

SUOMEN SOSIALIDEMOKRATISEN
PUOLUEEN

KAHDEKSANNEN EDUSTAJAKOKOUKSEN

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY TAMPEREELLA LOKA-
KUUN 26-MARRASKUUN 1 P:NÄ 1913

H®

HELSINGISSÄ
SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUETOIMIKUNNAN
KUSTANNUKSELLA

TAMPEREELLA 1914
TAMPEREEN TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Suomen sosiaHdemokratisen puolueen ohjelma.

Suomen sosialidemokratinen puolue pyrkii samoin kuin sosialidemokratiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista.

Syimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtäteväin kerosten sorrionalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti valitseva tosiasia, että tuotannonvälikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoideudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoimain omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymis-
muotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken *taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien* ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että *yhä suuremmat joukot* ennen itsenäisiä pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikappaleensa ja *joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi*. Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtäteväin kansankerrosten elämänehdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantotavan yhtenäisyydenpuutteesta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pak Hetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. *Yksitystuotannon syrjäytyminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi* samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannonvälikappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluo-

kan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokka-taisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. *Köyhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tajuamaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi on siis Suomen sosialidemokratisen puolueen varsinaisena ohjelmansa*, jonka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Suomen sosialidemokratinen puolue tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtain himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Suomen sosialidemokratinen puolue on kansainvälinen puolue; se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistämisenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausunto vapauden sortoa, sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaati työntekijäluokan elämän laillista suojelemista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosialidemokratisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamarijärjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vapaapäivänä. Palkkio valituille edustajille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämis- ja hylkäämis-oikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälikappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteellaan nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syyte-tyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkärinapu ja lääkkeet sekä synnytysapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhanaatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajoitusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityisoikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.
11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epä-terveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.
2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain, vaan yksityistenkin teettämässä töissä.
3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.
4. Täysi, vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittäinen lepoaika viikossa on säädettävä
5. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) varten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.
6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normalisen raskauden tilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.
7. Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, myös käsityöläisiin, maaviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä, mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.
8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että naistarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojelulakien rikkominen on estettävä ankarilla rangaistuksilla.
9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairaa- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.
10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat että ne eivät anna aiheutta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.
11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvat.

Kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja.
- Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on

kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa olleen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asunnoita sekä yksityistä yritteliäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

5. Sairaanhoido, lääkärinapu, lääkkeet ja haudaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivaisapuna.

6. Turvattomien lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirtoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattuessa on kunnan hankittava asujainnilleen riittävästi työtä ja määrättävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetetävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työnvälitystoimistoja, joitten hallinnoissa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemia edustajia.

12. Kunnallinen kiello-oikeus on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäkään vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma.

(Osaksi muutettu Helsingin kokouksessa v. 1911).

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torppari-kokouksen vaatimusten mukaisesti.

3. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttö-oikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

4. Metsästys ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

5. Torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi isäntäinsä häätö- ja ryöstöpyyteiden ynsissä ja keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta, vaatii puolue torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista pääasiassa sensuun-taisen pakkolainsäädännön kautta kuin ohjelmakomitean mietinnössä (v. 1911) on esitetty.

6. Maatyö väestön kohottamiseksi nykyisestä riistäjiin mielivallan ja kuristuslakien rasittamasta sorronalaisuudesta ja kurjuudesta siedettäviin työ- ja elinehtoihin ynnä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille porvarillisessa yhteiskunnassa on mahdollista,

pitää puolue lähinnä tarpeellisenä.

että puoluejärjestöt suosivat ja edistävät maatyöläisten ammatillista järjestymistä, ja

että valmistetaan ja puolueen edustajain toimesta esitetään eduskunnassa seikkaperäisiä aloitteita maatalouspalkkolisten ja muiden maatyöläisten työsopimuksista, asunnoista, työajasta, ammattivaaralta suojelemisesta, naisten ja lasten suojeluksesta ynnä muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista pääasiallisesti nykyisen puolueohjelman vaatimusten ja ohjelma-komitean mietinnössä (v. 1911) esitettyjen viittausten mukaisesti.

8. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

7. Palkkollisääntö on lakkautettava.

9. Valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta on maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jättävät epäilyksen alaiseksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten lisäämiseksi olisi yleensä sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työrasituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettävään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeneviksi, kuin ne palkkatyöläisinä voivat päästä,

selitti puoluekokous Helsingissä v. 1911,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen tarpeessa, ja

että toistaiseksi, kunnes uusi puoluekokous täydellisempien tietojen perusteella voi tässä asiassa määrätä puolueen kannan, puolue on maatalousohjelmakysymyksen alalla sosialidemokratien keskuudessa vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomana, eikä niinmuodoin aja pienviljelysten perustamista tai kehota ketään ryhtymään pienviljelijän ammattiin eikä myöskään kiellä siitä ketään taikka vastusta pienviljelysten lisäämistä tai edistämistä tarkottavia toimenpiteitä sinänsä, elleivät ne vahingoita köyhälistön etuja; sekä

kehottaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia ja mahdollisesti omaa määrätynsuuntaista kantaansa puolustaessaan saattamaan tietoon myös puolueen tämän päätöksen, sekä paljastamaan porvarien petollisten maanhankintahommaiden ja talonpoikaisammatin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkotukset;

ja lisäksi selittää,

että puolue, vaikka se siis ei voi nyt ratkaista, olisiko tuo yksi toimenpide, maalaisköyhälistön jäsenten hommaaminen pienviljelijöiksi, köyhälistölle kapitalistisessa yhteiskunnassa hyödyksi vai vahingoksi, voimainsa takaa ajaa erityisesti maalaisköyhälistön aseman parantamista tarkoittavina lähimpinä toimenpiteinä maatyöväen suojelusti ja torpparien vapautusta, sekä maaseudun, yhtäläillä kuin kaupunkien köyhälistölle välttämättöminä uudistustoimenpiteinä kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttamista, verojen siirtämistä riistäjäin maksettavaksi, yleistä vanhuuseläkkeiden suorittamista köyhälistölle, kouluolojen parantamista ynnä muita sos.-dem. ohjelman mukaisia uudistuksia, näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsiväin pientilallisten ja Suomen koko työtätekevän kansanenenemistön menestystä;

mutta puolue vastustaa kaikkia toimenpiteitä, jotka polkevat työväenluokan etuja tai hidastuttavat nykyisen yhteiskunnan välttämätöntä kehitystä edellytysten kypsyttämiseksi sosialidemokratisen yhteiskunnan joutumiselle, joka on oleva kaikkien kapitalismin sortamien pelastaja.

Oulun kokouksessa v. 1906 hyväksytty vaaliohjelma täydentää ja osaksi muuttaa tämän ohjelman — lukuunottamatta maatalousohjelmaa — erikoiskohtia, joten siihen on kiinnitettävä huomiota.

Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestösäännöt.

Puolueeseen kuuluminen.

1 §. Suomen sosialidemokratiseen puolueeseen saa kuulua henkilö, joka hyväksyy puolueen periaatteet, noudattaa sen sääntöjä ja tehtyjä päätöksiä.

2 §. Puolueen jäsenen on oltava jossakin puolueeseen kuuluvassa järjestössä.

3 §. Puolueeseen kuuluvat järjestöt saavat olla klubeja, seuroja, ammattiosastoja, työväenyhdistyksiä, osuuskuntia, minkä nimellisiä yhdistyksiä hyvänsä, jotka hyväksyvät puolueen periaatteet, säännöt ja noudattavat puolueen päätöksiä.

4 §. Osastot liittyvät puolueeseen paikkakunnan työväenyhdistyksen tai kunnallistoimikunnan välityksellä. Puolueeseen liittyneellä järjestöllä on näissä säännöissä nimenä puolue-osasto.

5 §. Puolueen jäsenen on maksettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot.

Puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut voidaan vapauttaa myöskin keskusjärjestöjen veroista.

6 §. Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö tai osuuskunta, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon.

Edellisessä momentissa tarkoitetun osaston jäsenen, joka ei halua kuulua puolueeseen, on siitä ilmoitettava osaston johtokunnalle. Ellei sellaista ilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.

Erikieliset liitot.

7 §. Puolueen erikieliset jäsenet saavat muodostaa erikielisiä liittoja.

8 §. Erikieliset liitot saavat:

1) asettaa toimikunnan, jonka puoleen liittoa koskevissa asioissa voidaan kääntyä, ja ilmoittaa sen virkailijain osotteet puoluetoimikunnalle;

2) toimittaa viimeistään kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puoluetoimikunnalle ja sen kautta puoluekokoukselle esitettäväksi kertomuksen rahastoistaan ja toimistaan;

3) järjestää mielensä mukaan ne asiat, joista ei ole puolueen eikä sen neuvoston tai toimikunnan päätöstä;

4) valita yhteensä neljä varsinaista ja neljä varaedustajaa puolueuuvoston jäseniksi.

Verojen suoritus.

9 §. Sääntöjen 5:nessä pykälässä määrätyt verot suorittaa puolueosasto kunnallistoimikunnalle, kunnallistoimikunta piiritoimikunnalle ja piiritoimikunta puolueoimikunnalle, kuitenkin kukin osasto ja toimikunta pidättäen varoista sen osan, mikä on osaston tai järjestön oma vero.

Erikielisten puolueosastojen piiriverot suorittaa piiritoimikunta, jos niin erikoisesti sovitaan, sille erikielisten liitolle, johon puolueosasto kuuluu.

10 §. Puolueosastojen ja -järjestöjen verojen suuruus määrätään osastojen ja järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot puoluekokouksessa.

Verojen maksutapa määrätään puolueosastojen ja -järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot tilitetään puolivuositain helmi- ja elokuulla. (Verojen tilityksessä huomattava Helsingissä v. 1911 pidetyn puoluekokouksen tulkinta).

Aluetoiminta.

11 §. Maaseudulla olevat puolueen jäsenet, jotka asuvat samassa valtiolisessa äänestysalueessa, perustavat siihen puolueosaston; ellei sitä voida, asettaa lähin puolueosasto kuhunkin alueeseen luottohenkilöitä.

12 §. Kaupungeissa eri äänestysalueilla asuvat puolueen jäsenet kuuluvat työväenyhdistykseen tahi johonkin työväenyhdistyksen ulkopuolella olevaan, puolueosastoon.

13 §. Äänestysalueella olevat puolueosastot tai luottohenkilöt

1) toimittavat maaseudulla luettelot puolueen jäsenistä ja niiden asuinpaikasta;

2) tutkivat, ovatko äänioikeutetut puoluetoverit vaaliluettelossa;

3) antavat neuvoja oikaisujen tekemisessä vaaliluotteloihin;

4) avustavat muuten puoluetovereita vaaleissa; sekä

5) täyttävät muita heille määrättyjä tehtäviä.

Kunnallistoimikunnat kaupungeissa toimittavat yllämainitut tehtävät eri äänestysalueissa niissä asuvain puolueen jäsenten välityksellä.

Kunnallistoiminta.

14 §. Samassa kunnassa olevat puolueosastot

1) liittyvät yhteiseen sosialidemokratiseen toimintaan;

2) valitsevat itselleen paikallisen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan ja

3) jos tarvitsee, osastottain sosialidemokratisen kunnallisneuvoston.

Erikieliset osastot valitsevat edustajat kunnallistoimikuntaan ja -neuvostoon.

15 §. Kunnallistoimikunta

1) pitää huolta kunnassa olevain sosialidemokratien yhtenäisestä valtiolisesta ja kunnallisesta politiikasta;

2) järjestää vaalien aikana äänestysalueittain agitatsionin ja muun vaalitoiminnan; sekä

3) täyttää vaaliipiiri- ja puoluekokousten sille antamat tehtävät.

Vaalipiirijärjestö.

16 §. Samassa valtiollisessa vaalipiirissä olevat sosialidemokratiset puolueosastot yhtyvät kunnallistoimikuntain välityksellä sosialidemokratiseksi vaalipiirijärjestöksi.

17 §. Vaalipiirin asioista määrää lähinnä sen edustajakokous, ylinnä puoluekokous.

18 §. Vaalipiirijärjestön edustajia valitsevat puolueosastot siten, että kunnallistoimikunta toimittaa kunnassa yhteisesti asetetuista ehdokkaista äänestyksen kussakin siinä kunnassa olevassa puolueosastossa.

19 §. Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokoukseen edustajat kunnan puolueosastojen jäsenmäärän mukaan. Edustajaperuste saa vaihdella 150 jäsenestä 250 jäseneseen. Vaalipiirikokous päättää, mikä jäsenmäärä on pidettävä perusteena edustajia valittaessa. Perusteeksi hyväksyttyltä jäsenluvulta tai sen osalta valitaan yksi edustaja.

20 §. Edustajiksi valitut kokoontuvat kerran vuodessa ja tarvittaessa useamminkin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi. Vakinainen piirikokous pidetään huhtikuulla tai esteen sattuessa, puoluetoimikunnan suostumuksella, myöhemmin.

21 §. Vaalipiirikokous

1) esittää itselleen piirinsä puolueasiain tilan;
2) päättää piirinsä toimikuntain toimintakertomuksista ja tilinvaapauksista;

3) määrää piirinsä puoluevaroista ja piiriveron suuruudesta;

4) järjestää sosialidemokratista valistustyötä piirissä;

5) järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaitten asettamisen;

6) valitsee sosialidemokratisen vaalipiirijärjestön piiritoimikunnan ja piirineuvoston;

7) valitsee yhden jäsenen ja yhden varajäsenen puolueineuvostoon;

8) valitsee lehden, jossa piirin asiat piirin puolesta ilmoitetaan;

9) keskustelee ja päättää muista esitetyistä asioista.

22 §. Vaalipiiritoimikunta

1) ottaa vastaan vaalipiirijärjestön käytettäväksi myönnetty varat ja vastaa niiden hoidosta;

2) käyttää varoja piirikokouksen ja puoluetoimikunnan määräysten mukaan;

3) kerää vuoden alkupuolella puoluetoimikunnan antaman kaavan mukaan piiristä tilastoa, joka lähetetään toukokuun alussa puoluetoimikunnalle;

4) antaa puoluetoimikunnalle vuosittain selonteot piirissä toimitettujen rahankeräysten laadusta ja tuottavuudesta, piirissä käytettyjen varain paljoudesta ja piiriin kunnallistoimikunnille sekä piiriin ilmoituslehdestä äänestyksistä, ja muista puoluetoimikunnan kysymistä asioista;

5) esittää kertomuksen toiminnastaan piirikokoukselle.

23 §. Piiritoimikunnan tulee asettaa virkailijoita ja ilmoittaa puoluetoimikunnalle ja piiriin kunnallistoimikunnille sekä piiriin ilmoituslehdessä sen nimi ja osoite, jonka puoleen piiriä koskeissa asioissa kääntään.

24 §. Erikieliset puolueosastot saavat siinä vaalipiirissä, missä asuvat, pitää vähintään yhden edustajan piiritoimikunnassa ja -neuvostossa.

25 §. Vaalipiir.Kokousten päätösten tulee olla yhdenmukaisia voimassa olevain puoluepäätösten kanssa.

26 §. Riitaisuuksien ilmettyä vaalipiiritoimikunnan, edustajakokouksen tai valitsijayhdistysten välillä eduskunnan jäsenehdokkaista tai muista tärkeistä asioista, voidaan vedota puolueitoimikuntaan ja sen päätöksestä puolueuuvostoon ynnä vihdoin puoluekokoukseen.

Puolueen määrääjät.

27 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen yleisistä asioista määräävät puolueen jäsenet itse, siten että

- 1) keskustelevat ja puolueäänestyksellä päättävät niistä;
- 2) valitsevat edustajia • keskustelemaan ja päättämään niistä puoluekokouksessa.

Puolueäänestys.

28 §. Sosialidemokratinen puolueäänestys toimitetaan kahdesta selvästä ehdotuksesta, jos viides osa sosialidemokratista piirijärjestöistä sitä vaatii.

29 §. Äänestämispäivän määrää puolueitoimikunta tai, ellei se siihen suostu, vaatiain asettama toimikunta. Äänestämispäivä ynnä äänestys ehdotus on ilmoitettava kunkin piirin ilmoituslehdessä vähintään kulkautta ennen äänestyksen toimitamista.

30 §. Äänestyksessä on kullakin jäsenellä yhtäläinen äänivalta.

31 §. Äänestys tapahtuu puolueosastossa, jonka toimikunta sen järjestää, seuraavassa järjestyksessä:

- 1) äänestäjät valitsevat kussakin osastossa tulosten laskijat ja äänestyspöytäkirjan pitäjät;
- 2) pöytäkirjaan merkitään, montako äänestäjää oli kummankin ehdotuksen puolella;
- 3) pöytäkirjan allekirjoittavat sen tekijät ja tulosten laskijat, jonka jälkeen se viimeistään kolmantena päivänä vaalin jälkeen on pidettävä vaalililaisuudessa ilmoitettuna aikoina äänestäjain nähtävänä vähintään kolmena päivänä peräkkäin;
- 4) muistutukset äänestystä vastaan on sen ajan kuluessa tehtävä puolueosaston toimikunnalle;
- 5) viimeistään seitsemäntenä päivänä äänestyksen jälkeen lähettää puolueosaston toimikunta oikeaksi todistetut otteet äänestyspöytäkirjasta ja äänestystä vastaan tehdyistä muistutuksista kunnallistoimikunnalle;
- 6) kunnallistoimikunta ratkaisee muistutukset, toimituttaa äänestyspöytäkirjoihin merkittyjen äänten yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenatoista päivänä äänestyksen jälkeen;
- 7) kunnallistoimikunta lähettää saman ajan kuluessa allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista ja niiden tarkastuspöytäkirjan piiritoimikunnalle;
- 8) piiritoimikunta toimituttaa niistä yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;
- 9) samassa ajassa lähettää piiritoimikunta allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista puolueitoimikunnalle;
- 10) puolueitoimikunta tekee lopullisesti laskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

11) jos tulosten antamisessa on tapahtunut näistä säännöistä poikkeavaa laiminlyömistä, on siitä puolueitoimikunnan ilmoitettava tulosten ilmoittamisen yhteydessä ja siirrettävä ratkaisun julkaiseminen siksi, kunnes puuttuvat äänet saadaan, jos puolueitoimikunta havaitsee, että ne voisivat asiaan ratkaisevasti vaikuttaa;

12) piiritoimikunnan ja puolueitoimikunnan ääntenlaskut tulee olla viikon ajan määrätunteina äänestäjiin tarkastettavakseen saatavissa;

13) valitukset äänten laskemisesta on saman ajan kuluessa tehtävä puolueineuvostolle, joka määrää tutkijat ja ratkaisijat.

32 §. Asioissa, joissa ei ole puoluekokouksen päätöstä, pidetään se ehdotus hyväksyttynä, jolle on annettu enemmät äänet.

Puoluekokouksen päätöksen muuttamiseksi tehty ehdotus pidetään hyväksyttynä, jos sitä on äänestyksessä puolustanut puolueen jäsenten enemmistö tai äänestäneiden kaksi kolmannesta.

Jos sellainen ehdotus saa muuten enemmän ääniä, jää se hyväksyttäväksi, mutta on otettava äänestettäväksi lähinnä seuraavassa puoluekokouksessa.

Puoluekokouksen edustajain vaali.

33 §. Varsinaisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on piiritoimikunnille ja piirien ilmoituslehdissä valitsijoille annettava valitsemiskehottus vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja kahta kuukautta ennen sitä kokousta, johon valitaan.

Ylimääräisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on valitsemisoikeus annettava vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja puolitoista kuukautta ennen kokousta.

Kiireellisten asiain tähden kutsuttuun ylimääräiseen kokoukseen voi puolueineuvosto kutsua edellisen puoluekokouksen jäsenet, jos uusia ilmeisesti ei ehditä valita ja mikäli entisen edustajan katsotaan edustavan paikkakuntaansa.

34 §. Edustajat valitaan puolueäänestyksellä vaalipiirittäin; äänestyksen määräävät lähemmin piiritoimikunnat.

35 §. Edustajia valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 500 jäsentä kohti.

36 §. Valitseminen toimitetaan puolueitoimikunnan määräämänä ja valitsemiskehottuksen yhteydessä ilmoitettuna päivänä.

37 §. Äänestys toimitetaan lipulla.

38 §. Äänioikeutetut ovat vaalikelpoisia.

39 §. Edustajiksi valituille antaa piiritoimikunta edustajavaltakirjat ja puolueitoimikunnalle todistetut otteet niistä, viimeistään viikkoa ennen kokousta.

Samassa ajassa on puolueitoimikunnalle lähetettävä ilmoitukset muista kokouksen jäseniksi aikovista ja todistukset heidän osanotto-oikeudestaan.

Esitykset puoluekokousta varten.

40 §. Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita.

41 §. Puoluekokouksen päätettäväksi tarkotettu esitys on jätettävä kirjallisesti puolueitoimikunnalle viimeistään kymmenen viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta julkaisee saapuneitten esityksien ponnet toimikunnan ilmoituslehdeksi määrätyssä lehdessä heti esityksien saavuttua ja viimeistään kahdeksan viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä näin julaistuille voidaan jättää puoluetoimikunnalle kahden viikon ajalla sen jälkeen.

Puoluetoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Määräaikana saapuneet esitykset ja vastaesitykset painattaa puoluetoimikunta yhteiseen alustusvihkoon ja toimittaa sen piiritoimikuntien välityksellä puoluejärjestöille jaetuksi heti sen valmistuttua ja viimeistään kuukautta ennen puoluekokousta.

Myöhemmin esitettyjä asioita ei puoluetoimikunta valmista edustajakokoukselle, vaan jääpi niiden esilleottaminen riippumaan puoluekokouksen päätöksestä.

Sellainen esitys otetaan käsiteltäväksi jos vähintään neljäsosa kokouksen äänivaltaisista edustajista kysymyksen esilleottamista puoltaa.

42 §. Ylimääräiselle puoluekokoukselle esitettävien asiain lähettämisajasta määrätään kokouskutsussa.

Puoluekokouksen jäsenet.

43 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa ovat puhe- ja päätösvaltaisia jäseniä

vaalipiirittain puolueosastojen valitsevat edustajat.

Puheoikeutettuja ovat niiden lisäksi

- 1) puoluetoimikunnan ja -neuvoston jäsenet;
- 2) yksi kunkin piiritoimikunnan valtuuttama;
- 3) sosialidemokratien valitsevat Suomen kansaneduskunnan jäsenet;
- 4) kunkin puoluelehden toimituksen yksi valtuuttama;
- 5) ammattijärjestön yksi valtuuttama;
- 6) ulkomaan sosialidemokratisen puolueen edustaja ja
- 7) henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä puheluvan myöntää.

Kokouksen muodostaminen.

44 §. Puoluekokoukseen saapuneet ilmoittautuvat puoluetoimikunnan määrääminä tunteina ja määräämässä paikassa ennen kokousta.

45 §. Kokoukseen oikeutetut merkitään kokouksen jäsenluetteloon ja annetaan heille jäsenmerkit.

46 §. Osanottajiksi hyväksytyt valitsevat kokouksen puheenjohtajat, sihteeri ja muut virkailijat.

47 §. Jäsenyyttä koskevat valitukset jätetään valitusvaliokunnalle, jonka lausunnon saatuaan kokoukseen jäseniksi hyväksytyt äänioikeutetut niistä päättävät.

Puoluekokous.

48 §. Kokouksessa käsitellään ja päätetään seuraavista asioista:

- 1) puoluetoimikunnan toimintakertomus;
- 2) rahastonhoitajan tilikertomus;
- 3) Suomen kansaneduskunnassa olevain puolueen edustajain toimintakertomus;
- 4) puoluelehdet ja kirjallisuus;
- 5) puoluetoimikunnan paikka ja sen virkailijain ynnä jäsenten vaali;

- 6) tilintarkastajain vaali;
 - 7) puoluetoimikunnan tiedonantolehden määrääminen;
 - 8) vaalipiirijärjestöjen sekä erikielisten liittojen toimittamien puolue-neuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen;
 - 9) seuraavan puoluekokouksen ajan ja paikan määrääminen ja
 - 10) muut kokoukselle esitetyt asiat.
- 49 §. Kokouksen kullakin äänioikeutetulla jäsenellä on yhtäläinen äänivalta.

50 §. Kokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä, paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa.

51 §. Puoluekokouksen alettua valitaan

1) *järjestävä valiokunta*, jonka tulee tehdä ehdotuksia kokouksen järjestämisestä, ja johon kuuluvat puheenjohtajat, sihteerit ja lisäjäseniä, jos kokous niin tahtoo;

2) *äänestysvaliokunta*, joka hankkii kokouksessa tarvittavat äänestysliput ja ääntenlaskijat sekä toimittaa tulokset ja tarkastuspöytäkirjansa puheenjohtajille;

3) *valiutusvaliokunta*, jolle jätetään 47 §:n mukaan valituksia kokoukseen osallisuudesta ja sen lisäksi puoluelaitoksista ja henkilöistä tehdyt valitukset ynnä muita sellaisia;

4) *raha-asiaivaliokunta*, jolle jätetään puolueen tilit ja tilintarkastajain lausunto;

5) *lakiasiaivaliokunta*, jolle jätetään pohdittavaksi kokoukselle esitettyjä lainsäädäntöasioita;

6) *menettelytapavalikunta*, jolle jätetään valmistettavaksi yleisiä vaaleja ja puolueen taistelutapaa koskevia asioita;

7) *toimitus- ja tarkastusvaliokunta*, joka kokoaa kokouksen päätöksiä, viimeistelee niitä, tarkastaa pöytäkirjat ja toimittaa kokouksen asiakirjat valmiina puoluetoimikunnalle.

Muita valiokuntia asetetaan tarpeen mukaan.

52 §. Valiokunta on velvollinen tekemään kokoukselle kirjallisen ehdotuksen kustakin sen käsiteltäväksi jätetystä asiasta.

53 §. Puoluetoimikunta ja -sihteeri valitaan kokouksen äänioikeutettujen jäsenten enemmistöllä.

Ellei ensi äänestyksessä saada niin valituksi, asetetaan siinä ääniä saaneista äänimääränsä suuruuden mukaan toiseen äänestykseen ehdokkaita puolta enempi kuin valitaan.

54 §. Varsinainen puoluekokous pidetään, ellei toisin päätetä, yleensä määräaikaisten valtiollisten vaalien edellä.

55 §. Ylimääräinen puoluekokous kokoontuu, jos puolue-neuvoston jäsenten kaksi kolmannelta tai vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset sitä vaativat.

Jos puoluetoimikunta kieltäytyy kutsumasta näiden sääntäjien mukaan pyydetyn puoluekokouksen tai ei ole kutsunut sitä kahden viikon aikana sen jälkeen kuin pyynnön sai, saavat ne, jotka ovat siten kokousta pyytäneet, valita sen kutsujat ja valmistajat.

Puoluetoimikunta.

56 §. Puoluetoimikunnaksi valitsee edustajakokous,

- 1) kaksi puheenjohtajaa,
- 2) yhden sihteerin ja

3) neljä muuta jäsentä, joista puoluetoimikunta valitsee yhden rahastorahoittajaksi; ellei rahastorahoittajaa näistä voida valita, valitaan hänet ulkopuolelta puoluetoimikunnan; ulkopuolelta valitulla ei ole päätösvaltaa toimikunnassa.

Varajäseniä valitaan viisi.

57 §. Puoluekokous määrää puoluetoimikuntaan kuuluvain palkat.

Puoluetoimikuntaan täydellä palkalla palkattu ei saa ottaa sivutointoa muuten kuin puoluetoimikunnan suostumuksella.

58 §. Puoluetoimikunnan virkailijat on oikeutettu, ollessaan tilapäisesti estetty hoitamasta tointaan, vastuullaan ja toimikunnan suostumuksella uskomaan tehtävänsä sijaiselle.

59 §. Puoluetoimikunnan palkatun virkailijan tulee ilmoittaa eroamisestaan viimeistään kuukautta ennen eroamispäivää. Eroanneen sijaisen asettaa toimikunta siksi, kunnes neuvosto ehtii asiasta päättää.

60 §. Jos raskauttavia asioita ilmestyy, on toimikunta oikeutettu väliaikaisesti pidättämään virkailijan toimesta ja asettamaan toimen hoitajan, mutta on velvotettu tekemään siitä ilmoituksen ja ehdotuksen neuvostolle.

61 §. Toimikunnan jäsenen erottua tulee toimikuntaan äänimäärässä lähinnä oleva varajäsen. Ellei ole varajäsentä saatavissa, valitsee jäsenen neuvosto.

62 §. Puoluetoimikunta on velvotettu

1) pitämään olopaikallaan puolueen jäsenillä määräaikoina avoinna olevaa puoluetoimistoa;

2) toimittamaan puoluekokouksen tai -neuvoston hyväksymiä rahain keräämisiä ja maksujen suorituksia;

3) olemaan vastuunalainen puolueen varoista, niiden säilöön laittamisesta ja säilöstä ottamisesta sekä kirjanpidosta;

4) hoitamaan puolueen varoja puoluekokouksen hyväksymän ohjesäännön mukaisesti;

5) tekemään neuvoston varsinaisiin kokouksiin kertomukset lähinnä edellisen puolen vuoden tuloista ja menoista sekä arviot kuluvan puolen vuoden tuloista ja menoista;

6) laittamaan tilit kahden kuukauden kuluessa kunkin tilikauden jälkeen puoluekokouksen asettamille tilintarkastajille;

7) julkaisemaan ja kunnallisjärjestöille jakamaan kuukautta ennen määräaikaista puoluekokousta kertomuksen puolueveroista ja tilintarkastuksesta, puoluetoimikunnan ja muiden puoluejärjestöjen toiminnasta, puolueen eduskuntaryhmän toiminnasta ja puoluelehdistä.

Puolueen neuvosto.

63 §. Puolueen neuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat:

1) puoluetoimikunnan jäsenet;
2) piirikokouksen valitsevat ja puoluekokouksen hyväksymät jäsenet, yksi kustakin vaalipiiristä;

3) erikielisten liittojen valitsevat neljä edustajaa.

Puhevalta on neuvostossa:

1) ammattijärjestön yhdellä edustajalla;

2) sosialidemokratisen eduskuntaryhmän yhdellä edustajalla;

3) kunkin puoluelehden toimituksen yhdellä edustajalla;

4) kunkin piiritoimikunnan yhdellä edustajalla;

5) sosialidemokratisen naisliiton yhdellä edustajalla;

6) henkilöillä, joille neuvosto sen eri päätöksellä antaa.

64 §. Puolueneuvosto

1) antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä puoluekokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista;

2) tarkastaa puoluelehden toimintaa, tutkii niistä tehtyjä valituksia ja antaa lausuntoja, jos havaitsee aiheutta olevan;

3) päättää väliaikaisesti lehden puoluelehdiksi julistamisesta;

4) sovittelee ja ratkaisee edustajaehdokkaista syntyneitä riitaisuuksia ja neuvottelee ja päättää muista puoluetta koskevista asioista, joista ei ole puoluekokouksen päätöstä;

5) puoluekokouksien väliajalla vahvistaa piirikokouksien ja erikielisten liittojen valitsevat puolueneuvoston jäsenet.

65 §. Neuvosto ei ole oikeutettu muuttamaan eikä rikkomaan puoluekokouksen päätöstä muuten kuin puolueäänestyksen perusteella.

66 §. Neuvosto on oikeutettu

1) milloin hyvänsä tarkastuttamaan puolueen rahastot ja kirjanpidon;

2) pätevän syyn ilmettyä eroittamaan syyllisen puoluevirkailijan;

3) valitsemaan erotetun tai eronneen tilalle toisen seuraavaan puoluekokoukseen asti.

67 §. Puolueneuvosto pitää vakinaisia kokouksia kerran puolessa vuodessa.

Vakinaisessa kokouksessa tulee sen

1) esityttä itselleen kertomus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä puolivuodelta ja

2) hyväksyä menoarvio kuluvalle vuosipuoliskolle.

68 §. Ylimääräisen kokouksen pitää neuvosto, jos sen jäsenten enemmistö tahtoo tai puoluetoimikunta kutsuu.

69 §. Puolueneuvoston pyydettyä tulee puolueen eri järjestöjen toimikuntain saapua sen kanssa neuvotteluihin.

70 §. Puolueneuvosto on toimistaan vastuunalainen puoluekokoukselle.

Erottaminen puolueesta.

71 §. Puolueeseen ei saa kuulua

1) puoluetta vastustava;

2) vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä

3) puoluetta vahingoittava.

72 §. Puolueesta eroittamista saa puoluejäsen esittää jossakin puolueosastossa.

Puolueosasto saa hyljätä erottamisedotuksen tai lähettää sen sovinto-oikeuteen.

73 §. Eroittamisesityksen lähettäminen sovinto-oikeuteen on ilmoitettava puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunta määrää sovinto-oikeuden puheenjohtajan, jonka on ilmoitettava asianomaisille, milloin ja missä oikeus kokoontuu.

Sovinto-oikeutta pyytänyt puolueosasto valitsee siihen kolme, erotettavaksi vaadittu kolme jäsentä.

Saapuneet jäsenet käsittelevät asian.

74 §. Sovinto-oikeuden päätökseen tyytymätön saa vedota asian, kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä milloin päätöksestä tiedon sai, puolue-

neuvoston tarkastettavaksi. Ellei asiata vedota, on sovinto-oikeuden päätöstä **sen** ajan kuluttua noudatettava.

75 §. Puolueneuvoston päätös on täytäntöön pantava heti, kun siitä on asianomaiselle järjestölle tieto annettu.

76 §. Puolueneuvoston päätöksen kumoamista saa sitä haluava pyytää puoluekokoukselta.

Puoluekokoukseen vetoamisesta on ilmoitettava puoluetoimikunnalle ja toiselle riitapuolelle vähintään viittä viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta on velvoitettu pyydettyä antamaan vetoamiskirjelmästä otteen toiselle riitapuolelle ja liittämään tämän vastauksen puoluekokoukselle meneviin asiapapereihin, jos se jätetään puoluetoimikunnalle kaksi viikkoa ennen kokousta.

77 §. Eroitettu voidaan ottaa jälleen puolueeseen, sitte kun hänen puolueessa olemisestaan ei enään ole puolueelle vahinkoa.

Sovinto-oikeuden päätöksellä eroitetun ottamisesta jälleen puolueeseen päättää se puolueosasto, jonka pyynnöstä sovinto-oikeus oli asetettu.

Puolueneuvoston päätöksellä eroitetun ottamisesta puolueeseen päättää puolueneuvosto ja

puoluekokouksen päätöksellä erotetun ottamisesta ainoastaan puoluekokous.

Puolueosaston ja puolueneuvoston päätöksistä saa valittaa samassa järjestyksessä kuin erottamispäätöksistä valittamisesta on edellä säädetty.

Järjestösääntöjen muutos.

78 §. Muutosehdotuksia näihin sääntöihin saa tehdä kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puoluetoimikunnalle, jonka on julaistava ne **kuusi** viikkoa ennen puoluekokousta. Muutoksista päättää puoluekokous.

PÖYTÄKIRJA

Ensimmäinen kokouspäivä.

Sunnuntaina lokakuun 26 päivänä.

Aamupäivän istunto.

Kokouksen avaus.

Sosialidemokratisen puolueen seitsemännessä puoluekokouksessa Helsingissä 1911 tehdyn päätöksen mukaan oli sosialidemokratinen puolue-neuvosto kutsunut Suomen sosialidemokratisen puolueen kahdeksannen puoluekokouksen Tampereelle lokakuun 26 päiväksi 1913. Sanottuna päivänä klo 9 aamulla kokoontuivat puoluekokouksen edustajat Tampereen työväenyhdistyksen talon juhlasaliin, joka oli tilaisuutta varten lipuilla ja köynnöksillä koristettu. Alkajaisiksi esitti Tampereen työväenyhdistyksen torvisoittokunta muutamia kappaleita, jonka jälkeen saman yhdistyksen sekakuoro lauloi useampia lauluja.

Tampereen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan puolesta toimitaja *K-M. Evä* tervehti kokousta seuraavin sanoin:

Arvoisat edustajat ja puoluetoverit! Tampereen järjestyneen työväestön puolesta pyydän lausua Teidät tervetulleiksi.

Se suuri tehtävä - työläisluokan vapauttaminen omistavan luokan orjuuttavan vallan alaisuudesta, — jonka puolueemme on asettanut päämääräkseen, innostakoon Teitä arvoisat edustajat ja puoluetoverit, nyt alkavassa kokouksessa tekemään kaikkenne, löytääksenne parhaimmat menettelytapaohjeet vastaisen toiminnan suunnittelussa luokkamme kaikkien jäsenten järjestämiseksi ja valistamiseksi yhteiseen päämääräämme rientävään taistelurintamaan.

Ilmaisten tšekäläisen järjestyneen työväestön mielihyvän siitä, että jo toisen kerran saimme tilaisuuden ottaa vastaan puoluekokouksen edustajat, lausun teidät vielä kerran mitä lämpimimmin tervetulleiksi.

Sos.-dem. puoluetoimikunnan puheenjohtaja *M. Paasivuori* avasi tämän jälkeen kokouksen seuraavalla avauspuheella:

Arvoisat puoluetoverit, sos.-dem. puolueen edustajat ja kutsuvieraat! Pyydän puoluetoimikunnan puolesta lausua Teidät kaikki tänne kokoontuneet tervetulleiksi.

Pari vuotta sitte olimme koolla edustajakokouksessa Helsingissä, jolloin päätettiin, että tämä 8:s Suomen sos.-dem. puolueen edustajakokous pidettäisiin tällä kertaa Tampereella. Aika, jolloin tuo kokous pidettiin, oli silloin jonkun verran toinen. Merkkejä kyllä jo havaittiin siitä valtiollisesta sortosta, taantumuksesta, joka meillä jo joku vuosi aikaisemmin oli alkanut. Tämä sorto, tämä taantumus on yhä edelleen kasvanut ja voimistunut. Me saamme joka viikko, joka kuukausi viestiä ja sanomia uusista sortohankkeista. Taantumus on erällä aloilla jo edistynyt pitemmälle kuin mitä se oli kuului-

saksi tulleen Bobrikoffin aikana. Mutta kaikesta tästä huolimatta täytyy meidän koettaa olla masentumatta, toivorikkaina katsoa tulevaisuutta. Tämä sorto, minun vakaumukseni mukaan, ei ole pysyväistä, ijankaikkista, vaan sen kerran täytyy muuttua ja taas päästää vapauden ja edistyksen kulkemaan eteenpäin. Masentunein mielin ajattelevat monet tämän sorron seuraus-
 rauksia, joka paraiten ilmenee siinä, että eduskunnallisesta toiminnasta, eduskunnan työstä, josta Suomen köyhälistö, Suomen työväestö suurlakon jälkeen hyvin paljon toivoi, toivoi eduskunnalta parannuksia oloihinsa, ei ole ollut toivottua tulosta, sillä tämä taantumus se on hyvin ehkäisevästi vaikeuttanut eduskunnan työtä ja ponnistuksia. Monet päätökset ja lakiehdotukset, joita siellä on hyväksytty ja joista köyhälistön asema olisi jonkun verran parantunut, ovat jääneet käytäntöön tulematta syystä, että nykyinen hallitusasuunta noudattaa johdonmukaisesti sellaista menettelyä, että eduskunta jäisi Suomen kansan ja Suomen köyhälistön silmissä semmoiseksi, että sillä ei ole mitään arvoa. Ja tässä tehtävässään on tuo hallitus jonkun verran onnistunut.

Tämä puoluekokous oli puoluetoimikunnan taholta ajateltu pidettäväksi ennen edustajavaaleja. Viime keväänä ei varmasti tiedetty tuleeko tänä vuonna uusia vaaleja toimitettaviksi vai eikö; ja niin suotavaa kuin olisi ollutkin, että puoluekokous olisi ollut ennen eduskuntavaaleja, niin sitä ei ajan niukkuuden vuoksi voitu aikaansaada, joten se täytyi lykätä myöhempään.

Minä toivon, että me niissä kysymyksissä, joista täällä tullaan tekemään päätöksiä, jokainen parhaan kykymme ja harrastuksemme mukaan koettaisimme saada aikaan hyviä päätöksiä, joita sitte voisimme toteuttaa Suomen köyhälistön ja yleensä koko maailman sosialidemokratian hyväksi.

Minä lausun teidät tervetulleiksi tähän kokoukseen. Ja samalla kun minulla on puheenvuoro, pyydän lausua ulkomaalaiset edustajat, ruotsalaisen veljespuolueen edustajan F. Strömin, sekä ruotsalaiset vieraat O. Grimlundin ja rouva Amanda Frösellin tervetulleeksi meidän kokoukseen. Meillä täällä Suomessa ei ole näytettävänä ruotsalaisille mitään suurem-
 moista eikä vastaavaa sille mitä Teillä on kotimaassanne Ruotsissa. Meidän järjestömme ovat vielä heikkoja ja verrattain nuoria, mutta minä kuitenkin toivon, että Te täällä viihdytte nämä muutamat päivät, otatte osaa meidän kanssamme tähän yhteistyöhön. Siis pyydän lausua Teidät tervetulleiksi. Samalla pyydän julistaa tämän 8:nnen Suomen sos.-dem. puolueen edustajakokouksen avatuksi.

Kokouksen virkailijat.

Puoluetoimikunta ehdotti kokoukselle valittavaksi neljä puheenjohtajaa. Se hyväksyttiin.

Puheenjohtajiksi valittiin *Oskari Tokoi* ja *Matti Paasivuori* Helsingistä, *I. Vuoristo* Viipurista ja *Emil Viljanen* Tampereelta.

Sihteereiksi valittiin *Anton Huotari* (pääsihteeri), *Väinö Vankkoja* ja *Kaarlo Harvala* Tampereelta sekä pikakirjoittajiksi *P. Lönngren* Tampe-
 reelta ja *M. Puputti* Viipurista.

Ruotsin sos.-dem. puolueen edustajan tervehdys.

Puoluesihteeri *F. Ström* lausui tervehdyksen Ruotsin sos.-dem. puolueen puolesta. Tervehdyksen suomensi тов. K. Manner. Se sisälsi pääasiassa seuraavaa:

Ruotsin sosialidemokratisen puolueen puolesta pyydän saada kiittää kutsusta olla läsnä Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa. Sitten Oulun puoluekokouksen emme ole olleet saapuvilla teidän puoluekokouksissanne, mutta nyt taas on katsottu olevan ajan lähettää edustaja tänne.

Sitte viime tapaaman olemme me Ruotsissa saaneet käydä ankaran ja kovan taistelun, suurimman, mitä Ruotsin työläisluokalla on ollut kestäväänä. Vuonna 1909 heitti Ruotsin työnantajaluokka taisteluhansikkaan työläisille, julistamalla 100,000 työläistä sulkuun ja tähän vastasi 300,000 työläistä lakolla. Kuukauden seisoimme taistelussa horjumatta, mutta sitten täytyi meidän kuitenkin taipua.

Siinä sopimuksessa, joka saatiin aikaan, pelastimme me järjestymis-oikeutemme, juuri ne, joita vastaan työnantajat olivat julmimmin hyökänneet. Tässä taistelussa ei työväestö tosin voittanut, mutta se ei myöskään tullut lyödyksi. Tämän taistelun jälkeen me kokosimme uusia voimia, kehittääksemme järjestöjämme ja voimiamme, voidaksemme vielä kerran jatkaa keskeytynyttä taisteluamme ja viedä sen voittoon. Vastustajaimme taholla oltiin varmoja, että suurlakossa yhdellä kertaa oli onnistuttu murskata Ruotsin työväenluokan taistelurintama; niin olivat he asiastansa varmoja, että porvarillinen sanomalehdistö aivan kuin yhdestä suusta toittoti, että tulee kulumaan monia vuosia ennenkuin Ruotsin työväenluokka pääsee suurlakon tuottamista vaurioista. Tämän jälkeenkin ovat omistavat luokat suunnitelleet ja tehneet uusia hyökkäyksiä järjestöjä ja työväenliikettä vastaan. Vuoden 1910 valtiopäivillä esitti silloinen hallitus sellaiset työväen suojelus- ja yhdistymislakiehdotukset, että jos ne olisivat menneet läpi, niin Ruotsin työväenluokka olisi joutunut sellaiseen asemaan, jota tuskin missään maassa tunnetaan, ja jota syystä olisi voinut verrata saksalaisten toverien asemaan kuuluisan sosialistikin aikana. Meidän onnistui kuitenkin lyödä takasin tämänkin yrityksen. Vuonna 1911 toimitettiin vaalit Ruotsin toiseen kamariin, ja tällöin taisteli Ruotsin työväenluokka suurimman vaalivoittonsa, minkä se milloinkaan on saavuttanut. Meidän onnistui lisätä puolueemme edustajien luku toisessa kamarissa 34:stä 64:ään ja samalla saada ensikamariin 12 edustajaa. Näissä vaaleissa oli sosialidemokratinen puolue ainoa joka edistyi, kun taas muiden puolueiden edustajaluku väheni. Me kaadoimme vanhoillisen hallituksen ja tilalle valittiin vapaamielisempi. Tämän vaalivoiton jälkeen toivottiin valtiopäiviltä paljon, lausuttiin, että oli suoritettu raskas ja vaikea tehtävä. Kansamme valtasi tunnelma, jota luulen voitavan verrata siihen, mitä tunsu Suomen kansa, saavutettuaan yksikamarisen eduskunnan. Nämä toiveet olivat kuitenkin ennenaikaisia, sillä nykyisen kapitalistisen järjestelmän vallitessa, vaikka joku hallitusryhmä onnistutaankin kukistaa, ei se silti merkitse kansan pääsemistä valtaan.

Kaikissa maissa, vaikkakin eri tavoilla ja erilaisissa olosuhteissa, saa työväenluokka taistella hallitusmahtien sortoa ja väkivaltaa vastaan. Mutta te täällä Suomessa olette kaksin kerroin raskaassa asemassa. Teitä vastassa ei ole ainoastaan taloudellisesti väkevä ja mahtava porvaristonne, vaan sen lisäksi on taisteltava toisia voimia vastaan, jotka koittavat estää ei ainoastaan Suomen kansan, vaan vielä erikoisesti sen työväenluokan eteenpäinmenoa, pyrkimyksiä parempiin oloihin, kunnes kansalliset oikeudet on voitettu. Koko Ruotsin työväki on yhtenä miehenä seurannut ja seuraa teidän taisteluanne, koko Internationale on teidän mukanne ja se vakautus tulee yhä lujemmaksi kaikille kansoille, että kansain vapautta ja itsenäisyyttä ei saavuteta niin kauvan kun nykyinen kapitalistinen järjestelmä

vallitsee, vaan vasta sitten kun sosialismi on voittanut. Mutta se päivä lähestyy ripein askelin. Kaikkialla maailmassa järjestyy työväestö, kaikkialla maailmassa vahvistuu sosialidemokratischen taisteluarmeijan voima, eikä viivy kauvan, ennenkun Eurapassa on suuri kumous tapahtunut, kumous, joka vie työväenluokan valta-asemaan, ja silloin on koittanut vapautuksen hetki kaikille sorretuille.

Samalla kun toveri Ström sanoi olevansa valtuutettu tervehtimään Suomen työväen, Suomen sos. dem. puolueen edustajakokousta Skandinavian työväen yhteistaimintavaliokunnan puolesta, joka äskettäin oli koolla Göteborgissa, tekemässä suunnitteluja Skandinavian työväen yhteistoimintaa varten, samalla hän lausui toimikunnan toivomuksen, että myöskin Suomen valtiolliset ja ammatilliset järjestöt, sos.-dem. puolue- ja ammattijärjestö ottaisivat osaa tähän Skandinaviseen yhteistoimintaan. Toveri Ström toivoi, että tämä kokous näyttäisi, kuinka järkähtämättömän vahva ja vankka on Suomen työväenliike, näyttäisi, että Suomen sosialidemokratia voi kestää heikontumattomana, koska se on niin syöpynyt oleviin oloihin ja ilmenee Suomen työväenluokan taisteluna. Ruotsissa on kyllä ehkä monella se käsitys, ettei ruotsalaisilla ole täällä Suomessa mitään oppimista. Oraasta puolestaan sanoi puhuja tällä lyhyellä ajalla minkä hän täällä on ollut, huomanneensa, että täällä ollaan useissa suhteissa edelläkin heikäläisistä, puhuja katsoi m. m. meidän järjestöjemme toiminnan olevan niin yhtenäistä ja johdonmukaista, jollaista he siellä eivät vielä ole saavuttaneet; hän huomautti lisäksi Suomen työväenjärjestöjen taloista, jollaista näytettä Ruotsin työväestöllä ei ole verrattavana. Teidän kirjankustannusliikkeenne — kuten puhujan sanat kuuluivat on niin suuri ettei sille ole Ruotsissa vertaa. Puhuja arveli, että Suomen erikoiset olot, sitä painava raskas sorto, on ennen muuta opettanut työväen takomaan itselleen aseita, joita ei siltä voida ottaa. Se vakuuttaa, että kerran on vapaus koittava Suomen työväelle, samoin kuin se on koittava muunkin maailman työväelle. Suomen työväen mahtava kulttuuri on vakuutuksena, että työväenliike täällä kasvaa ja voimistuu eikä tule masennetuksi.

Lopuksi toivoi puhuja, että kun kokouksen varsinainen työ alkaa, että se työ tuottaisi sosialidemokratialle hyviä tuloksia sekä että se lisäisi taisteluintoa ja harrastusta. Jos osaisin käyttää teidän kieltänne, lausui puhuja, niin kohottaisin eläköönhuudon kansoja vapauttavalle sosialidemokratialle. Mutta kun en kykene Teidän kieltänne käyttämään, niin pyydän sen, joka puheeni teille suomeksi selostaa, esittämään eläköönhuudon kansainväliselle internationaalelle, joka sisältää tervehdyksen myöskin Suomelle.

Tervehdyssähkösanoma.

Tanskan sos.-dem. puolueelta saapui suomennettuna näin kuuluva sähkösanoma, joka esitettiin kokoukselle:

„Tervehdys ja onnittelut työllenne!

Tanskan sosialidemokratien puolesta
Stauning”.

Kun tämän jälkeen puheenjohtajan paikalle oli astunut O. Tokoi, esitettiin, että valtakirjain tarkastajat olivat valtakirjain nojalla hyväksyneet kokoukseen seuraavat

Edustajat.

Uudenmaan 1. vaalipiiristä: Artturi Aalto, M. Ampuja, Kalle Andersson, Aatu Halme, Hj. Siren, H. Hurmevaara, Kalle Hämäläinen, Ida Kantanen, K. Koskela, Sandra Lehtinen, / A. Lehtosaari, Olga Manner, Fiina Pietikäinen, Tahvo Pietikäinen, Aatto Siren, Juho Tainio, f. Vatanen, ja Karl H. Viik.

Turun et. vaalipiiristä: ' Elviira Vihersalo, Jussi Raitio, Konrad Lehtimäki, Seth Heikkilä, j. V. Latvala, Evert Eloranta ja Valentin Annala.

Turun 1. pohj. vaalipiiristä: / V. Häkkinen, J. F. Kivikoski, F. Koskinen, Aino Forsten, N. Aronen, A. Raitanen ja F. Rantanen.

Hämeen 1. et. vaalipiiristä: / Tuiskuta, V. Kainlauri, Kustaa Vaahtera, Toivo Nieminen, Hj. Jokela, Toivo Alavirta. K. S. Virtanen, Juho Kiviniemi ja Emil Toivonen.

Hämeen 1. pohj. vaalipiiristä: J. E. Paronen, Emil Murto, M. Lammi, K. M. Evä, Emil Viljanen, E. Metsänen ja Jukka Pohjola.

Viipurin 1. länt. vaalipiiristä: Antti Gylling, Jalm. Kirjarinta, Juho Vuoristo, Hugo Hurme, Anton Turkia, Eliás Käkelä, Paavo Leppänen, Julius Nurminen, J. E. Nurminen, E. J. V. Huttunen, Taneli Typpö, Riku Penttinen ja Santeri Saarikivi.

Viipurin 1. it. vaalipiiristä: Nestori Valavaara, Mikko Viikki, Hanna Karhinen, Otto Turunen ja Esa Tanskanen.

Mikkelin 1. vaalipiiristä: Matti Manninen, A. Kannisto, Otto Pensas ja Juho Kananen.

Kuopion 1. länt. vaalipiiristä: Teemu Törmälä, Tahvo Hiekkaranta, Antti Mäkelin ja Nestor Väänänen.

Kuopion 1. it. vaalipiiristä: Aug. Lindgren, Matti Lonkainen ja Mimmi Haapasalo.

Vaasan 1. it. vaalipiiristä: V. Salmela, Alex Halonen, Samuli Rantanen, Santeri Mäkelä ja Arvo Jytälä.

Vaasan 1. et. vaalipiiristä: Emil Laiho ja Kaarle Nordlund.

Vaasan 1. pohj. vaalipiiristä: Herman Eskeli, Albert Lindblad ja Kalle Suosalu.

Oulun 1. et. vaalipiiristä: Viktor Meriläinen, J. A. Komu, Kustaa Ahmala ja Kalle Hautala.

Oulun 1. pohj. vaalipiiristä: Adam Laakkonen, Hilma Rahikainen ja Sakari Kannisto.

Puheoikeutettuja kokouksessa olivat puoluejärjestösääntöjen 43 §:n mukaan seuraavat:

Puoluetoimikunnasta M. Paasivuori, M. Turkia, Miina Sillanpää, J. Pietikäinen ja I. Hörhammer.

Piiritoimikunnista: Fanny Ahlfors (Turun 1. pohj.)

Sos. dem. Eduskuntaryhmästä: K. Manner (ryhmän virallinen edustaja), O. Tokoi (edusti myös Ammattijärjestöä), Aura Kiiskinen, Penna Paunu, Anni Savolainen, Hilda Herrala, Emil Saarinen, Anni Huotari, Anton Huotari, A. Vatanen, Kaapo Murros, Ida Aalle-Teljo, J. Peura, E. Viljanen, Helena Vatanen, Lauri Letonmäki, J. Kujala, O. Leivo, H. Jalonen ja E. Pohjaväre.

Puoluelehdistä: «Työmiehistä» E. Elo, »Työstä» Ali Aaltonen, »Kansan Lehestä» P. Lönngrén, »Vapaasta Sanasta» J. Hautala, »Kansan Tahdosta» H. Uksila, »Savon Työmiehestä» O. Piisinen, »Raivaajasta» A. Kanerva, »Hämeen Voimasta» V. Huhta, »Työläisnuorisosta» V. Vankkoja.

Ulkomaisten sos. dem. puolueiden edustajia: Venäjän sos. dem. puolueesta Tsheidse, ja Ruotsin sos. dem. puolueesta Fr. Ström. Tämän lisäksi olivat ruots. puoluetoverit O. Grömlund ja Amanda Frösell saapuneet kokoukseen.

Puolueen tilintarkastajana annettiin puheoikeus A. Karjalaiselle.

Edustajain nimenhuudossa merkittiin kaikki läsnäoleviksi.

Järjestävään valiokuntaan

valittiin puheenjohtajain ja sihteerien lisäksi *K- Manner, E. Huttunen, M. Lammi* ja *A. Laakkonen*.

Tämän jälkeen otettiin kahviloma, jolloin juotiin Tampereen Työväenyhdistyksen tarjoamat kahvit.

Järjestelyasioita.

Kokouksen *istuntoja* päätettiin pitää joka päivä klo 9—1 päivällä ja klo 3—6 ip. Sekä aamu- että iltapäivällä on välillä 15 minuutin kahviloma.

Valiokunnat. Järjestävä valiokunta ehdotti asetettavaksi seuraavat erikoisvaliokunnat: äänestys-, valitus-, raha-asia-, lakiasia-, menettelytapa-, valitus- sekä toimitus- ja tarkastusvaliokunta. Ehdotus hyväksyttiin. Eri piirien edustajia kehoitettiin neuvottelemaan jäsen ehdokkaista ja esittämään ne järjestävälle valiokunnalle, joka sitten tekee lopullisen ehdotuksen valiokuntain jäsenistä.

Pöytäkirjan painattamisesta y. m. siihen kuuluvista seikoista jätettiin ehdotuksen tekeminen järjestävälle valiokunnalle.

Työjärjestys.

Puoluetoimikunnan ehdotuksesta hyväksyttiin kokouksen keskusteluja varten seuraava järjestys:

Puheenvuoroja pyydetään keskustelun aikana kirjallisesti. 2 minuutin pitkät ja sitä lyhemmät lausunnot voi esittää kukin paikaltaan; sitä pitemmät lausunnot esitetään lavalta.

Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Kysymyksiin, jotka tehdään Puoluetoimikunnalle, saa vastata heti. Työjärjestyksestä koskevia ehdotuksia voidaan lyhyesti tehdä ulkopuolella puhujalistaa.

Kaikki uudet ehdotukset ovat tehtävät kirjallisesti, paitsi työjärjestyksestä koskevat.

Ehdotus, jota keskustelun kuluessa ei ole kannatettu, ei tule äänestyksen alaiseksi. Kuitenkin, jos ehdotus on tehty puheenvuorojen rajoittamisen jälkeen eikä järeillä olevat puhujat ole ehdotusta kannattaneet, tulee puheenjohtajan, ennenkuin hän esittää äänestusehdotuksensa, kysyä, josko tehtyä ehdotusta kannatetaan ja jos silloin joku ilmoittaa sitä kannattavansa, Jiiin esitettäköön sekin ehdotus äänestyksen alaiseksi.

Äänestys toimitetaan käsiennostolla. Vähemmän tärkeissä kysymyksissä voi jättää äänet laskematta jos puheenjohtaja muutenkin selvästi huomaa, mikä puoli on voittanut eikä hänen ratkaisuaan vastaan tehdä muistutusta.

Kun äänestys toimitetaan käsiennostolla, tulee edustajien istua paikoillaan.

Äänestys on toimitettava nimenhuudolla, jos vähintään 10 edustajaa sitä vaatii.

Vaali, joka tapahtuu suljetuilla lipuilla on myöskin toimitettava nimenhuudolla.

Istunto päättyi klo 12,35.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi.

Venäläinen toveri Theidse kokouksessa.

Venäjän valtakunnanduuman sosialidemokratinen edustaja, toveri Tsheidse oli saapunut kokoukseen. Häntä tervehti kokouksen puheenjohtaja seuraavin sanoin:

Puoluekokouksen edustajat!

Ennenkuin siirrymme käsittelemään päiväjärjestyksessä olevia asioita, on minulla ilo ja kunnia ilmoittaa, että meille on tänne saapunut uusi vieras, tervetullut vieras, Venäjän valtakunnan duuman jäsen ja duuman sosialidemokratisen ryhmän puheenjohtaja, toveri Tsheidse. — Me tiedämme, että historialliset ja yhteiskunnalliset olot sitovat meitä juuri Venäjän sosialidemokratiseen puolueeseen kenties enemmän kuin mihinkään muuhun, minkään muun kansan sosialidemokratiseen puolueeseen. Meitä sitovat monet eri seikat, mutta juuri etupäässä se, että meillä on yhteinen mahdollisuus vihollinen edessämme, taantumuksellinen hallitusvalta, joka painaa kautta koko laajan Venäjän valtakunnan työväestöä niin Venäjällä kuin täällä Suomessakin. Taistelu tätä yhteistä vihollista vastaan, se juuri lähinnä sitoo meitä toisiimme. Meillä on sitäkin suurempi syy olla iloisia nähdesämme juuri venäläisen edustajan täällä, sillä me tunnemme suurta kunnioitusta ja kiitollisuutta Venäjän sos.-dem. puoluetta, Venäjän valtakunnan duuman sos.-dem. ryhmää kohtaan niistä ansiokkaista ja arvokkaista puolustustoimenpiteistä, joita he ovat olleet tilaisuudessa tekemään meidän maamme köyhälistön ja meidän sos.-dem. puolueemme eduksi. He toimivat vaikeissa oloissa, niin vaikeissa oloissa, että tuskin mikään muu toveripuolue koko maailmassa; mutta kaikista näistä vaikeuksista huolimatta on heillä ollut kärsivällisyyttä, tarmoa ja intoa työskennellä meidän eduksemme ja meidän puolestamme, ja juuri siitä syystä me olemme ja meidän tulee olla heille näistä toimenpiteistä kiitolliset. Näistä syistä minä pyydän sydämellisesti tervehtiä Venäjän sos.-dem. puolueen edustajaa tänne tervetulleeksi.

Puheen tulkitsi toveri K. Rovio venäjäksi.

Toveri Tsheidse vastasi siihen seuraavansisältöisellä venäjänkielisellä puheella:

Toverit!

Muutamia päiviä sitten saimme ilmoituksen teidän edustajakokouksestanne. Kun useat ryhmämme jäsenet eivät olleet vielä saapuneet Pietariin, niin ei kirjettänne voitu esittää ryhmälle. Mutta minä olen vakuutettu siitä,

että ryhmä samoin kuin koko Venäjän proletariaatti, jonka edustaja ryhmä on ovat samaa mieltä kanssani siitä mitä minä nyt tässä aijon teille sanoa.

Tervehtäessäni teidän koossaolevaa kokoustanne pidän tarpeellisena mainita, että minulla oli tilaisuus jo viime kesänä onnitella Venäjän kaukaisesta eteläisestä äärestä, Kaukaasiasta, Suomen sosialidemokratiaa loistavasta voitosta viime eduskuntavaaleissa.

Sallikaa minun nyt persoonallisesti onnitella teitä ja teidän edustamaanne Suomen sosialidemokratiaa tämän voiton johdosta. Tämä voitto oli sängen vaikuttava vastaus niihin kuristuksiin, joita Venäjän taantumus on viime vuosina Suomen vapauksia kohtaan toimeenpannut, ja tämä voitto on vielä kerran todennut, että Suomi, sen etuvartio, sociali-demokratia, huolimatta kaikista maan kestämistä koettelemuksista, voimistuu ja kasvaa. Venäjän sosialidemokratia arvioi tämän voiton sängen merkittäväksi. Me pidämme sitä takeena tuloksellisimmasta voitosta -sinäkin jättiläismäisessä taistelussa, jota sosialidemokratia parhaillaan käy kaikkialla Venäjällä.

Mutta suuri voitto asettaa voittajille suuria velvollisuuksia. Me olemme täysin selvillä Suomen sosialidemokratian tehtävän raskaudesta ja laajuudesta. Jonkun aikana sitten Venäjällä juhlinut taantumus ei häikäillyt mitään keinoja pyyhkäistäkseen maan pinnalta kaikki Suomen kulttuurisaavutukset, ja tätä sanottiin taantumuksen kielellä venäläisten yhdenvertaistuttamiseksi suomalaisien kanssa; sama taantumus, kaikkien vastavallankumouksellisten ainesten edustamana harjoitti samaa hävityspolitiikkaa meilläkin, ja lioittelematta voidaan sanoa, että tässä hävitystyössä on taantumus melkein tyhjentänyt kaikki voimansa, kaiken ideologiansa. Meillä se alkoi vapauden päivien aikana valloitetun lokakuun 17/30 p:n manifestin saavutuksien poistamisella, täällä se taas asetti hävitystoimintansa kulmakiveksi Suomen autonomian poistamisen. Ja kaiken tämän hajottavan backanaalian tulokseksi oli loppujen lopuksi se, että taantumus työntäytyi häpeällisimpään oikeusjuttuun, Beilistä koskevaan rituaalimurhajuttuun, jonka vaiheita tällä hetkellä koko sivistynyt maailma tarkasti seuraa. Tällä jutulla ovat Venäjän kaikki taantumukselliset ainekset pakotettuja vielä kerran lausumaan kaikkien kuullen, että he voivat pysyä pystyssä ainoastaan keskiaikaisia keinoja käyttäen. Täten tipahtaa taantumuksen käsistä viimeinen valtti: kiihotus antisemitismin pohjalla.

Mutta ken raastoi taantumukselta viimeisen verhon, ken saatti sen umpikujaan, ken paljasti sen alastomaksi, ken huomasi huutavan vastakaisuuden elämän välttämättömien tehtävien ja taantumuksen välillä, ken uudelleen kaikessa laajuudessaan asetti kysymyksen Venäjän yhteiskunnallista- valtiollisen elämän välttämättömästä, pikaisesta ja perinpohjaisesta muuttamisesta? Minä luulen ettei tästä voi olla kahta vastausta: ken on seurannut Venäjän köyhälistön taistelua taantumuksen riehunnan aikana, sen täytyy myöntää, että juuri työväen luokka väsymättömällä taistelullaan luokkaetu- jensa ja koko demokratian yleisten vaatimusten puolesta saati taantumuksen loogilliseen loppuun. Se puhkasi taantumuksen muurin mahtavalla taistelullaan, se herätti välinpitämättömyydestä ja lamaannuksesta kaikki maan elinvoimaiset ainekset. Toverit, kaikkein vaikein taantumuksen aikuinen kohta on sivuutettu työväenluokan taistelun avulla. Ja nyt, toverit, jos te kysytte minä vuoksi minä tulini luoksenne, niin vastaukseksi minä osotan näihin Venäjän sosialidemokratian työn tuloksiin. Minä luulen, että te arvioitte sen täydelleen ja huomaatte että taistelu on joukoissa luonut yhä enemmän innostusta. Tämä taistelu varmaankin innostuttaa myös teitä suomalaisia tovereja käymään eteenpäin ominaisella tarmokkuudellanne. Kaikki läsnäolijat tietenkin tuntevat Venäjän taantumuksen uusimman yfi-

tyksen, jonka mukaan suomalaiset tulitaisiin tuomitsemaan Venäjällä. Olen vakuutettu, että tämä yritys ei tule onnistumaan, sillä Venäjän työväenluokan taistelu tulee tämän Venäjän taantumuksen yrityksen tyhjäksi tekemään. Tämä oli myöskin yhtenä syynä siihen, miksi halu in tulla lanne persoonallisesti lausumaan tervehdyksen, myötätunnon ja ihailun Suomen työväelle, Suomen sosialidemokratialle.

Lopuksi puhuja toivotti kokouksell * menestystä ja innostusta työskentelemään työväenluokan vapautuksen hyväksi.

Puhe, jonka toveri K- Rovio käänsi suomeksi, otettiin vastaah runsailla suo^oionosuksilla. Sen jälkeen kohotettiin kolminkertainen eläköönhuuto Venäjän sosialidemokratialle. Tämän johdosta ehdotti toveri Tshheidse puolestaan kohotettavaksi myöskin Suomen sosialidemokratialle kolmiker-taisen eläköönhuudon, joka myös tehtiin.

Pöytäkirja.

järjestävä valiokunta ehdotti, että kokouksen pöytäkirja koetettaisiin saada mahdollisimman lyhyeen muotoon. Tärkeämpiä puhevuoroja selostetaan laveammin, mutta muuten pidetään periaatteena, että ainoastaan uutta esittävät osat puhevuoroista mainitaan pöytäkirjassa. Pöytäkirjaan otettavat liitteet ja painoksen suuruuden määrää puolue toimikunta. Hyväksyttiin.

Porvarillisille sanomalehtimiehille

myönnettiin järjestävän valiokunnan ehdotuksesta läsnäolo-oikeus muissa paitsi niissä istunnoissa, jotka kokous ehkä katsoo tarvitsevansa julistaa suljetuksi. Tämäkin hyväksyttiin.

Asiain käsittelyjärjestys.

järjestävä valiokunta esitti kokouksessa esille tulevat kysymykset käsiteltäväksi seuraavassa järjestyksessä, mikäli kokous ei päättäjotakin kysymystä ottaa esille toisessa järjestyksessä:

- 1) Puolue toimikunnan toimintakertomus.
- 2) Puolue toimikunnan tilikertomus.
- 3) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.
- 4) Puolue lehdet. (Katso toimintakertomuksen siv. 26-28.)
- 5) Kunnallisen lainsäädännön uudistaminen. (Katso esitys n:o 1.)
- 6) Puolue ohjelman tarkistus. (Katso esitykset n:o 4 ja 14.)
- 7) Puolueen valistustyön järjestäminen. (Katso esitykset n:o 11, 12 ja 13.)
- 8) Puolueen aikakauslehtikysymys. (Katso esitykset n:o 2 ja 3.)
- 9) Puolue opistoasia. (Katso esitys n:o 5.)
- 10) Muut valistustoimintaa tarkoittavat esitykset. (Katso esitykset n:o 16, 17, 18, 19 ja 20)
- 11) Puolueen tulo- ja menoarvio v. 1914—1915. (Katso anomusehdotukset n:o 41, 42, 43, 44, 45 ja 46.)
- 12) Maatyöväen ammatillinen järjestäminen. (Katso esitys n:o 10.)
- 13) Puolueen pää-äänenkannattajakysymys. (Katso esitykset n:o 8 ja 9.)
- 14) Puolue lehtiä koskevat uudet esitykset. (Katso esit. n:o 25 ja 26.)
- 15) Työväen kirjapainoien liiketoimintaa koskevat kysymykset. (Katso esitykset n:o 22, 23 ja 24.)

- 16) Puolueen toimitsijat ja eduskuntatyö. (Katso esitys n:o 15.)
 - 17) Ruotsinkielisten sos.-dem. eduskuntaehdokkaiden asettaminen. (Katso esitys n:o 6.)
 - 18) Kysymys osanotosta n. s. skandinaaviin kongresseihin. (Katso esitys n:o 7.)
 - 19) Henkivakuutuslainsäädännön muuttamiseksi. (Katso toimintakert. siv. 79 ja 84.)
 - 20) Ehdotukset puoluejärjestönsääntöjen muuttamiseksi. (Katso esitykset n:o 35, 36, 37, 38, 39 ja 40.)
 - 21) Muita kysymyksiä. (Katso esitykset n:o 21, 27, 28, 30, 31, 32, 33.)
 - 22) Kokouksen kuluessa mahdollisesti esitetyt kysymykset.
 - 23) Puoluetoimikunnan paikan määrääminen. Puoluetoimikunnan kahden puheenjohtajan; puoluesihteerin ja puoluetoimikunnan 4:jän muun jäsenen vaalit.
 - 24) Tilintarkastajain vaali.
 - 25) Puoluetoimikunnan tiedonantolehden määrääminen.
 - 26) Puolueneuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen.
 - 27) Kahden jäsenen valitseminen kansainväliseen sosialistisihteeristöön.
 - 28) Seuraavan puoluekokouksen aika ja paikka. (Katso esitys n:o 34.)
- Järjestys hyväksyttiin.

Valiokunnat.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että valittaisiin järjestönsäännöissä määrätty valiokunnat ja lisäksi valistusvaliokunta ja niihin jäseniä seuraavat määrät: äänestysvaliokuntaan 6, valitusvaliokuntaan 5, menettelytapavalikuntaan 9 vakinaista ja 4 varajäsentä, lakiasiainvaliokuntaan, raha-asiainvaliokuntaan, sääntövaliokuntaan, sanomalehtivaliokuntaan, ja valistusvaliokuntaan kuhunkin 7 vakinaista ja 3 varajäsentä sekä toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan sihteerien lisäksi 3 jäsentä.

A Halonen ehdotti varajäsenet pois.

35 äänellä 26 vastaan hyväksyttiin järjestävän valiokunnan ehdotukset.

Eri valiokuntiin valittiin seuraavat henkilöt:

Äänestysvaliokuntaan: N. Väänänen, F. Rantanen, O. Pensas, K. Andersson, E. Käkälä ja V. Salmela.

Valitusvaliokuntaan: Aino Forsten, M. Virkki, Hj. Jokela, Hilma Rahikainen ja Hj. Siren.

Menetelytapavalikuntaan: J. V. Häkkinen, E. Murto, E. Huttunen, N. Valavaara, K. Lehtimäki, T. Hiekkaranta, K. Ahmala, K. Hämäläinen, J. Vatanen; varalle E. Toivonen, J. Kananen, K. Suosalo ja K. Manner.

Lakiasiainvaliokuntaan: R. Penttinen, J. Pohjola, N. Aronen, A. Kannisto, S. Heikkilä, J. A. Komu, Aatto Siren; varalle J. Kiviniemi, S. Rantanen ja M. Lonkainen.

Raha-asiainvaliokuntaan: A. Raitanen, V. Kainlahti, O. V. Turunen, T. Törmälä, S. Kannisto, E. Laiho ja A. Aalto; varalle K. M. Evä, A. Halme ja A. Gylling.

Sääntövaliokuntaan: S. Lehtinen, A. Mäkelin, E. Eloranta, J. Nurminen, E. Paronen, J. Tuiskula, V. Salmela; varalle J. F. Kivikoski, A. Lindblad ja M. Lammi.

Sanomalehtivaliokuntaan: F. Koskinen, T. Alavirta, E. Metsänen, P. Leppänen, A. Lindgren, J. Hautala, K. Manner; varalle J. Kirjarinta, V. Annala ja M. Manninen.

Valistusvaliokuntaan: S. Saarikivi, S. Mäkelä, Mimmi Haapasalo,

K. Nordlund, H. Hurmevaara, T. Nieminen, K. M. Evä; varalle V. Meriläinen, E. Eloranta ja J. F. Kivikoski.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan: Anton Huotari, Kaarlo Harvala, Väinö Wankkoja, M. Lammi, K- M. Evä ja E. Murto.

Puolue toimikunnan toimintakertomus

otettiin tämän jälkeen ensiksi tarkastettavaksi. Yleiskeskustelua ei haluttu, vaan siirryttiin kohta yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Puolueopistoa

koskevasta kertomuksen osasta lausuttiin:

M. Ampuja: Työväenopiston toiminta on nykyään siinä tilassa, että ellei uusia toimintasuunnitelmia tehdä, niin on pakko lopettaa pian koko opisto. Opiston toisen kerran kokoontuessa oli kannatus oppilaisiin nähden pienempi kuin ensi kerralla ja silloin täytyy olla järjestyksessä vikaa. Opiston perustamisen aikoina pelättiin opiston ohjelman yksipuolisuutta. Ja siksi se on muodostunutkin, kun kokonaan on sivuutettu m. m. luonnontieteelliset aineet. Näistä ei ollenkaan luennoida. Luennoitsijoiden saanti lienee vaikea. Mutta puhujan mielestä pitäisi näistäkin aineista luennoida, otettakoonpa luennoitsijoita sitten vaikka ulkopuolelta puolueen. Oli vakuutettu, että kuivaa ja yksipuolista ohjelmaa ei puolue toverit tahdo mennä seuraamaan.

Arvostellessaan edelleen opiston toimintaa, mainitsi puhuja yhtenä epäkohtana m. m. sen, että opiston opettajakunnassa* on tarpeettomasti tehty muutoksia, vieläpä siihen suuntaan, että pätevämpiä opettajavoimia on sivuutettu ja vähemmän päteviä otettu tilalle.

A. Halonen: Sen jälkeen kun me tiedämme miten suurella rakkaudella tätä puolueopistoa on kokoon ajettu, tuntuu toveri Ampujan puhevuoro epäonnistuneelta. Puolue toimikunta on tehnyt opiston hyväksi voitavansa. Mitä tulee valitukseen opiston ohjelman kuivuudesta, on yleensä huomattavaa, että oppilaat eivät mielellään liikaa työtä tee. Siitä tyytymättömyys. Eikä opiston ohjelman kuivuus suinkaan ole oppilaitten vähenemisen syynä, vaan se seikka, etteivät järjestöt nyt jaa niin paljon stipendejä kuin ennen. Samoin on monta halukasta estänyt hakemasta se, että oppilaita niin vähän yleensä otetaan. Mitä tulee opettajavoimiin, ei voida sanoa niiden mitenkään huonontuneen. Puolue toimikunta on menetellyt parhaansa mukaan.

Julius Nurminen: Opiston toiminnan arvostelu on ennen aikaista. Oppiaineet ovat puhujan mielestä olleet harkitusti valittuja. Opiston oppilaana katsoi, että opiston toiminta on hyväksyttävä.

Frans Rantanen oli sitä mieltä, että oppilaat eivät ole opistossa aikaansa turhaan kuluttaneet, jonka vuoksi vakaumuksenaan lausui, että opisto on tyydyttävästi täyttänyt tehtävänsä.

/ Vatanen yhtyi Haloseen. Johdossa ei vikaa. Ja jos puutteita niissä ilmenee, korjaantuvat ne kokemuksen karttuessa. Mitä ohjelmaan tulee, on opiston välttämättömästi annettava oppilailleen pohjatiedot meille tärkeistä asioista. Se on sitä koettanut antaa ja sillä hyvä.

Tämä osa kertomusta hyväksyttiin sellaisenaan.

Istunto päättyi klo 5 i. p.

Toinen kokouspäivä.

Maanantaina lokakuun 27 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. Alkajaisiksi laulettiin „Työväenmarssi”. *Nimihuudossa* merkittiin poissaolevaksi N. Valavaara.

Puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Erinäisten puhe- ja läsnäolopyyntöjen johdosta esitti valitusvaliokunta mietinnössään seuraavaa:

»Valitusvaliokunnan enemmistö ehdottaa, että puheoikeutta kokouksessa saavat puolueen järjestysääntöjen 43 § määäämät henkilöt sekä myöskin ne henkilöt, jotka valiokunnalta sitä erikoisesti jostakin mainitsemastaan asiasta pyytävät. Valiokunta taas esittää pyynnön kokoukselle, joka lopullisesti puheoikeudesta päättää.

Aino Forsten. Hilma Rahikainen. Hjalmar Jokela.”

Vastalause: »Ehdotamme, että puheoikeus myönnetään paitsi niille, joille se kuuluu puolueen järjestysääntöjen perusteella, ainoastaan sellaisille henkilöille, joita puoluekokous katsoo jossakin asiassa tarvitsevana kuulla asiantuntijoina, sekä kutsuvieraille.

Hj. Siren. Mikko Virkki.”

Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyttiin valiokunnan enemmistön ehdotus 50 äänellä 18 vastaan.

Muutos työjärjestykseen.

Työjärjestykseen tehtiin se muutos, että tilikertomus otettiin nyt esille, koska tilintarkastajia oli saapuvilla, mutta heidän täytyi myöhemmin poistua kokouksesta.

Tilikertomuksen

johdosta

A. *Karjalainen* tilintarkastajain puolesta huomautti, että heillä ei ole mitään muistuttamista itse tilejä vastaan, mutta tilintarkastajain mielestä olisi puolueen kirjanpito tehtävä yksinkertaisemmaksi, joten rahastonhoitajan työ siten vähenisi. - Tilintarkastajain mielestä ei ole myöskin puolueen etujen mukaista, että rahastonhoitaja ryhtyy provisionikaupalla hankkimaan ilmoituksia puolueen julkaisuihin; maksettakoon hänelle enemminkin niin kunnollinen palkka, ettei sellaisia sivutoimia tarvitse pitää.

J. *Hörhammer* vastasi *Karjalaiselle*. Kirjanpito, jota hän pitää, on paras mahdollinen ja puoluetöimiston tarkoituksiin sopiva. — Jos järjestelmää muutetaan, ei se työtä vähennä. Kirjanpitoani minä pikapuolin aijon laajentaa, supistamisesta ei puhetta.

A. Karjalainen huomautti, että provisioonisysteemin mukaan saate-taan joutua siihen, että hankitaan ilmoituksia, joista ei saadakaan maksua ja seuraus on, että ilmoitushankinta, ei ollenkaan kannata. Vakinaisella palkalla ollen ottaisi rahastonhoitaja ilmoituksia, joista varmemmin voisi saada maksun.

S. Kannisto ehdottaa, ettei tilintarkastajien lausunto anna aihetta toimenpiteisiin.

E. Murto ehdottaa kysymyksen raha-asiaiden valiokunnan harkittavaksi.

A. Halme arveli, että puolueen rahastonhoitaja on noudattanut Kotkan puoluekokouksen päätöstä, vaikkakin hän lieene sitä käytännössä hieman laajentanut. Mutta yksinkertaisemmallaan kirjanpidolla ei toimeentulla, joten ehdotti edelleen hyväksyttäväksi Kotkan kokouksen päätöksen.

A. Karjalainen: Nostettiin suuri meteli turhasta. Onhan tarkastajilla oikeus puhua lausunnossaan mitä tarpeelliseksi näkevät. Emme ole suin-kaan tahtoneet millään tavalla moittia tilintekijää, teimme vaan ehdotuksia, jotka katsoimme olevan eduksi puolueelle.

H. Hurmevaaran mielestä ei asiata pahenna se, jos tilintarkastajat lausunnossaan saavat tehdä muistutuksia ja ehdotuksia. Puolueen rahas-tonhoitaja on tilintarkastajain lausunnosta aivan turhaan loukkaantunut. Kannatti Karjalaisen ehdotusta, että puolueen rahastonhoitajalle makset-taisiin ainoastaan vakinaista palkkaa.

A. Halme: Ammattijärjestön toimitsijat eivät saa mitään provisioonia. Ei puolestaan hyväksynyt sitä, että vakinaista palkkaa nauttiville annetaan eri provisiooneja.

A. Halonen ehdotti tilikertomuksen sellaisenaan hyväksyttäväksi tilin-tarkastajain lausunnon perusteella.

S. Mäkelä kannatti Halosen ehdotusta.

Keskustelun tähän päätyessä äänestettiin asian raha-asiaivaliokuntaan lähettämisen ja Halosen ehdotuksen välillä. Asia päätettiin lähettää valio-kuntaan 38 äänellä 36 vastaan, jotka sai Halosen ehdotus.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

jatkettiin puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsittelyä.

Puolueen puhujia ja aikakauslehden perustamista koskevista kertomuk-sen osista ei ollut muistuttamista, joten ne hyväksyttiin sellaisinaan.

Työväen arkistoa

koskevasta kertomuksen osasta lausuttiin:

/ A. Komu: Tämä kohta kertomuksesta on hieman puutteellinen. Kertomuksessa selitetään, että arkisto on kasvanut, että porvarilliset-kin liikkeet ovat lähettelleet arkistolle ehkä arvokkaitakin teoksia. Mutta olisin kaivannut jotakin selostusta siitä, miten arkistolle myönnettyjä rahoja on käytetty. — Kertomuksessa sanotaan, että Viik on arkiston hoitaja. Mikäli tiedän, on hän arkistotoimikunnan varajäsen. Sääntöjen mukaan ei toimikunnan jäsen mielestäni voisi olla arkiston hoitajana.

-O. Tokoi käytti tilaisuutta selittääkseen mihin suuntaan kirjastoa on ajateltu järjestää, varsinkin kun arkiston hoitokuntaan on Ammattijärjes-tönkin puolesta valittu edustaja. - Ammattijärjestön aikomuksena on ollut julaista Suomen ammattiliikkeen historia, mutta vaikeista syistä jäänyt toteuttamatta. Kun asiaa koskevia vanhempia asiakirjoja on monin päi-koin hukkumassa, lausui puhuja toivomuksen, että edustajat kotipaikoilleen

mentyään koettaisivat vaikuttaa siten, että ammatillista liikettä koskevia asiakirjoja koottaisiin ja toimitettaisiin työväenarkistoon.

Tämä kertomuksen kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Mielenosoitukset.

A. Gylling: Vastaisen varalta olisi puoluetoimikunnan pidettävä tarkempaa huolta kaikesta mitä tapahtuu. Esim. Viipurin läänin silpomista vastaan suunnattu mielenosoitus olisi ehkä jäänyt pitämättä, ellei Viipurin puolelta olisi tullut kehoitus. Paremmin seurattava aikaa ja tapahtumia.

M. Tarkia huomautti, että edellisen puhujan mainitseman julistuksen antoi viime puoluekokouksessa tilinpäästön saanut puoluetoimikunta eikä nykyinen, kuien toimintakertomuksesta selviääkin. Evästyksiset ovat tulevaisuutta varten hyviä, mutta arveli puhuja, että mielenosoituskokousten määräämisessäkin on puoluetoimikunnan aina katsottava, milloin asia on kehittynyt siihen asteeseen, että mielenosoituskokousten määräämiseen on aihetta ja ne pidetään sopivalla ajalla.

Kirjapainojen pakkokappalesakkoja.

koskevasta asiasta lausui

M. Ampuja: Neuvosto päätti, että lehtien ennen pakkokappaleitten myöntämistä tulee kääntyä puoluetoimikunnan puoleen, joka saa, jos näkee sen tarpeelliseksi, antaa luvan pakkokappaleitten antamiseen. On ihmeellistä, että toimikunta meni tämän hyvän päätöksen muuttamaan melkeinpä ilman syytä.

Kertomus tältä osaltaan hyväksyttiin.

Eduskunta vaalit.

Tästä kertomuksen osasta lausuttiin:

R. Penttinen arveli, ettei puoluetoimikunnan menettely siinä, että kaikkiin vaalipiireihin jaettiin samoja, raskaita julistuksia, ole aivan paikallaan. Ei ole sopivaa, että esim. vaalipiireihin, missä ei ole torppareita, jaetaan näitä koskevia lentolehtisiä. Yleisön keskuuteen, joka ei lue meikäläisiä lehtiä, olisi jaettava useammanlaisia, kansantajuiseen muotoon laadittuja lentolehtisiä. Toivoi vastaisuudessa näin meneteltävän.

Julius Nurminen: Puoluetoimikunnalta olisi odotettu jotakin ohjausta edustajaehdokkaita asetettaissa. Olisi vältetty paljon kustannuksia ja sekaannusta.

Vaalijulistus ei myöskään vastaa tarkotustaan nykyisellään. Ei vastaa kustannuksia. Vaalijulistus pitäisi olla asultaan hiukan siistimpi, taiteellisesti, jotta toverit kehtaisivat sen panna vaikka seinälle.

E. Toivonen yhtyi Penttisen lausuntoon.

F. Rantanen huomautti että lentolehtiset tulivat liian myöhään. Arveli, että torpparikysymystä koskeva lentolehtinen valistaa kyllä muutaakin työväestöä, eikä ainoastaan torppareja.

A. Mäkelin: Olisi hyvä, jos p.-toimikunta etukäteen kysyisi, mistä asioista piirit tahtoisivat lentokirjasia. Myöhästyivät myöskin.

M. Paasivuori lausui, että useimmat huomautukset, vaikkakin vähäisiä, ovat jossain määrin aiheellisia. Mutta puoluetoimikunnalla on myöskin asiassa vaikeutensa. Ei ole henkilöitä, jotka voisivat monellaisia lentolehtisiä kirjoittaa. Jos ne aijotaan saada hyviä, vie niiden syntyminen aina aikansa.

K. Nordlund: Neuvostossa keväällä p.-toimikunnan taholta yritettiin järjestää piirikokouksien pitoajat, mikäli se asiaan voi, vaaleja silmällä-pitäen. Ei p.-toimikunta voinut tehdä muuta kuin teki.

N. Valavaara huomautti, ettei toimintakertomuksen valiokuntaan lähettämistä ole käsitettävä miksiäkään paheksumiseksi. Mutta siellä voidaan suunnitella ohjeita vastaisen varalle, joten kannatti kertomuksen tämän kohdan lähettämistä valiokuntaan.

M. Turkia: Lentokirjasiin nähden huomautan, että ne lentokirjaset olivat vain 16-sivuisia. Ei kai se ole liian pitkä sellainen. — Tuntuu kai vastenmieliseltä, että lähetellään tunnetuista asioista kirjasia. Mutta tarpeen se on sekin, onpa vielä tarpeen, että teollisuustyöväestöä esim. torppari-kysymyksissä valaistaan.

Puoluetoimikunnassa oli kyllä hiukan puhetta ohjeiden antamisesta piiritoimikunnille ennen vaaleja, mutta ajateltiin, ettei niitä tarvitse koulutetuille piiritoimikunnille lähteä antamaan. Piirikokouksien pitoasian suhteen ei voitu lähteä neuvomaan sääntöjä rikkomaan. Vaaliohjelman taiteellisemmaksi tekemistä kai ei oikeen vakavalta kannalta ole otettava.

A. Jytää oli sitä mieltä, että voidaan nykyään panna kyseenalaiseksi, onko syytä jakaa puoluetoimikunnan kustantamaa vaali julistusta. Siinä näyttäisi rahat menevän hukkaan. Vaalijulistus olisi ehkä laadittava puoluetoimikunnassa, mutta levittäminen olisi jätettävä puoluelehtien ja piiritoimikuntien huooleksi.

E. Käkälä lausui, että kyllä Viipurin läänissäkin viime vaalien edellä kovasti porvarien taholta agiteerattiin maatalouskysymykselläkin, joten siitä oli epäselvyyttä niin kauan kun puolueen torpparikysymystä koskeva lentolehtinen tuli. Oli sitä mieltä, ettei jakamises>a ole tapahtunut muistuttamisen arvoista virhettä.

R. Penttinen: Tahdoin vaan huomauttaa, että lentokirjasiin käytetty raha on huonosti käytettyä rahaa. Paasivuori kyllä sanoi, ettei saada kirjottajia, mutta eihän se nyt juuri niinkään ole. Saa sitä nyt kaupunkilaisekin lähemmistä aineista lentokirjasia. Yhtyi Nurmiseen mitä vaalijulistukseen tulee.

Julius Nurminen sanoi Viipurin piirin olevan vähemmän tarpeellista agiteerata torppankysymyksellä. Siksi jättikin piiritoimikunta suuren osan torpparilehtisestä kaappiinsa makaamaan.

S. Kannisto: Meillä ovat lentokirjaset tehneet hyvää ja niihin ollaan tyytyväisiä. Vaalijulistuksen muuttamista ei pitänyt tarpeellisena.

N. Valavaaran mielestä oli lentolehtisistä ollut suuri merkitys vaalagitatsioonisissa. Totta kyllä on, että yhdistysten toimihenkilöinä on paljon sellaisia, jotka ovat ikänsä seurustelleet pikkuporvarillisissa piireissä, eivätkä siis muka kehtaisi niitä jakaa. Tavalliset työläiset niitä kyllä jakavat.

M. Turkia: Vai sekö ne lentolehtiset huonoiksi tekeekin, että Nurmisen piiritoimikunta ne on katsonut ala-arvoisiksi ja siksi ne huonosti leviävät? Piirisihteeri ei viitsi jakaa niitä maailmalle ja suuri osa makaa siellä kaapissa. Olisi ollut lähetettävä maailmalle ja puhuttava sitten vasta niitten huonoudesta.

On muuten koetettu saada pieniä lentokirjasia useista muista kysymyksistä, mutta ei ole saatu kirjottajia.

J. E. Nurminen kannatti ehdotusta, että vaalijulistusten jakamisesta puoluetoimikunnan taholta luovuttaisiin.

O. Pensas: Vaalijuhstukset tulevat myöhään. Lentokirjasia pitäisi saada useampia.

J. Raitio tahtoi kiinnittää puoluekokouksen huomiota jakamistapaan

nähdän. Turun etel. vaalip. oli viime vaalien edellä jaettu »Sosialistia" piirin kustannuksella kaikille henkilöille, jotka sitä halusivat. Jos näin jaettavaan lehteen painetaan vaalijulistus, sen irtonaiskappaleina jakaminen ei enää ole tarpeellista. Tähän asti vaaliulistuksen painattamiseen ja jakamiseen käytetyt varat voitaisiin silloin ehkä jakaa puoluelehdille.

M. Lonkainen: Torpparilentolehtinen ennen viime vaaleja oli hyvä, paras sitä asiaa selittävästä kirjasta

5. *Saarikivi* yhtyi vaalijulistuskysymyksessä Raitioon. — Vaikka puoluesihteerin onkin syyntynyt syyn torpparilentolehtisen levittämättömyydestä puoluevirkailijoille, mutta siitä hän kai ei voi meitä syyttää, että kaikki mitä p.-toimikunnasta tulee, tulee mahdollottoman myöhään ja toimikunnan huolimattomuus täten aiheuttaa suurta hankaluutta ja ehkäisten vaikuttaa vaaliagitatsioonin.

Anni Huotari yhtyi niihin, jotka tahtoivat puoluetoimikunnan julkaisemaan useampia lentolehtisiä. Torpparikysymystä koskeva lentolehtinen oli tällä kertaa varsin tarpeen. Siitä on puoluetoimikunnalle lausuttava kiitos.

H. Hurmevaara ilmoitti, että Uudenmaan piiritoimikunta sai kumpaa-kin lentolehteä 10,000 kpl. vähemmän kuin pyydettiin. Miksi on siis toisiin piireihin, niinkuin Viipurin läntiseen, lähetetty enemmän kuin pyydetty? Siinä menettelyssä on jonkun verran virheellisyttä.

Kertomuksen tämä osa päätettiin lähettää menettelytapavaliokuntaan.

Järjestysasteita.

Puhe- ja läsnäolo-oikeuden

ehdotti valitusvaliokunta myönnettäväksi *Maria Laineelle* ja *Vilho tehokkaalle*.

Puheoikeus ehdotettiin evättäväksi sitä pyytäneiltä *Akseli Kokkolalta* *Emil Leinolta* ja *O. V. Karvoselta*.

O. Tokoi ehdotti puheoikeuden myönnettäväksi myös *Kokkolalle* ja *Leinolle*, jotka ovat ammattiliittojen toimitsijoita.

H. Hurmevaara kannatti *Tokoita*.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin *Tokoin* ehdottamassa muodossa.

Läsnäolo-oikeus päätettiin myöntää kaikille henkilöille, jotka voivat todistaa olevansa puolueen jäseniä.

Toimintakertomuksen

tarkastelua jatkettiin.

Puolueen kehitystä

koskevan selostuksen esillä ollessa käytettiin seuraavat puhevuorot:

K. Manner: On äskettäin Työmieheissä huomautettu eräästä puutteellisuudesta tässä kertomuksessa, siitä nimittäin, että siinä ei ole seikkaperäiseni pää esitystä puolueen kehityksestä. Myönnän huomautuksen oikeaksi. Puoluesihteerin tähän kertomukseen laatima esitys tästä, vaikka se onkin laajempi kuin entiset, ei puoluetoimikuntaakaan tyydytä. Toimikunnassa on aikaisemmin ollut puhetta puolueen kehitystä ja sen toimintaa valaisevan katsauksen aikaansaamisesta. Hyöty sellaisesta esityksestä olisi ilmeinen. Kun tällainen seikkaperäinen puolueen eri toimintahaaroja valaiseva esitys olisi olemassa, olisi siitä erinomainen apu puolueen vastaisen toi-

minnan järjestämisessä, sen avulla voitaisiin keksiä uusia toiminta-aloja ja olisi se hyvänä apuna myöskin vastaiselle mahdolliselle järjestöasääntöjen revisioonille. Niin toivottavaa ja välttämätöntä kuin tällaisen esityksen aikaansaaminen olisikin, on se tähän asti ollut aivan mahdotonta. Kun puolueltoimikunnalla on käytettävänä vain yksi mies, puoluesihteerit, ei sen nykyisillä voimilla ole ajattelemistakaan tarttua tällaiseen suuruusuntaiseen työhön. Uusi puolueltoimikunta ehkä ryhtyy tämän työn suorittamaan.

O. Tokoi: Tämä toimintakertomuksen osa antaa tilaisuuden luoda katsauksen sangen mieltäkiinnittävään puoleen työväenliikkeessä, ammatillisen ja valtiollisen liikkeen suhteista toisiinsa. Tästä huomaamme, että monin paikoin on huomattaviakin määriä ammatillisesti järjestyneitä puolueen ulkopuolella ja valtiollisesti järjestyneitä ammattijärjestön ulkopuolella. Syyt tähän asiain tilaan lienevät erilaiset. Kuitenkin on huomattavaa ja ilmeistä, että nämä kaksi työväenliikkeen haaraa, jotka luonnostansa yhteen kuuluvat, alkavat toisiansa lähennellä. Mutta tämä lähentyminen ei ole pakkotoimenpiteillä aikaansaatavissa. Sosialismi ei ole kaunalla päähän kaadettavaa, se on vakaumus, joka on hankittava ja johon oa eläydyttävä.

Vaikka toimintakertomus tässä kohden esittääkin siitä vain numeroita, miten paljon ammattiosastoihin kuuluvia on puolueen ulkopuolella, saa siitä selvän kuvan myöskin päinvastaisesta, siitä nimittäin, että suuret joukot valtiollisesti järjestyneitä työläisiä on ammattijärjestöjen ulkopuolella. Agitatsooni ja järjestysmatkoilla olen tullut huomaamaan, että työväenyhdistyksen taholta monin paikoin suorastaan vastustetaan ammatillista työväenliikettä ja pidetään sitä tarpeettomana, niin että keskinäisen ymmärryksen ja lähemmän yhteistoiminnan aikaansaaminen vaatii kyllä työtä molemmilta puolilta. Samalla kun pidän luonnollisena, että sosialidemokraattisten järjestöjen taholta tehdään työtä ammatillisesti järjestyneitten valtiollisiin järjestöihin saattamiseksi, olisi mielestäni yhä luonnollista, että nämä järjestöt tekisivät keskuudessaan työtä ammatillisen työväenliikkeen selittämiseksi jäsenilleen ja panisivat enemmän kuin tähän asti painoa jäsentensä ammatillisesti järjestämiseksi. Näiden työväen liikkeen eri haarojen toisiinsa lähentämiseksi on edelleen työtä tehtävä. Ja on myönnettävä, että sitä on tehtykin. Sekä ammattijärjestö että puolueltoimikunta on siinä asiassa voitavansa tehneet ja on toivottavaa, että pian pääsemme siihen, että jokainen ammatillisesti järjestynyt on myöskin puolueen jäsen ja päinvastoin.

S. Saarikivi mainitsi meliilyvällä, että puolueltoimikunnan taholta nyt esitetty katsaus puolueen kehitykseen on sentään verrattain valaiseva. Kun siihen sautaan jatketaan, voidaan aina puoluekokouksessa seurata puolueen kehitystä.

M. Turia: Mitä tulee katsauksen laatimiseen puolueen kehityksestä on se komiteatyö eikä yksityisen henkilön tehtävä. Lisäksi, jos kehityskatsaus laaditaan sellainen, että siinä tehdään vertailuja ainakin isommista kunnista ja niissä tapahtuneista vaihteluista jäsenluvun ja äänestäjien kesken, vaatii se toimintakertomuksessa melkoisen tilan, ainakin siitä paisuu laajempi kuin mitä puolueltoimikunnan toimintakertomus nyt kokonaisuudessaan on. Seuraava puolueltoimikunta koettanee työn suorittaa, mutta toivoi, ettei siihen mitään pakkoa pantaisi.

K- Nordlund: Monin paikoin on hyvin yleisenäkin ilmiö, että ammatillisesti järjestyneet eivät halua kuulua puolueeseen. Niinpä Vaasassakin, missä ei piiritoimikunta kaikesta työstään huolimatta ole saanut a.-osastojen jäseniä puolueeseen yhtymään. Puolueltoimikunnan pitäisi tätä epäkohtaa ryhtyä jotenkin korjaamaan. Se voisi esim. ammatiliitojen toimi-

henkilöitten puoleen kään'yen saada aikaan jotakin muutoksia parempaan päin. Varsinkin kun eräät liittojen luottamusmiehet tuntuvat melkein suorastaan vastustavan valtiollista järjestymistä. Puoluetoimikunnan sekaantuminen vaikuttaisi epäilemättä paljon hyvää.

Yleisen laumuksen vuoksi järjestöissä olisi lisäksi erittäin tarpeen eräänlainen toimintaa ohjaava käsikirja työväenyhdistyksille. Se epäilemättä paljon auttaisi.

J. Vatasen mielestä olisi tutkimus puolueen kehityksestä aivan välttämätön. Saatava tietoja, kuinka paljon palkkatyöväkeä kullakin paikkakunnalla on, mihin ammattiin ne lukeutuvat ja millaiset edellytykset sosialismin leviämislle on. Näiden tietojen saaminen olisi käytännöllisen järjestelytoiminnan peruste. Mutta siinä tarvitaan enemmän voimia kun mitä puoluesihteeriltä yksin voidaan vaatia. Ehdotti, että valittava puoluetoimikunta asettaisi komitean asiaa tutkimaan.

J. Pietikäinen: Puolueen jäsenluvun alenemiseen on muutamissa paikoissa ollut syynä se, ettei ole saatu oikein järjestettyä puolue- ja ammattiyhdistysverojen kantamista. - Kokouksessa on mainittu, että ammattiliittojen taholta olisi annettu viittauksia siihen suuntaan, ettei puolue-toiminta olisi tärkeätä. Tämän puhuja tahtoi torjua. Hänen tietääkseen ei ole olemassa yhtään liittotoimikuntaa, joka olisi puoluetoimintaa vastustavalla kannalla. Mutta muutamissa maatyöväenyhdistyksissä on tapahtunut, että on vastustettu ammattiosaston perustamista. Näin m. m. Iisalmessa, Toijalassa y. m. Eräässä yhdistyksessä on taas kieltäydytty ottamasta vastaan puolueveroja, koska ammattiosasto on porvarillinen ja harrastaa ainoastaan palkkojen korottamista. Puhuja oli kuitenkin sitä mieltä, että missä ammattiyhdistys toimii, siellä työväestön luokkavaisto kasvaa. Ja kun vaan järjestetään verojen kantaminen oikein, edistyy yhteistoiminta kaikkialla.

K- Lehtimäki: Tilastossa sanotaan, ettei Turusta ole tietoa, miten paljon kuuluu ammatillisiin järjestöihin, miten paljon puolueeseen. Siellä kuuluvat kaikki ammatillisesti järjestyneet puolueeseen. Toinen korjaus koskee Turun eteläisen piirin jäsenmäärän vähenemistä. Se on vain näennäinen. Jäsenluku on ehkä hiukan noussut, mutta ovat rästien vuoksi tilastoon tulleet numerot sellaisiksi kuin ovat.

Artturi Aalto yhtyi pääasiassa Pietikäisen ja Tokoin lausunnoin, mutta huomautti lisäksi, että hajaannus johtuu monella paikkakunnalla myöskin siitä mielipiteestä, että molempia järjestöjä ei tarvita. Asiasta olisi saatava keskustelua niin ammatti- kuin puolueosastoissakin ja selostuksia ammattiliittojen lehtiin. Yhtyi niihin, jotka olivat ehdottaneet asian valiokuntaan, jotta suunniteltaisiin tutkimustyötä ammatillisen ja puoluetoiminnan yhteenkuuluvaisuudesta.

A. Halme: Suurimpana syynä ammattiosastojen jäsenten eroon puolueesta on jäsenmaksujen kantotavat. Siellä, kuten esim. Helsingissä, missä kaikki verot kannetaan yhdessä, löytyy sangen harvoja sellaisia a.-osastojen jäseniä, jotka eivät puolueeseen yhtyisi. Samanlainen järjestelmä olisi saatava aikaan muuallakin.

E. Murto lausui, että puolueeseen kuulumattomuuteen ainakin Tampereella on syynä osaksi välinpitämättömyys, osaksi vähäpalkkaisuus tehdastyöväestölle rasitukseksi koituvat monet jäsenmaksut. Viime aikoina on ammattiyhdistyksiin saatu jäseniä pakottamalla, mutta jos näitä näin saatuja jäseniä ryhdytään pakottamaan myöskin puolueen jäseniksi, niin se synnyttää hajaannusta. Katsoi myöskin, ettei puolueen taholta tästä asiasta voida pitää varsin suurta ääntä, koska puolueen jäsenluku on

paljon suurempi kuin ammattijärjestön. Tämä kohta sitäpaitsi kyllä korjaantuu, kun puolueen järjestösääntöjen asianomaiseen kohtaan tehdään muutoks.

istunto päättyi kello 1,05.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. •

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettiin toimintakertomuksesta *puolueen kehitystä* koskevan osan käsittelyä.

S. Saarikivi: Yhtenä syynä pikku ristiriitoihin ammatillisten ja valtiollisten järjestöjen välillä olemme me järjestäjät Se, joka saa palkkansa valtiolliselta liikkeeltä, pakkaa väkisin pitämään omaa alaansa etualalla ja ammatillisen liikkeen miehet samoin. Mikäli olen huomannut, eivät nämä ristiriidat ole periaatteellisia, vaan yksinomaan paikallisia, usein sangen pieniä hankauksia, jotka lienevät helposti voitettavissa.

P. Leppänen: Olisi, vaikka puoluekokouksen päätöksellä, määrättävä, että jos joku työläinen kuuluu johonkin työväenyhdistykseen ja on pakotettu jossakin muualla kuulumaan a.-osastoon, hän a.-osaston jäsenmaksuja maksaessaan olisi vapautettu puolueveroista, jotta hänen ei tarvitseisi kahden kertaan näitä veroja maksaa. Tällainen järjestys on Kotkassa ja on se hyväksi osottautunut.

Se osa kertomuksessa, jossa puhutaan sosialistien edustuksesta kunnallishallinnossa, sietäisi tutkimista. — Piti epäilyttävänä näiden edustajien luvun suurta kasvua. Eiköhän ole rikottu puoluekokouksen päätöksiä ja tehty kompromisseja porvarien kera.

M. Turhia vastaili Saarikiven ja Nurmisen muistutuksiin. Nordlundin kysymykseen, onko puoluetoimikunta ryhtynyt toimenpiteisiin toimintaoppaan hankkimiseksi työväenyhdistyksille, voin vastata, että asia on niin pitkällä kuin komiteassa asti, joka sitä varten on asetettu.

Ammatillinen liike on sosialidemokratisen liikkeen kera niin läheisessä yhteydessä, että kunnan sosialidemokrati ei voi olla kukaan, ellei samalla kuulu ammattiosastoonsa. Ja ammattiyhdistysliikkeen mies, joka tahtoo olla kunnollinen luokkataistelua, hän kuuluu myöskin puolueeseen. Molempien liikkeitten täytyy ehdottomasti käsi kädessä kulkea ja niiden erottaminen ei voi tulla koskaan kysymyksenäkään.

Leppäsen olettamukseen, että kunnallispolitiikassa on koplailua porvarien kera harjoitettu, ei voi sanoa mitään. On paras kääntyä niiden piirien piirishteerien puoleen, joissa on eniten sosialisteja kunnallishallinnoissa.

K. Manner. Tov. Nordlundin tekemän kysymyksen johdosta, koskeva järjestöoppaan laatimista, vastaan, että heti kun viime puoluekokouksessa valittu toimikunta ryhtyi toimeensa, asetti se komitean asiata valmistelemaan. Siihen valittiin edustajia Ammattijärjestön toimikunnan ja sos.-dem. puoluetoimikunnan taholta, mutta komitea ei ole saanut mitään aikaan. Siihen on syynä se, että tärkeämmät tehtävät ovat vieneet komi-

tean jäsenten ajan. Komiteassa on kyllä oltu sitä mieltä, että hyvin pian voitaisiin kirjoittaa jonkunlainen järjestöopas, mutta siihen ei ole tahdottu ryhtyä, kun ei ole ollut aikaa kunnollista laatia.

V. *Lehokas*: Valtiolliset ja taloudelliset olot ovat tässä maassa nosta-
neet aikoinaan valtiollisen liikkeen etualalle ja nyt taasen samat syyt nosta-
vat etualalle ammatillista liikettä. Olosuhteet ovat ammatillisen ja valtiolli-
sen työvään liikkeen nykyiselle kannalleen saattaneet. Kun kysymys viime
aikoina on tullut vakavasti esille, luulisi näiden välien järjestämisen olevan
helpon ja ajan kysymys. Monin paikoin on jo päästy verrattain hyvälle
kannalle tässä.

T. *Törmälä* yhtyi pääasiassa Lehokkaan lausuntoon, huomauttaen
lisäksi, että meidän maamme valtiolliset olot ovat luoneet sen aseman
missä ammattiyhdistys- ja puolue-elämä nykyään on. Siinä ei ole ihmettele-
mistä paljon puolelta eikä toiselta. Nykyiseen asiointilaan on jatkuva
valistustyö varmasti tuova enemmän yhteishenkeä.

K- *Nordlund* selitteli syitä siihen, miksi Vaasassa on huomattava
määrä puoluejäseniä, jotka eivät ammattiosastoihinsa kuulu. Kannatti
Mannerin ehdotusta, että julkaistaan tuollainen laajempi esitys puolueen
kehityksestä ja kehitysmahdollisuuksista. Samoin kannatti Leppästä, jotta
ryhdyttäisiin toimiin, ettei puolue- ja kunnallisveroja tarvitseisi kahteen
kertaan maksella.

Julius *Nurminen* vastasi Pietikäiselle, ettei siinä maalaistyöväenyhdis-
tyksessä, jossa oli muka kieltäydytty ottamasta vastaan ammattiosastoilta
puolueveroja, teko tapahtunut suinkaan ammatillisen liikkeen porvarillisena
pitämisestä, vaan siitä, ettei oltu selvillä miten näitä maksuja ammattiosas-
tolta olisi kannettava. Mitä tulee sos.-dem. edustajain lukumäärään kun-
nallishallinnoissa, huomautti puhuja, ettei esitetyt numerot siinä suhteessa
ole tarkkoja, koska saman pitäjän yhdistykset kaikki antavat tietoja samoista
kunnallisedustajista.

A. *Turkia*: Ei kannattanut ehdotusta jäsenmaksujen tasaamisesta.
Kasvatuksella ne vasta mukaan vedetään, ei pakolla, jota tällainen yhtä-
suurien jäsenmaksujen kantaminen on. Kertoi esimerkkejä, miten t. y:t
vastustavat ammatillista liikettä.

Tämä kertomuksen osa lähetettiin menettelyvaliokuntaan.

Puoluelehdet.

J. *Raitio* oikaisi puoluelehtiä koskevassa toimintakertomuksen koh-
dassa esiintyvän virheen, mikäli se koski »Sosialistia», huomauttaen ettei
lehti tänä vuonna ole saanut ollenkaan sakkoa.

Anton *Huotari* huomautti, ettei kertomus muutenkaan, mikäli se
lehtiä koskee, ole oikea. — Esim. Kansan Lehdelle tuomittiin viime vuonna
vankeutta majesteettirikoksesta ainakin 7 kk., mutta sitä ei ollenkaan
mainita.

M. *Turkia* huomautti, että kaikki virheet mitä lehtiä koskevassa koh-
dassa esiintyy, ovat lehtien taloudenhoitajien tekemät, sillä puoluetoi-
munnan kertomus tässäkin kohden pitää kyllä yhtä annettujen tietojen
kanssa.

Loppukeskustelu toimintakertomuksen johdosta.

R. *Penttinen*: Ennenkuin tämä asia loppuun käsitellään, olisi paikal-
laan huomauttaa, että nämä kertomukset y. m. asiakirjat tulevat aina kovin

myöhään. Esim. kunnalliskomitean mietintö tuli aivan tavattoman myöhään. Samoin henkivakuutuskomitean mietintö. Tähän nähden olisi saatava parannusta aikaan. Ehdotti tämänkin valiokuntaan.

M. Turkia vastasi Penttiselle viittaamalla puoluejärjestösääntöjen asianomaisiin määräyksiin, joista käy selville, miten paljon puoluetoimikinnalla on aikaa suorittaa alustusviikkojen painattaminen. Sitä ei ole paljon. Mutta puoluetoimikunnan taholta on kehoitettu ajoissa julkaisemaan puoluekokoukselle tarkoitetut alustukset puoluelehdissä, jotta toverit voivat niihin tutustua. Näin ei ole kuitenkaan tehty. Sitäpaitsi, jos puoluetoimikunta olisi ollut muodollisen luja, niin ainoastaan kaksi kolmasosaa esitetyistä alustuksista olisi tullut puoluekokoukselle jätetyksi. Niin myöhään ne tulivat. Toimintakertomukset taas saapuivat niin myöhään puoluetoimikunnalle, ettei vihkosta ennen voinut julkaista. Mainitsi m. m., että eduskuntaryhmän toimintakertomus saapui lokak. 4 p:nä ja useampia muita samaan aikaan. Arveli, että pitämänsä puolustuspuhe pelastaa suuremmalta selkäsaunalta.

K. Suosalo: Olen saanut sellaiset evästyksset, että nämä puoluekokousasiakirjat, jotka nykyään niin tavattomasti viipyvät, on saatava aikaisemmin.

V. Lehokas: Kun järjestyssääntöjä viimeksi muutettiin, ajateltiin, että järjestöt puoluelehdistä ottavat alustukset ja niistä keskustelevat. Alustusvihot ovat vain sitä varten, että niihin kootaan alustukset yhteen, jotta olisivat paremmin edustajien saatavana. Tämän yhteydessä olisi myöskin selitettävä ja painostettava sitä seikkaa, että evästyskeskustelut ovat aloitettavat jo silloin, kun ensimmäiset alustukset puoluelehtiin ilmestyvät.

K- Hämäläinen selitti kunnalliskomitean puolesta, että sen mietintö jätettiin puoluetoimikunnalle 11 p:nä syyskuuta.

M. Manninen oli pääasiassa samaa mieltä kuin Lehokas. - Toivoi, että järjestöjen taholta, mikäli niitä koskee, noudatettaisiin sitä »perustuslalda», johon Turkia puolustaisaan vetoaa.

E. Murto: Yhtenä syynä siihen että tätä kokousta ei tarpeeksi ole valmisteltu, on sopimaton kokousaika. Valmistelu-aika on sattunut kesään, jolloin osastot eivät toimi juuri mitään. Olisi muutettava kokous kesäksi, jolloin talvella olisi aikaa valmistella.

M. Turkia totesi Hämäläisen lausunnon johdosta, että kunnalliskomitean mietintö jätettiin puoluetoimikunnalle 2 viikkoa myöhemmin kun järjestyssäännöt määräävät.

H. Hurmevaara: Kaikki alustukset eivät tulleet edes lehtiin aikoihin. Ehdotan, että puoluekokouksien pöytäkirja lähetettäisiin kaikille järjestöille ilmaiseksi.

M. Turkia vastasi, että lehdistä alustukset myöhästyivät 2 päivää settivuoksi, että puoluetoimikunta tahtoi antaa lausuntonsa kaikista puoluekokoukselle esitetyistä asioista.

J. Kujala kannatti Hurmevaaran ehdotusta puoluekokouksen pöytäkirjan ilmaiseksi lähettämisestä järjestöille.

E. Huttunen kannatti Penttistä siinä, että kysymys lähetetään valiokuntaan. Samalla voitaisiin tuumata sellaista muutosta järjestyssääntöihin, että esitysviikko tulisi ajoissa.

Penttisen nostama kysymys päätettiin lähettää sääntövaliokuntaan.

Puheoikeudet

Toveri Maija Letonmäki oli pyytänyt puheoikeutta ihanneliittokysymyksessä. Valitusvaliokunta ehdotti pyynnön hylättäväksi.

O. Tokoi ehdotti pyyntöön suostuttavaksi.

M. Turkia kannatti edellistä.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin 33 äänellä 32 vastaan, jotka sai Tokoin ehdotus.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Ensin suoritettiin *yleiskeskustelu*, jossa lausuttiin:

K- Manner: Alustajan ominaisuudessa, johon minä tässä olen joutunut, ei minulla ole paljon sanottavaa. Eduskuntaryhmän arvostelussa tahtoisin ensinnäkin otettavaksi huomioon, että eduskunnallinen toiminta on ennenkaikkea luokkataistelua, siellä saavutetut tulokset ovat luokkataistelun tuloksia. Jos sos.-dem. eduskuntaryhmä joskus on käyttänyt kaikki voimansa jonkun työväkeä hyödyttävän asian ajamiseksi, ja ellei se ole siinä onnistunut, niin syy ei silloin ole ryhmän, vaan voimasuhteitten, sillä eduskuntatoimintakin on voimasuhteisiin perustuvaa luokkataistelua. Mutta jos eduskuntaryhmä joskus on menetellyt työväen etujen vastaisesti, tai ymmärtämättömyydestä, niin silloin sitä tuomittakoon.

Toiseksi tahtoisin kiinnittää huomiota siihen, että ryhmä ei ole mikään valiojoukko, vaan se kuvastaa valitsijoitaan. Se ei ole mikään itsenäinen laitos, vaan velvollinen toimimaan puolueen ohjeiden mukaan. Mutta jos -siellä joskus on esiintynyt porvarillista henkeä tai toimintahalua, niin johtuu se siitä, että ryhmä on kotoisin sellaisesta maaperästä. Jos se taas on seisonut järkähtämättömän luokkataistelun kannalla, johtuu sekin siitä, että se on kotoisin sellaisesta maaperästä.

Lopuksi: Kun te alatte meitä siimata, niin ruoskikaa lujasti. — Kiittää ~~ei~~ sosialisteilla ole tapana eikä ole tarviskaan. Mutta kun arvostelette ja haukutte, niin älkää heittäkö paljaalle haukkumiselle, vaan antaka meille neuvoja. Sanonette ehkä, ettei voi antaa kaikkiin asioihin neuvoja. Mutta sittenpä onkin valikoitava annettavat ohjeet, annettava selvät määräykset asioissa, joissa voidaan olla erimielisiä. Antakaa uudelle eduskuntaryhmälle ohjeita, jotka voivat sen työtä hyödyttää ja samalla koko köyhälistön liikettä.

A. Halonen tahtoi sanoa, että hurskasteleminen siitä, että puoluekokouksen olisi annettava neuvoja ja ohjeita on vähä liikaa. Kotkan puoluekokous teki päätöksen, että eduskunnassa ei saa puhemiesvaaleissa käyttää tyhjiä lippuja. Mutta ryhmässä on aina ollut eräs osa, joka ei ole suostunut noudattamaan Kotkan kokouksen tekemää ja Helsingin kokouksen uudistamaa päätöstä. Ja kun niin on tapahtunut, ei meillä ole mitään syytä ryhtyä antamaan uusia neuvoja, vaan koettava keksiä keinoja, joilla voitaisiin saada ryhmä noudattamaan puoluekokouksen päätöksiä.

H. Hurmevaara lausui, että Halosen puhevuoro asiassa oli aivan aiheeton, koska ainoastaan osa on rikkonut puoluekokouksen päätöstä.

A. Halonen: Mutta se on ollut osa, joka menettelyllään on pakoit-
tanut eduskuntaryhmän kokonaisuudessaankin rikkomaan puoluekokouksen päätöksiä.

Puhemieskysymys.

M. Ampuja: Puhemieskysymys on muuan niitä kysymyksiä, joissa eduskuntaryhmä on saanut selvät ohjeet eikä ole niitä seurannut. Kun alettiin puhemiestä vakavasti valittavaksi tuumata, tuntui, varsinkin kun valitsijoitten kevyet syyt huomioon ottaa, että ollaan menossa **luisuvalle**

pinnalle. Ja kun puhemies sitten valittiin, vaikutti tämä temppu tilitä suurimmassa määrässä käsitteitä sekoittavasti. Mutta kun sitten härin kolmen viikon kuluttua tuli esiin se mielipide, että puhemiehen valitseminen oli hyvää kyllä, mutta puhemiehenä oleminen mitä suurimmassa määrässä revisionistista, silloin meni sekasin tavallisen yksinkertaisen työmiehen pää.

Onneksi ei kumminkaan tämä kanta voittanut ja toinen narrimaisuus ei sentään saanut seuraajakseen toista.

Tämä politiikka, tämä on oikeata „politikoimispolitiikkaa”, sellaista emävisasta peliä, jolla meinataan itse^ä ryssäkin pittää. Kun tällainen menettely on omiaan hämmentämään työväenluokan luokkatajuntaa, kun se mielestäni vahingoittaa luokkataistelua, on se ansainnut tämän kokouksen puolelta vakavan paheksimisen.

V. Kainlauri: Eduskuntaryhmässä sattuneisiin virtauksiin ei edelliset puoluekokoukset ole voineet antaa ohjeita. Huomautti Haloselle, että täysillä lipuilla ei aina ole edullista äänestää. Viime talvena niin tehtiin, mutta silloin saatiin oma puhemies valituksi. Tapahtuiko siinä virhe, sitä ei puhuja tahtonut sanoa. Mutta arveli, että ainoa tarkoitus mikä saavutettiin, oli, että esetettiin uhassa ollut eduskunnan hajqtus. Oli sitä mieltä, että jos vastaisuudessa tällaisia »väliasteita” eduskunnassa sattuu, olisi nyt annettava siltä varalta selvät ohjeet.

O. Pensas: Eduskuntaryhmällä ei ole ollut syyllä puhemiehen valitsemiseen. Eduskunnan pelastaminen ei puolustukseksi kelpaa. Puoluekokouksen olisi nyt annettava selvät ohjeet vastaisen varalle.

V. tehokas arveli, ettei puoluekokous koskaan voi antaa kaikkia tapauksia varten tarkkoja ohjeita. Mutta jos kysymystä käsitellään ilman ennakkoluuloja, niin voidaan saada sentään kokolailla hyödyllisiä neuvoja.

Puhemieskysymys on sotkuinen. Siitä järjestöissä tehdyt päätökset ovat miltei kaikki erilaisia. Tämä kysymys tulee esille kaikkien valtiopäivien alussa. Viime vuonna, kun oli todennäköistä, että Svinhufvudin valinta aiheuttaisi eduskunnan hajoittamisen, Svinhufvud kun oli ilmoittanut, että hän puhuisi enemmän kuin laki nimenomaan käskää, Valpas esitti tämän johdosta, ettei Svinhufvudin ilmoituksen johdosta olisi ryhdyttävä mihinkään toimenpiteeseen. Kuusinen taas arveli että nyt olisi valittava puhemies eduskunnan hajottamisen ehkäisemiseksi. Kolmas kanta taas oli, että oma puhemies olisi valittava joka tapauksessa. Hel-singin kunnalliserjestö myöhemmin asettui sille kannalle, että se ei hyväksynyt enempää Valppaan kuin Kuusisenkaan kantaa, mutta ei niitä vastustanutkaan. Se oli sellainen „molempi” parempi” kanta, eikä se tekijöitään kaunista. — Puhuja paheksui myöskin sitä, että puhemieskysymyksen yhteydessä on esiinnytty sopimattomasti, on sanottu puhemiehen valitsijoita revisionisteiksi y. m. Niin tehtiin m. m. »Työmiehen” eräissä alakerroissa viime talvena. Siitä on ollut seurauksena, että nyt missä tahansa noitten alakertojen perusteella sanotaan niitä, jotka puhemiehen valintaan ottivat osaa, revisionisteiksi, mutta niitten joukossa totisesti oli vakavia marxilaisiakin. Puhuja oli muuten sitä mieltä että oman puhemiehen valitseminen ei aina ole revisionistista, vaikkakin hän itse oii sitä mieltä, että omaa puhemiestä ei olisi valittava. Päästäksemme nyt tällaisesta asemasta, olisi puoluekokouksessa tehtävä päätös siitä, valitseeko ryhmä oman puhemiehen vai eikö, jääkö hän paikalleen vai eroaako, jotta näistä asioista ei aina olisi epäselvyyttä olemassa.

E. Tanskanen: Toverien Halosen ja Ampujan opetuksien ja Lehokkaan selityksen jälkeen en aijo opetuksia antaa. Karjalan puolen mieli-piteitä vaan tuon esiin. Meillä ei kukaan pitänyt puhemieskysymystä

muuna kuin suojelutoimenpiteenä. Minä en pidä puhemiehen valitsemista tärkeänä periaatteellisenä kysymyksenä, oksi sen leimaa tuo metelöivä suunta, jota luokkataistelun kannaksi täällä kutsutaan.

N. *Valavaara* vastaili Haloselle, ettei puoluekokous koskaan ole tehnyt sellaista päätöstä, että eduskunnassa ei saa tyhjiä lippuja käyttä. Kotkan ja Helsingin puoluekokousten pöytäkirjoissa ainoastaan lyhyesti todetaan, että tyhjiä lippujen käyttämisestä on muistutettu.

Puolueen keskuudessa on puhemieskysymykseen nähden olemassa useampia mielipiteitä. Toiset vaativat, että oma puhemies on aina valittava, toiset ettei koskaan. Puhuja puolestaan ehdotti, että puoluekokous päättäisi, ettei oman puhemiehen valitsemista ole tavoiteltava, vaan jos joku erityinen tapaus esiintyy, valittakoon se. Mutta heti kun se syy, joka puhemiehen valinnan on aiheuttanut, on poistunut, olisi puhemiehen erottava.

E. *Huttunen* ei pitänyt oman puhemiehen valitsemista revisionismin merkinä. Teki selkoa Saksan valtiopäivillä viime vuonna sattuneesta puhemiehen valitsemisesta, jolloin myöskin sosialisti varapuhemieheksi valittiin. Tämän johdosta puhuja vaan tahtoi todeta, että saksalainen sosialistinen teoreetikko K. Kautsky ei leimannut ryhmän menettelyä revisionistiseksi.

Tämä sama kysymys tuli viime talvena esille meidän maamme eduskunnassa. Esiintyi tilaisuus, jollaiseen sösialidemokratinen eduskuntaryhmä ei ennen ollut joutunut. Puoluekokouksissa ei oltu annettu sellaisen tapauksen varalta selviä ohjeita, vaan oli Helsingin kokouksessa, ainoassa kohdin, joka tähän voi sopia, edellytetty eduskunnassa vähemmän ärsyttävää menettelyä.

Tämä käsitys ilmenee Helsingin kokouksen menettelytapavaliokunnan lausunnosta terottaessaan mieliin sitä seikkaa, ettei ole pyrittävä ärsyttävästi valtiollisissa kysymyksissä esiintymään. Tämän vuoksi koko maassa otettiin puhemiehen valitseminen hyväksyen vastaan. Oli olemassa toisiakin mielipiteitä, sellaisiakin mielipiteitä, että porvari olisi pantava puhemieheksi kaikesta puheuhkasta huolimatta. Sellainen kanta on mielestäni uhmamielisyyttä ja siis tavallaan Helsingin kokouksen päätösten vastainen ja olisi ryhmä tuollaiselle suunnalle antautuessaan asettanut eduskunnan vaaranalaiseksi.

Ryhmän keskuudessa lieene ollut kolmaskin mielipide, että olisi ollut puhemies valittava vain joksikin ajaksi. Tämä mielipide on jälkeen puhemiehen vaalin syntynyt eikä se kovin suurta kannattajajoukkoa saanut.

Puhujan mielestä ei oma puhemies tuota puolueelle mitään hyötyä, mutta ei tappiotakaan. Oli sitä mieltä, että olisi yleensä vältettävä oman puhemiehen valitsemista, ellei pakottavia syitä ole olemassa.

Vaalipiirinsä piirikokouksen evästämänä lausui valtiovarainvaliokunnan esiintymisen johdosta rautatienvirkamiesten palkankorotuksiin nähden, että eduskuntaryhmän pitäisi entistä tarkemmin valvoa valiokuntinsa jäsenten toimintaa.

Istunto lopetettiin tähän kello 6,15 i. p.

Kolmas kokouspäivä.

Tiistaina lokakuun 28 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Alkajaisiksi laulettiin »Vala". Puhetta johti E. Viljanen.

Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi H. Hurme ja E. Tanskanen.

Puhe-oikeus.

Valitusvaliokunta ehdotti hylättäväksi Sulho Lepän puheoikeuspyynnön, koska hän ei ole ilmoittanut, missä asiassa hän aikoo puhua.

/ *V. Häkkinen* ehdotti myönnettäväksi puhe-oikeuden Lepälle maatyöväen järjestämiskysymyksessä.

Af. Valavaara vastusti edellistä.

/ *F. Kivikoski* kannatti Häkkistä.

Häkkisen ehdotus hyväksyttiin 39 äänellä 19 vastaan. Valitusvaliokunta ehdotti myös, että Kaarlo Vartevan puheoikeuspyyntö hylättäisiin, koska ei ole mainittu asiaa mistä puhevuoroa tahdotaan käyttää. Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyttiin valiokunnan ehdotus.

Eduskuntaryhmän arvostelu.

Jatkettiin eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittelyä *menettelytapakysymyksiä* koskevalta osalta.

A. Mäkelin yhtyi Huttusen ehdotukseen puhemieskysymyksestä.

J. Raitio yhtyi niihin puhujiin, jotka olivat ehdottaneet vastaisen toiminnan varalle eduskuntaryhmälle annettavaksi tarkat ohjeet. Piirikokousten antamia ohjeita on vaikea seurata, koska ne usein ovat aivan vastakkaisia.

Itse puhemieskysymykseen nähden oli puhuja sitä mieltä, että periaatteessa se olisi hyväksyttävä. Ryhmän viime talvisen menettelyn hyväksyn. Vastaisen varalle arveli, ettei ole syytä vaatia oman puhemiehen eroamista, ellei siihen ole aivan pakottavia syitä. Jos siis kerran puhemies milloin asetetaan, olisi hänen annettava toimia niin kauvan kun ei hänen toiminnallaan ole voittamattomia esteitä. Ehdotti lopuksi, että puoluekokous vastaisen varalle päättäisi lausua, että eduskuntaryhmä, milloin esiintyy samantapainen tilanne kuin viime talvena, omalla uhallaan saisi asettaa puhemiehen ja toimikoon hän sitten niinkauvan kuin voittamattomat esteet pakottavat eroamaan.

A. Gylling yhtyi Huttuseen.

P. Leppänen oli pyytänyt puhevuoroa, kun monet puhujat ovat väittäneet, että eduskunnan suojeleminen puhemiehen puheelta oli pääsyynä oman puhemiehen valitsemiseen. Oli ollut mukana ryhmän kokouksessa ja saanut sen käsityksen, että oli kysymyksessä se, miltä kaunalta oli otettava puhemiehen puhe, oliko se otettava eduskunnan vaiko puhemiehen puheena. Ryhmä oli sitä mieltä, että se oli eduskunnan puhe ja päätti ryhtyä toimenpiteisiin, jotta saataisiin puhemies puhumaan niinkuin eduskunta tahtoi. Ja kun mitään pätevää keinoa ei ollut käytettävä, päätettiin valita oma mies, joka puhuu sitä, mitä eduskunta tahtoo. Tämä puhemiehen pakottaminen eduskunnan tahtoon alistumaan oli mielestäni pääsyynä siihen, että oma mies valituksi tuli.

J. V. Häkkinen ilmoitti, että Porin »keisarikunnassa" on hyväksytty-ryhmän viimetalvinen menettely. Paheksui sitä, että tästä taas on tehty joku revisionistikysymys, vaikka asia on varsin vakava. Piirikokouksen päätöksen mukaan ehdotti, että hyväksyttäisiin lausunto, jonka mukaan, oman puhemiehen valitsemista ei tunnustettaisi erittäin tärkeäksi puolueelle, mutta ettei sellaisen valitsemisesta myöskään ole vahinkoa.

Anton Huotari: On valitettavaa, että tästäkin kysymyksestä on tahdottu tehdä eräänlainen suuntakysymys. Täällä useat toverit ovat jo selittäneet, että tämä ei voi olla mikään suuntakysymys, vaan korkeintaan on tämä menettelytapakysymys, eikä semmoisenaankaan niitä tärkeimpiä. — Tässä puhemieskysymyksessä, niinkuin monissa muissakin kysymyksissä meidän puolueessa on ollut huomattavissa, että tahdotaan tehdä tällaisia, suuntakysymyksiä pikkuasioista, etupäässä henkilökysymyksistä. Minä en näe mitään syytä siihen, että sosialidemokratit eivät voisi ottaa osaa puhemiesvaaliin. Minä olen edustanut eduskunnassa sellaista vaalipiiriä, jonka piirikokous on nimenomaan kieltänyt käyttämästä tyhjiä lippuja puhemiesvaalissa. Meidän käsityksemme mukaan tyhjä lippu ei ole sopiva eduskunnan puhemieheksi. Kun kerran joka tapauksessa eduskunnalla täytyy olla puhemies, niin on myöskin selvää, että siihen on joku henkilö valittava, joko porvari tai sosialisti. Jos tälle tyhjä-lippukannalle asetetaan, niin ei silti olla vaaliin vaikuttamatta. Tyhjiillä lipuillakin vaikutetaan! vaaliin välillisesti. Olen sitä mieltä, että tässä on vaan kysymyksessä eduskunnan käytännöllisten asiain johtaminen ja näinollen ei mikään estä meitä ottamasta osaa myös täysillä lipuilla puhemiesvaaliin. Ja tämä käsitys on mielestäni koko puolueemme eduskuntaryhmän keskuudessa ollut ratkaisevana. V. 1907, jolloin yksikamarinen eduskunta ensi kerran kokoontui, päätti ryhmä, että mitään periaatteellista syytä ei ole olemassa, joka kieltäisi ottamasta puhemiesvaaliin osaa. Silloin olivat yksinomaan käytännölliset syyt ratkaisevina siihen, ettei omaa ehdokasta asetettu. Kun kerran tälle periaatteelliselle kannalle asetuttiin, niin minä en näe mitään syytä on kieltäytyä ottamasta täysillä lipuilla osaa vaaliin. Minä en tahdo sanoa sitä, että meidän täytyisi pyrkiä hankkimaan itsellemme puhemiespaikkaa. Meillä ei ole siihen mitään syytä, eikä tavallisissa oloissa ole mitään pelkoa, että sos.-dem. vähemmistö saisi täyttää puhemiespaikan, sillä kyllä porvarillisilla puolueilla on niin paljon yhteistä keskenään, että he valitsevat oman miehensä puhemieheksi. He katsovat tämän kunnia-paikaksi ja tahtovat sen itselleen. Ainoastaan sattuma> on tällä kertaa aiheuttanut, että meikäläinen puhemies tuli valituksi.-

Se vähemmistö, joka tässä kysymyksessä esiintyi eduskuntaryhmäsämme, sekin on itse asiassa sillä samalla kannalla, että puhemiesvaaliin voidaan ottaa osaa. Hehän vaativat, että eduskunnan ensimmäisen varapuhemiehen vaaliin on otettava osaa. Täällä eilen illalla eräs puhuja sanoi, että luonnollisesti eduskunnan ensimmäisen varapuhemiehen paikka kuuluu meille ja sen vuoksi ei ole äänestettävä vakinaista puhemiestä. Tässä on minun mainittava, että monet ovat unohtaneet sen, että varapuhemieskin voi joutua naulaamaan kiinni työväelle epäedullisia päätöksiä eduskunnassa. Täällä jo joku viittasikin, että sama mahdollisuus on ensimmäisellä varapuhemiehenä kuin vakinaisella puhemiehelläkin joutua johtamaan eduskunnan istuntoa. Jos tällä syyllä vastustetaan puhemiesvaaliin osanottoa, niin ei sosialidemokrati voi mennä edes eduskuntaankaan. Meidän on nimittäin siellä jokaikisen allekirjoitettava jokainen eduskunnan päätös. Tämän katsantokannan mukaan siis, jos ollaan johdonmukaisia, ei kukaan voisi mennä eduskuntaan sen vuoksi, että

siellä täytyy allekirjoittaa kuinka kamalia päätöksiä tahansa (Hämäläinen. Ei kaikkia allekirjoiteta, anomukset vaan!). Täytyy kirjoittaa jokainen lakiehdotus. (Hämäläinen: Eipäs!) Valtiopäiväpäättös on allekirjoitettava ja siinä Hämäläinen niinkuin muutkin selittää, että me olemme tämän toimemme alottaneet kaikkein korkeimman siunausta anoen j. n. e. Näin ollen, jos me kerran asetumme edellämaitilulle kannalle, niin me emme käsittäkseni voisi mennä eduskuntaan.

Mutta minun mielestäni onkin puhemies vain eduskunnan käytännöllisten asiain järjestäjä. Hän ei persoonallisesti tee hyvää eikä pahaa. Sentähden ei ole syytä kieltäytyä vaalista. Samaa mieltä on paljon puolueessa. Ja sama katsantokanta on saksalaisilla sosialidemokrateillakin, vaikka Saksan sosialidemokratiassa vallitsee jyrkästi marxilainen suunta. Huttunen jo eilen mainitsi muutamista tapahtumista Saksan valtiopäivillä viime vuoden alkupuolella, jolloin sosialistit suoraan tarjosivat vaaliliittoa kansallisvapaamielislille ja olisivat suostuneet äänestämään kansallisvapaamielistä ruhtinasta eduskunnan puhemieheksi, jos vaan nämä olisivat antaneet vakuutuksen siitä, että he äänestävät sosialidemokratia ensimmäiseksi varapuhemieheksi. Sanottu kansallisvapaamielinen puolue on verrattavissa miltei meidän suomettarelaiseen puolueeseen ja olisi siis verrattain sama, jos me tarjoaisimme vaaliliittoa suomettarclaisille. Mainittulla puolueella on vapaamielisyttä ainoastaan nimessä, muuten se on täysin vanhoillinen kopla. Mutta, kuten sanoin, kansallisvapaamieliset eivät suostuneet sosialidemokratisen ryhmän tarjoukseen ja niin nämä äänestivät Bebeliä puhemieheksi. Lisäksi on mainittava, että toveri Kautsky, joka tunnustetaan pätevimmäksi marxilaisuuden tuntijaksi, ei nähnyt tässä mitään moitittavaa. Näinollen me emme siis tästä millään tavalla saa syntymään suuntakysymystä.

Tähän verrattavissa on myös, että Ranskassa ja Yhdysvalloissa ottavat sosialistit osaa presidentin vaaliinkin. Se on paljon arveluttavampaa, sillä onhan siinä kysymys porvarien yhteiskunnan hallitusmiehestä. Mutta sitäkään ei ole paheksuttu.

Tämän kokouksen ei tulisi lausua paheksumista ryhmän menettelystä eikä velvoittaa ryhmää käyttämään vain tyhjiä lippuja. Kuten sanoin, minä en pidä tärkeänä, että me pyrimme anastamaan puhemiespaikkoja ja minä uskon, että me emme toista kertaa tule sitä enää saamaankaan. Mutta jos vastaisuudessa tulisi esiintymään semmoinen tapaus kuin mistä nyt on kysymys, niin ei meidän tarvitse senkään uhalla olla sellaisia pelkureita, ettemme uskalla asettaa omaa miestämmä ehdokkaaksi. Viime talvi osoitti, että ne käytännölliset vaikeudet, mitä eduskunnan töiden ohjaamisessa esiintyy, eivät ole voittamattomat. Mitä tulee kysymykseen kuinka kauvan meikäläisen puhemiehen on toimittava, niin olen sitä mieltä, että hän toimikoon niin kauvan kuin mitään voittamatonta periaatteellista estettä ei tule tielle. Ainoastaan siinä tapauksessa, että tulee joku periaatteellinen syy, kun puhemiehen tehtäväksi annetaan sellaisia töitä, joita hän sosialidemokratina ei voi suorittaa, silloin hänellä on velvollisuus erota.

Ryhmässä viime talvena Kuusinen selitti sen jälkeen, kun hän alkoi vaatia, että toveri Tokoin oli erottava, että monet sosialistit katsovat tätä puolueelle kunniapaikaksi ja että he voivat tulla väärinkäsityksiin puolueen voimista, voivat uskoa, että nyt se eduskunta jotakin ihmettä aikaansaa, tuottaa työväenluokalle parempia tuloksia, kun siellä on sosialisti puhemies. Minä en tuollaisiin selityksiin usko, en usko sen hämmäntävän, käsityksiä työväenluokassa, sillä työväenluokka on meillä jo siksi valistu-

nutta, että se tietää, ettei puhemies voi mitään vaikuttaa, enemmistöhan eduskunnassa asiat ratkaisee. Näinollen minä en katso sen ollenkaan käsitäisiä sekoittavan ja joka seilaista uskottelee, hänellä ei ole parempia syitä esitettävänä.

Täällä on puhuttu myös niistä syistä minkä vuoksi viime kerralla eduskuntaryhmämme asetti oman puhemiehen. Toveri Leppäneu esitti puhevuorossaan erään syyn, joka oli hyvinkin vaikuttavana seikkana. Yksi syy oli se, jonka Leppänen mainitsi, jos kohta se ei ollut kaikille ratkaiseva. Toinen oli se, että sosialidemokratien ei ole käytettävä tyhjiä lippuja puhemiesvaalissa. Lisäksi oli jollekin ratkaisevana se, että eduskunta hajotettaisiin Svinhufvudin puheen vuoksi ja siitä voisi koitua työväenluokalle vahinkoa, kun jouduttaisiin kuluttavaan vaalitaisteluun ennen aikojaan. Kaikki nämä kolme seikkaa aiheuttivat sen, että tultiin tähän tulokseen. Minun nähdäkseni ei kuitenkaan kukaan alussa vaatinut puhemiehen eroamista valtaistuinsalissa pidettyjen avajaisten jälkeen, ei ainakaan yhdessäkään puhevuorossa sitä esitetty. Tämä johtui kai siitä, että kaikki olivat vakuutettuja, että porvarit sittekin lopullisessa äänestyksessä yhtyvät, eivätkä salli sosialistin tulla valituksi. Vasta sen jälkeen kun nekin, jotka olivat näin uskoneet, havaitsivat pettyneensä tässä uskossaan, vasta sen jälkeen syntyi tuo kahdenpäivänpuhemieskanta. Sen jälkeen esittivät muutamat toverit, etupäässä Kuusinen ja Manner, vaatimuksen, että puhemiehen olisi erottava. Mutta aikaisemmin ei mitään semmoista käsitystä ollut olemassa. Valavaara kyllä eilen täällä vakuutti sellaista, mutta minä uskallan epäillä tätä vakuutusta sen vuoksi, ettei niissä kokouksissa, joissa tätä asiaa käsiteltiin, kukaan lausunut mitään sellaista, ei julkisesti eikä yksityisesti. Tähän viittaa sekin seikka, että ne, jotka toimesta kieltäytyivät, tekivät sen toisilla syillä, sillä esim. Manner kieltäytyi terveydellisistä syistä. Oikein kirjallisesti jätti hän ilmoituksen, ettei hän voi terveydellisistä syistä puhemiehen tointa ottaa vastaan. Mutta jos on kysymys kahden päivän puhemiesyydestä, niin ei tällaisilla syillä toimesta kieltäytyä, varsinkaan kun toveri Manner ei silloin ollut niin kuoleman sairas, ettei olisi voinut tätä kahta päivää olla puhemiehenä. Vakaumukseni mukaan tämä kanta siis syntyi vasta sen jälkeen, kun oma puhemies oli valittu. Minun mielestäni tämä kanta on kaikkein köykäsimpiä sen vuoksi, että jos tällä perusteella olisi puhemies valittu, niin tuskinpa löytyisi ryhmässämme sellaista henkilöä, joka rupeaisi tuollaiseksi grammofooniksi, jonka suun kautta lausutaan neljä tai viisi sanaa valtaistuinsalissa, vain sen vuoksi, että eduskunnan hajoitus vältettäisiin sillä kertaa. Jos kerran vaaliin otetaan osaa, niin silloin annettakoon miehemme olla siinä toimessa niin kauvan kuin mitään periaatteellista «stettä ei tule. Se käsitys linee ollut ratkaisevana myöskin eduskuntaryhmässä siinä viimeisessä äänestyksessä, mikä tämän jutun johdosta sittemmin tapahtui. Hyvällä omallatunnolla voin sanoa, että ryhmän enemmistö on menettelyllään tahtonut palvella työväenluokan parasta, eikä mitään muuta.

A. Vatanen kertoi eri puolilla maata kyselleensä lukuiltilta työläisiltä, mitä he arvelevat puhemiehen valinnasta. Näihin kysymyksiin ovat kaikki työläiset järjestänsä vastanneet, että eduskuntaryhmä menetteli aivan oikein.

Mutta asialla on toinenkin puoli. Porvarit olivat aina huutaneet, että sosialistien ryhmässä ei ole henkilöä, joka pystyy puhemieheksi. Suuriin joukkoihin oli istutettu tätä käsitystä. Mutta kun oma mies viime talven ajan toimi puheenjohtajana, ovat suuret joukot huomanneet, ettei sosialidemokratinen ryhmä olekaan niin köykäistä väkeä kuin on huudettu.

Tämä huomio ehdottomasti vakaannutti sängen paljon luottamusta sos. dem. eduskuntaryhmään. Lisäksi on levitetty käsitystä, että jos sosialidemokrati valitaan eduskunnan puhemieheksi, ei sitä Venäjän virkavalta salli. Tämä pelotin on nyt myöskin poistunut. Puhuja ehdotti, että puoluekokous ryhmälle vastaisen varalle lausuisi, että jos puhemies omilla voimilla voidaan valita, niin valittakoon sosialisti aina eduskunnan puhemieheksi.

K- Suosalo arveli, että Mannerin ilmoitus siitä, että ryhmässä on ollut suuntanitoja on tosi, eikä luottanut Huotariin joka väitti, ettei mitään sellaista olisi ollut. Puhujan mielestä Vatasen lausunto joukkojen mielihyvistä oman puhemiehen valitsemisen johdosta, todistaa ainoastaan, että tietoisuus on verrattain vähäinen, kun vasta tällaiset tilapäiset ilmiöt voivat joukkojen huomiota herättää. Tärkeätä, ja paljon tärkeämpää kuin oman puhemiehen valitseminen, olisi joukkojen kokoaminen yhteen ja puolueen voiman kasvattaminen niin suureksi, että eduskunnassa saadaan läpitse ne ehdotukset mitä sos. dem. eduskuntaryhmän taholta tehdään; siitä olisi työväelle paljon hyötyä. Puhemiehen valinnan kautta, joka sattumalta voi tapahtua, ei voida saada päätökseksi työväen etujen mukaisia vaatimuksia.

F. Rantanen piti oman puhemiehen valitsemista tällä kertaa tarkoituksenmukaisena. Ei kuitenkaan tahtonut, että ryhmälle olisi annettu erikoiset ja määrätty ohjeet tässä kysymyksessä, vaan jätettäisiin ryhmälle vapaus menetellä kulloinkin olosuhteitten mukaan.

S. Kannisto lausui huomanneensa, että muutamat eduskuntaryhmän jäsenet näyttävät arvelevan, että n. s. valitsijat eivät puhemieskysymystä käsittäisi. Mutta tämä asia on puhdas menettelytapakysymys ja sellaisena sitä on käsiteltävä.

Itse asiaan nähden oli puhuja sitä mieltä, että ryhmän menettely oli oikein puhemiehen valitessaan, mutta ei enää silloin kuin ruvettiin ryhmässä tämän valinnan johdosta rettelöimään. Lopuksi sanoi puhuja yhtyvän pääasiassa Huttusen, Lehokkaan ja Huotarin lausuntoihin.

M. Paasivuori: Asiaa on jo selitetty niin monilta puolin ja niin monissa puhevuoroissa, että sen pitäisi olla niin selvä, ettei se enää selitystä kaipaaisi. Niin selvä se ei kuitenkaan ole, sillä edellisissä puhevuoroissa ei ole selitetty miten asia todellisuudessa kehittyi ja miten oraa puhemies asetettiin. Tätä puolta ovat kaikki tahtoneet väistää, on kierretty kuin kissa kuumaa puuroa, mutta minä aijon tässä suhteessa »tuoda salat julki». En senvuoksi, että mitenkään tahtoisin vaikuttaa kokouksen päätökseen, vaan siksi, että kaikki olisivat selvillä asiasta.

Puhemieskysymyksessä oli sosialidemokratiseissa eduskuntaryhmässämme eri kantoja. Ensin oli Valppaan kanta, jolla kannalla olimme myös minä ja Tokoi, nim. tyhjänlipunkanta, ettei äänestettä omaa puhemiestä, vaan noudatetaan vanhaa menettelytapaa, jonka Helsingin puoluekokous hyväksyi, eikä ollut nytkään mitään sellaisia seikkoja, jotka olisivat pakoitaneet sosialidemokraatteja lähtemään »isänmaata pelastamaan». Tällä kannalla, kuten sanoin, olivat Valpas, Tokoi ja minä. Sitten oli Kuusisen ja Mannerin kanta, että tällä kertaa asetetaan oma puhemies ja tähän kantaan yhtyi, vaikka toisista syistä, Huotari ja ne, jotka ovat hänen takanaan. Sitten oli vielä Kotosen kanta, että joka tapauksessa äänestetään Svinhufvudia puhemieheksi. Päätökseksi sitten tuli, kuten tiedätte, Mannerin ja Kuusisen kanta, että nyt tässä tilanteessa on asetettava oma puhemies ja sitä äänestettävä. Sitten tuli kysymyksen kuka asetetaan puhemiesehdokkaaksi ja ryhmässä saivat suurimman kannatuksen Kuusinen ja

Manner. Paikkaa tarjottiin myöskin Valppaalle, mutta hän sanoi, kuten Rantanen jo täällä on huomauttanut, että »syökää itse pannukakkunne, jonka olette valmistaneet, minä en siihen lusikkaani pistä". Nyt tuli vielä ryhmän päätettäväksi, mitä puhemiehen tulee puhua ja Kuusinen oli sitä mieltä, että sosialidemokratisen puhemiehen on puhuttava ainoastaan, mitä sos.-dem. eduskuntaryhmä päättää. Mutta Valpas ja Kotonen olivat toista mieltä — Hannas ja Kaifas yhtyivät tässä — että puhemiehen puheen sisällön päättää eduskunta kokonaisuudessaan. Ja siinä oli sitten syy, miksi Kuusinen kieltäytyi. Miksei Rantanen tästä huomauttanut, miksei Huotari tästä sanonut? (Emme muistaneet). Siinä oli se periaatteellinen syy, jonka johdosta Kuusinen kieltäytyi puhemieheksi rupeamasta, eikä Manner tahtonut olla Kuusista huonompi. (Manner: En suinka.) Kun siten ryhmän kannatuksen saaneet Kuusinen ja Manner kieltäytyivät, sai ryhmän valiokunta, jonka tehtävänä oli valmistaa asiaa, houkuteltua Tokoin ansaan, tehtiin hänestä se »isänmaan pelastaja". (Ei houkuteltu.) Houkuteltiin, kyllä minä sen asian tiedän. Mutta kun Tokoita puhemieheksi pyydettiin, ei hänelle sanottu, että hänen on erotettava parin päivän kuluttua kun puhemiespuhe on pidetty ja eduskunnan hajottamisvaara estynyt. Ja siinä, ettei tätä sanottu aikanaan, vaan vasta viikon parin päästä tai en muista oliko kulunut jo kauvemmin, tehtiin virhe. Olin sitä mieltä, että Tokoin olisi ollut erottava, mutta kun hän ei, kuten olisin toivonut, itse sanonut, että olen tullut siihen käsitykseen, että minun nyt on puhemiestoimesta erottava, en voinut yhtyä niihin, jotka ehdottivat ryhmässä, että Tokoin olisi erottava. Se olisi ollut pakoittamista, enkä minä siihen voinut yhtyä kun kerran oli hänet toimeen omatta tahdottaan lykätty, ja kun ei ollut mitään sellaisia syitä, jotka eroamisen silloin olisivat tehneet välttämättömäksi. Sellaisella eroamisella ilman asiaa, sillä minun käsittääkseni olisi annettu vaan hyvä vaalivaltti porvareille, jotka olisivat voineet sen johdosta sanoa: katsokaa nyt, sellaisia ne ovat ne sosialistit, ei ne mihinkään pysty eikä kelpaa, heidän paraan miehensäkin, jonka asettivat puhemieheksi, täytyi kykenemättömyyden takia erota. Minusta ei sellaista saatu sallia. Ja kun tämä puhemieskysymys sitten oli esillä Helsingin kunnallisjärjestön kokouksessa, niin »siltasaarelaiten", jotka ovat tunnetut marxilaisiksi, suuri enemmistö hyväksyi minun kantani, ettei puhemiestä voitu pakoittaa eroamaan, kun ei kerran ollut mitään asiallista syytä.

Tässä ne kohdat kysymyksestä, joihin täällä ei oltu kajottu, mutta minä toin nyt „salat julki".

K Nordlund tahtoi esittää Vaasan läänin etel. vaalip. piirikokouksen käsityksen. Siellä oltiin sitä mieltä, että sosialidemokratien ei olisi omaa puhemiestä asetettava, mutta katsottiin aseman viime talvena olleen sellaisen, että oman puhemiehen valinta hyväksyttiin. — Puhuja tahtoi myöskin todeta, että puolueen tunnetut miehet, kuten Kuusinen y. m. katsoivat, että oma puhemies voidaan viime talvena valita, mutta myöhemmin tahtoivat ryhmän enemmistölle antaa revisionistisen leiman. Tämä menettely tuntui varsin omituiselta. Mainitsemassaan piirikokouksessa ei asiaa katsottu periaatteelliselta, vaan etujen kannalta ja oli puhuja edelleen sitä mieltä, että asiaa on siltä kannalta katsottava.

Ryhmän menettelyyn puhemiehen toimintaan nähden ei puhuja ollut tyytyväinen siinä suhteessa, että sitä ei oltu riittävästi arvosteltu. Vastaisen varalle olisi lausuttava, että ryhmä arvostelisi kaikkien jäsentensä toimintaa, olkootpa he missä asemassa tahansa.

Pidettiin välillä 15 minuutin kahviloina.

Puhevuorojen aika ennen asiassa esiintyneille puhujille rajoitettiin 5 minuutiksi.

S. *Saarikivi* tahtoi todeta, että ryhmän menettelystä puhemiehen valitessaan oli koitunut vahinkoa. Sos.-dem. ryhmän valitsijain joukossa on paljon henkilöitä, jotka ovat lähellä pikkuporvaristoa. Kun nämä näkivät, että puhemies menestyi hyvin toiminnassaan ja että porvarillisetkin antoivat tunnustuksensa, tehtiin tästä se johtopäätös, että Tokoi voidaan valita uudelleenkin puhemieheksi. Joka tapauksessa ovat käsitykset tässä asiassa erittäin sekaisin, sitä todistaa se tavaton kirjoitusten tulva, mitä kysymyksen johdosta on julaistu.

Yksinkertaisin menettelytapa puhemieskysymyksessä olisi, ettei sitä valittaisi. Eikä olisi nähtävästi ollut mitään tappiota siitä, ettei viime talvenakaan olisi puhemiestä valittu. Jos vaalit olisivat tulleet, olisi ne kyllä kestätyt. Ehdotti lopuksi omana käsityksenään, että puhemiestä ei koskaan valittaisi. Tämä oli edustamansa piirikokouksen vähemmistön käsitys.

K- Hämäläinen: Mikä syy sai ryhmän enemmistön tällä kertaa menettelytapansa muuttamaan, on täällä ollut monelta puolelta pohdittavana. Melkoinen osa oli jo ennakolta oman puhemiesehdokkaan asettamisen kannalla. Mutta enemmistöksi tuli tämä ryhmä vasta Svinhufvudin tunnetun kirjeen johdosta. Ei pidetty tuota puhetta niin tärkeänä, että sen vuoksi kannattaisi panna vaaranalaiseksi eduskuntaa, sen olemassaoloa ja yleistä äänioikeutta.

Tämä kanta puhemiesvaaliin nähden ei muuten esiintynyt ryhmässä ensikertaa. Ryhmä oli jo useamman kerran asettunut tuollaista puhetta vastaan. Minun nähdäkseni Helsingin puoluekokous antoi hyväksymisensä tälle menettelylle. Svinhufvudin kanta, kun hän katsoi puhemiehen puheen omaksi puheekseen eikä eduskunnan puheeksi, minun nähdäkseni lisäksi aiheutti sen, että ryhmän jäsenten velvollisuus jo Helsingin kokouksen menettelytapapäätöksen johdosta oli koettaa estää puhemiehen tuollainen menettely tai ei ainakaan välillisestäkään tukea sitä. Siis, kun ryhmän jäsenet asettuivat sille kannalle, että asetetaan oma puhemiesehdokas ja koetaan tämän kautta estää Svinhufvudin valituksi tuleminen, niin se johtui osittain siitä, että tuo puhe valtaistuinsalissa pidettiin niin vähämerkittävänä, ettei sen takia kannattaisi panna vaaran alaiseksi eduskunnan koossapysymistä. Täällä kuitenkin on siitä huolimatta eräs puhuja sanonut, että on koetettu viekastella ja keinotella, jopa niin, että on tahdottu ryssäkin pettää. Se on sellaista puhetta, johon ei kannata vastata, se on sitä samaa virttä, jota Jonas Castren ja muut porvarit ovat aikaisemmin vetäneet.

Useat puhujat ovat koettaneet tulkita Kuusisen ja eräiden toisten kantaa siitä, tahtoisivatko he asettaa oman puhemiehen ja tahtoisivatko he asettaa sen koko istuntokaudeksi, koska Kuusinen ja monet muut, jotka olivat äänestämässä oman ehdokkaan asettamisen puolesta, myöhemmin kannattivat ehdotusta, että oman puhemiehen olisi luovuttava. Kun katsotaan ryhmän pöytäkirjoista selostuksia ryhmässä esitetyistä puhevuoroista ja Join lukee niitä kirjoituksia, joissa Kuusinen »Työmiehessä» selitti kantaansa, niin käy kaikesta selville, ettei ollut pyrkimyksenä Kuusisen ja toisten taholta oman puhemiehen saaminen. Mutta on myönnettävä, että kiireessä jäi harkitsematta se mahdollisuus, että jos oma puhemies tulee valituksi, miten menetellään silloin. Siihen seikkaan on täällä suuresti takerruttu.

Tahtoisin esittää muutamia otteita ryhmän niiden kokousten pöytäkirjoista, joissa keskusteltiin puhemiesasiasta. Ensi kerran asiaa käsiteltäessä, lausutaan pöytäkirjassa; Kuusinen huomautti, että »porvaria ei mitenkään voida mennä äänestämään, vaan on nyt asetettava oma ehdokas puhemie-

hen paikalle. Tällä tavoin pakoitetaan porvaristo yhtymään ja näyttämään mitä he oikeastaan ovat". Kuusinen näyttää olleen siinä käsityksessä, että me oman ehdokkaan asettamisella saavutettaisiin Svinhufvudin aikomuksen tyhjäksitekeminen, mutta ei jouduttaisi siihen, että sosialisti tulisi valituksi. Toisessa puhevuorossaan Kuusinen lausui: »Tällä kertaa on muutettava entistä menettelytapaa, kun on tunnettu Svinhufvudin turmiollinen kanta puhekysymyksessä. On tehtävä mahdottomaksi hänen vaalinsa oman ehdokkaan asettamisen kautta. Jollemme tällä voisikaan ehkäistä Svinhufvudin valituksitulemista, niin vapautamme itsemme Svinhufvudin puheen seurauksista". Kolmannessa puhevuorossaan Kuusinen lausui: »Ero entisestä on siinä, että Svinhufvud on ennakolta ilmoittanut puhuvansa. Se on hänen puoleltaan oikein tehty. Mutta myötävaikuttamisella hänen vaaliinsa teemme itsemme osallisiksi hänen puheensa seurauksiin. Tyhjat liput eivät tällä kertaa ole käytännöllisiä."

Niinkuin näkyy, käy näistä selville, että pääasiallinen syy siihen, että Kuusinen ja muut hänen kannallaan olleet kannattivat omaa puhemiestä, oli Svinhufvudin omavaltainen aikomus. Tahtoisin erikoisesti tämän yhteydessä viitata toveri Leppäsen lausuntoon, ettei yksinomaan ole ryhmäpäätökseen vaikuttanut puheen pitäminen valtaistuinsalissa, vaan se periaatteellinen käsitteiden eroavaisuus, että Svinhufvud yleensä käsitti valtaistuinsalissa pidettävän puheen puhemiehen puheeksi, mutta sosialidemokratit päinvastoin ovat aina olleet sillä kannalla, että puheesta ja sen sisällöstä on eduskunnan saatava päättää, ja puhemiehen puheen, jos sellainen pidetään, on oltava sellainen, minkä eduskunta hyväksyy ja määrää.

Lienee käynyt selville, että tämä osa ryhmän jäsenistä ei tahtonut omaa puhemiestä. Kun siis kuitenkin oman ehdokkaan asettamisesta oli seurauksena, että sosialisti tuli valituksi puhemieheksi, niin oli aivan johdonmukaista, että koska se syy, jonka vuoksi oma ehdokas asetettiin, oli poistunut, ennen pitkää ryhmässä otettiin keskusteltavaksi kysymys, että puhemiehen olisi jätettävä paikkansa, tarjottava eduskunnan porvarilliselle enemmistölle tilaisuus täyttää eduskunnan puhemiespaikka luottamustaan nauttivalla miehellä. Tähän ei ryhmän enemmistö suostunut, ja olen vakuutettu siitä, että ryhmän enemmistö näin menetellessään menetteli rehellisen vakauksensa mukaan.

Nyt on tällä kertaa tärkeätä koettaa löytää hyväksyttävä menettelytapa ohjeeksi vastaisuudessa sattuvissa samallaisissa tapauksissa. Siinä keskustelussa, joka täällä on käyty ja niissä puhevuoroissa, joissa on puolustettu ryhmän enemmistöä, ei ole tahdottu väittää, että omasta puhemiehestä olisi hyötyä köyhälistön asialle, sanoipa toveri Lehokas, että sellainen luulo, että oma puhemies hyödyttää köyhälistöä, on revisionismia, — harvinainen valonvälähdys Lehokkaan esittämäksi. - Mutta kun nyt kerran myönnetään ettei oman puhemiehen asettamisesta ja oman puhemiehen paikallaan pysymisestä ole minkäänlaista hyötyä, niin mitä järkeä on silloin siinä, että tahdotaan pysyttää sosialidemokraattia eduskunnan puhemiehen toimessa.

Mutta on sanottu toisaalta, ettei voida näyttää siitä olevan vahinkoaakaan, ja kun siitä ei ole puolueelle vahinkoa, niin on samantekevä miten tässä menetellään. Minä kuitenkin väitän, että siitä on vahinkoa. Asian sitä puolta on toveri Kuusinen selitellyt kuuluisaksi tulleissa »Työmies"-lehden alakerroissa. Tähän sanotaan, että se mitä Kuusinen on esittänyt, on vaan teoriaa. Minä tahtoisin huomauttaa tähän, että on olemassa sosialistisesta puhemiehestä myöskin kokemuksia, kielteisiä kokemuksia, jotka puhuvat sosilistisen puhemiehen asettamista vastaan. Kun minä huomautan

muutamista sellaisista, niin minä vielä tahtoisin uudistaa sen mitä jo alussa sanoin, etten minä puhu henkilöstä, vaan siitä, minkälaisiin mahdollisuuksiin kenen hyvänsä sosialistin, varsinkin sellaisen sosialistin, joka ei ole juristi, voidaan nähdä johtuvan puhemiehen paikalla. Kun valitaan sosialistinen puhemies eduskunnassa, jossa sosialistit ovat vähemmistönä, niin on tämä puhemies jo siinä suhteessa epäedullisessa asemassa että hänellä ei ole vierellään luotettavaa lakimiestä. Kun toveri Tokoi oli eduskunnan puhemiehenä, niin ei hänellä ollut vierellään sihteerinä lakimiestä, joka ajatteli samalla tapaa kuin hän ja joka tahtois antaa puhemiehelle sellaisia lainopillisia ohjeita, joita seuraamalla puhemies osaisi välttää sellaiset teot, jotka eivät sovi hänelle sosialistisena puhemiehenä ja osaisi välttää joutumasta ansoihin, joita porvarillisten taholta asetetaan. Puhemiehen rinnalla istuu porvarillinen sihteeri. Tokoilla istui rinnallaan suomettarelainen sihteeri. Mutta kun porvari on puhemiehenä, on hänellä rinnallaan samoin ajatteleva sihteeri ja se on hänelle suurena tukena.

Viitataan tässä pariin seikkaan toveri Tokoin puhemiestoiminnassa. Yksi seikka on se kun Tokoi päästi eduskunnassa menemään läpi sellaisen porvarillisten tekemän eduskuntaesityksen, joka on sitte myöhemmin todettu jopa Suomen etevimpien lakimiesten taholta valtiopäiväjärjestyksen vastaiseksi. Tämä oli eräiden porvarillisten ryhmien tekemä eduskuntaesitys tilattomain asiassa, johon samalla kuului ehdotus Suomen Pankin voittovaroista myönnettävästä avustuksesta. Nämä asiat oli yhdistetty samaan eduskuntaesitykseen, oli ehdotettu että Suomen Pankin voittovaroista myönnettäisiin laina mahdollisesti perustettavalle osakeyhtiölle pienviljelystiloja varten ja tämä päätös tulisi alistaa hallitsijan vahvistettavaksi. Suomen Pankki on kuitenkin eduskunnan hoidossa oleva laitos ja sen voittovarojen jakamista koskevat päätökset eivät kaipa hallitsijan vahvistusta, niin jos asetetaan sille kannalle että tällaiset päätökset lähetetään hallitsijan vahvistettavaksi, niin silloin käydään luovuttamaan eduskunnan ennestäänkin vähäisiä oikeuksia pois. On selvää, eikä toveri Tokoi ole yksityisessä keskustelussa sitä kieltänytäkään, että hänen puoleltaan oli virhe, kun hän päästi lävitse tuon esityksen eduskunnassa. (Se oli ryhmän syy myöskin). Se ei ole ryhmän syy, vaan sen estäminen olisi ollut etupäässä puhemiehen tehtävä sekä myöhemmin pankkivaliokunnan jäsenten tehtävä. Toisten valiokuntain jäsenet eivät voi niin tarkkaan syventyä kaikkiin asioihin, että voisivat aina huomata tuollaisia muutoseikkoja. En esitä tätä syytöksenä Tokoita vastaan, kuka tahansa olisi hänen paikallaan voinut tehdä samantaisia virheitä. Toinen paljon huomiota herättänyt juttu oli toveri Tokoin äänestyskielto tuulaakiasaissa. Siihen on jo täällä viitattu. Ei sellainakaan teko ole hyödyksi puolueelle, ja tällaiset teot sosialistin tekemänä eduskunnassa tulevat olemaan haitaksi ryhmän työlle vastaisuudessa.

Toveri Huotari sanoi, että vasta silloin voisi sosialisti luopua puhemiestoimesta, jos häneltä vaaditaan sellaisia tekoja, joita hän sosialistina ei voi suorittaa. Jos ajatellaan tarkemmin, niin täytynee myöntää, että sosialistinen puhemies on jo joutunut tekemään sellaisia tekoja, joita hänen olisi sosialistina sopinut tehdä. (Huotari: Olisitte esittäneet ryhmässä, että ne ovat sellaisia asioita.) Olisitte esittäneet. Jos minä lähdän puhumaan tästä asiasta, niin se saattaisi tulla Huotarille ja useille muille varsin epämieluisaksi. Kun me tämän puhemies Tokoin äänestämiskiellon esitimme ryhmässä siltä varalta, että ryhmä tekisi sellaisen päätöksen, että Tokoin ei olisi tullut mennä antamaan tällaista äänestyskieltoa eduskunnassa ainakaan ennenkuin hän olisi alistanut asian ryhmän harkittavaksi ja toiseksi, että ryhmä selittäisi ei voivansa pitää Tokoin perusteluja, joilla hän kieltäytyi

äänestystämistä, pätevinä, otettiin tämä ehdotus enemmistön taholta vastaan mitä suurimmalla kiihkomielisyydellä ja lopputuloksena oli, ettei sellaista ehdotusta hyväksytty. Ryhmä päätti olla antamatta minkäänlaista lausuntoa tästä puhemiehen teosta. Milloin tahansa puhemiehen menettelystä nostettiin keskustelu ryhmässä, niin ei enemmistö koskaan osannut ottaa asiaa asialliselta kannalta, se synnytti aina suuren kiihkon. Kun nyt tällaisia tosiasioita asetetaan vastakkain sen tunnustuksen kanssa, ettei omasta puhemiehestä ole hyötyä, niin eiköhän vaaka kallistu sille puolelle, että meidän täytyy myöntää, ettei oman puhemiehen asettamisesta vähemmistönä ollessa ole hyötyä, vaan päinvastoin vahinkoa.

Toveri Huotari on täällä vedonnut ulkomaiden esimerkkiin. Hän sanoi miten Amerikassa ja Ranskassa sosialistit ottavat osaa presidentin vaaliin. Mutta siinähan ovat määräämässä aivan eri syyt, varsinkin mitä koskee presidentinvaalia Amerikassa, sillä siellä on kysymyksessä vaan tällä tavoin valistaa työväestöä. Kun sosialistit siellä käyvät vaalitaistelua, niin tietävät tietävät he, ettei heidän ehdokkaansa nykyoloissa tule valituksi, mutta he tahtovat täten valistaa köyhälistöjoukkoja, ja tuossa tarkoituksessaan he näyttävät onnistuneen. (Pitäisikö heidän luopua presidentin paikasta, jos voittaisivat?) Se voi tapahtua vasta niin monien aikojen kuluttua, että sosialisteilla on maassa enemmistö, ja jos sosialisteilla on eduskunnassakin enemmistö, niin asia on silloin aivan toinen.

Toveri Huttunen sanoi, ettei hän voi ymmärtää, millä tavalla sosialistinen puhemies voisi aiheuttaa sosialistien lähentymistä porvareihin. Minä huomautan, että jos nyt vakavasti ajateltaisiin pysyttää sosialisti eduskunnan puhemiehenä, niin hänellä täytyisi olla takanaan enemmistö eduskunnassa. Sehän johtuu jo kansanvaltaisuusperiaatteesta. Saadakseen enemmistön kannattamaan sosialistista puhemiestä, täytyisi tehdä jonkun porvarillisen ryhmän kanssa liitto. Tai ellei liittoa olisikaan erittäin tehty, täytyy silloin olla olemassa jonkunlainen sanaton sopimus. On selvää, että sosialistisen puhemiehen täytyy silloin luovia ja menetellä niin, että liitto, vaikkakin sanattomasti, voi säilyttää itsellään porvarillisten kannatusta. Nähtävästi toveri Tokoi onnistui porvarien taholta saamaan kannatusta juuri tuolla tavalla.

Kun minä olen näitä kielteisiä puolia esittänyt, niin en ole sitä tehnyt siinä tarkoituksessa, että tahtoisin jotain epäluottamuslausetta, vaan selittääkseni, mistä syystä minä puolustan sellaisen menettelytapapäätöksen tekemistä tässä kokouksessa, ettei sillä tuettaisi sosialistisen puhemiehen paikassaan pysymistä.

Jos se ryhmän enemmistön menettely, että asetettiin oma puhemiesehdokas, joka tuli valituksi, oli virhe, ja jos toiselta puolen oli virhe, että ryhmän enemmistö ei suostunut siihen, että puhemies olisi eronnut sen syyn poistuttua, joka hänen valitsemisensa aiheutti, niin on myönnettävä, että nämä molemmat päätökset johtuvat silloisesta vaikeasta tilanteesta, ja mitä tulee puhemiesehdokkaan asettamista koskevaan päätökseen myöskin siitä vähästä ajasta, jonka kuluessa päätös olisi tehtävä. (Huotari: Asiaa käsiteltiin kahdessa kokouksessa.) Kahdessa kokouksessa sitä käsiteltiin, ensin aamupäivällä ja sitte iltapäivällä, mutta tärkeistä menettelytapakysymyksistä päätettäessä tarvitaan aikaa; nyt oli sitä ainoastaan lyhyt hetki.

Minä tahtoisin suositella tälle kokoukselle vastaisuuteen nähdén sen suuntaista päätöslauselmaa, minkä Uudenmaan läänin vaalipiiriin piirikokous on hyväksynyt. (Luki asianomaisen lausunnon puheenalaisesta pöytäkirjasta.)

M. Paasivuori lausui, että Hämäläisen puheesta voi edellyttää, että

eduskunnalla olisi oikeus käyttää Suomen Pankin voittovaroja mihin vaan. Eduskunta ei kuitenkaan voi niitä käyttää muihin tarkoituksiin kuin pankin tarpeisiin. Jos muualla ajotaan. käyttää, pitää olla hallituksen esitys asiasta.

K. Manner huomautti ensin Halosen erään väitteen johdosta, ettei puoluekokous päätöksellä ole kieltänyt tyhjiä lippuja puhemiesvaaleissa käyttämästä, jommoista Halonen erehdyksessä väitti. Mitä itse tyhjien lippujen käyttämiseen tulee, niin on sillä oikeutuksensa. Porvaripuolueet, jotka nykyistä yhteiskuntaa säilyttää tahtovina ovat pääasiassa samalla kannalla, muodostavat eduskunnan enemmistön. Kansanvaltaisuuden periaatteiden mukaan kuuluu enemmistölle puhemiespaikka. Sitä periaatetta voi sosialistinen vähemmistö noudattaa esim. äänestämällä tyhjiä lipuilla, jolloin se siis jättää porvarien vapaasti määrättäväksi paikan enemmistönsä miehellä. Nyt on kuitenkin pääasia se, että päätetään miten kysymyksessä on vastaisuudessa meneteltävä. Kannatti ed. Valavaaran esittämää ja samansuuntaista Uudenmaan 1. sos.-dem. piirikokouksen hyväksymää kantaa kokouksessa tehtävän päätöksen pohjaksi. Ja yhtyi Hämläläisen puhevuoron pääkohdissaan, mitä tulee puhemiehen vaalia koskevaan kysymykseen. Puhemiehen puheen sisällöstä olisi myöskin ryhmälle annettava ohjeita. Ensiksikin olisi selitettävä, onko se puhemiehen pitämäksi määrätty puhe valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa puhemiehen vai eduskunnan puhe. Valtiopäiväjärjestys sanoo sitä eduskunnan puheeksi, jonka puhemies esittää. Sen tulee siis sisältää eduskunnan mielipiteen, eikä kenenkään yksityisen tai minkään vähemmistön mielipidettä. Tässä suhteessa tulisi ryhmälle antaa neuvo, että sen on vastustettava persoona- ja vähemmistöpolitiikkaa ja sen mukaisesti vaadittava, että sen puheen tulee sisältää eduskunnan mielipiteitä. Mitä sitten tulee, mitä siinä puheessa olisi sanottava, niin olisi yhdyttävä siihen käsitykseen, mikä on jo käytännössäkin ollut, että nim. eduskunnan puhemiehen olisi rajoitettava puheensa mahdollisimman lyhyeen, sanottava se, minkä valtiopäiväjärjestys nimenomaan säätää, koska ei voi tulla riittävää ja perusteltua mielipiteiden vaihtoa hallituksen ja eduskunnan välillä tässä tilaisuudessa. Tämä juhlatilaisuus on sitäpaitsi oikeastaan tarpeeton koru koko eduskunnan työssä. Minä ehdottaisin arvoisan puoluekokouksen harkittavaksi, eikä olisi meidän puolesta ryhdyttävä toimenpiteeseen, että tuollainen tarpeeton tilaisuus jätettäisiin kokonaan pois. Se vaatisi tietysti valtiopäiväjärjestyksen muutoksen..

Mutta eikö olisi koetettava saada jotakin tilalle? Olisi pyrittävä meidän siihen, mikä on tapana parlamentaarisisissa maissa, että hallitus antaa eduskunnalle selonteon toiminnastaan, eikä ainoastaan siitä, mitä se on toimitannut eduskunnan koossaolon jälkeen, vaan tekee selkoa niistä aikeista, joita sillä on tulevaan toimintaansa nähden.. Minusta olisi tällainen vaatimus esitettävä ja olisi koetettava sitä käytännössä toteuttaa, olisi vaadittava, että hallitus joka lainsäädäntökauden alusta tekisi tiliä toiminnastaan. Eduskunnalla olisi sitten velvollisuus määrittellä, mitä se hallituksen antamasta selityksestä arvelee. Kun hallituksen edustaja joko jättää kirjallisen selostuksen tai suullisesti esittää, että näin ja näin olemme tehneet siinä ja siinä asiassa, silloin on eduskunnalla tilaisuus vastata siihen yksityiskohtaisesti ja lopuksi eduskunta voisi laatia vastauksen hallituksen puheeseen, jossa vastauksessa se lausuisi, miten se arvostele hallituksen suunnitelmia ja sen töitä. Tällaisen vaatimuksen esittäminen puoluekokouksessa minusta voisi nyt käydä laatuun. Voidaan huomauttaa, että varsinkin kaksi viimeistä kohtaa, joihin olen kajonnut, ovat semmoisia,

että nykyoloissa ei niitä voida kuitenkaan toteuttaa. Se on kyllä totta, ettei "nykyoloissa" voine tulla kysymykseen valtiopäiväjärjestyksen muutos yleensä, varsinkaan eivät sellaiset vaatimukset, jotka tähtäävät perusteellisempien demokratisten uudistusten toimeenpanemiseen. Kun puoluekokous kerran on joutunut käsittelemään puhemieskysymystä ja kun sen on pakko tavalla tai toisella kosketella tätä valtaistuinpuhetta, ei mikään estä meitä esittämästä niitä ajatuksia, jotka tarkoittavat parannuksia kansanvaltaiseen suuntaan. Nämä ajatukset, joita täällä olen esittänyt, ovat jo perustelujen ja ponsien muodossa tulleet esille Uudenmaanläänin vaalipiirin piirikokouksen eräässä päätöksessä. Edustajat, jotka niin haluavat, voivat tutustua tähän niistä pöytäkirjoista, joita täällä lienee saatavilla.

Vielä pyydän huomauttaa, että tässä koskettelemillani asioilla on tärkeä merkitys. Tämä puhemies- ja puhekyseymys on sangen tähdellinen asia. Aina kun se on tullut esille, on se alusta saakka ryhmän keskuudessa herättänyt kiinaa ja väittelyä. Jos puoluekokous tässä suhteessa voisi antaa ryhmälle hyviä neuvoja, niin minusta sitä ei pitäisi jättää tekemättä.

H. Hurmevaara yhtyi edelliseen puhujaan ja Hämäläiseen.

Hj. Jokela: Hämeenläänin etel. vaalipiirin edustajien puolesta ehdotan puoluekokoukselle samansuuntaista päätöslauselmaa kuin on hyväksynyt Uudenmaan sos-dem. piirikokous. Sama ryhmä ehdottaa kiellettäväksi tyhjen lippujen käyttämisen. Kannatti Mannerin kahta puheensa lopussa tekemää ehdotusta.

Aamupäivänistunto päättyi kello 1 i. p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen.

Jatkettiin eduskuntaryhmän toimintakertomuksesta **puhemieskysymyksen** käsittelyä.

M. Turkia: Nousin tänne puhujalavalle toistaakseni sen tosiasian, joka täällä jo ennenkin on lausuttu, että eduskunnan puhemiesvaali ei ole mikään suuntakysymys, vaan vähäpätöinen menettelytapakysymys, niin vähäpätöinen, että saadakseen siitä suuren, on täytynyt ryhtyä aivan erikoisiin toimenpiteisiin. Kaikki ne kirjoitukset, joita tästä kysymyksestä on kirjoitettu ja joissa on koetettu osoittaa, että mielipiteiden eroavaisuudet tässä kysymyksessä johtuvat niistä eri suuntavirtauksista, joita on puolueemme keskuudessa, ovat kaikkea perää ja pohjaa vailla. Sen todistaa päivän selvästi jo sekin, että eri vaalipiirit eri vuosina tässä kysymyksessä ovat olleet eri kannalla. Yhtenä vuonna on hyväksytty porvarin äänestäminen, toisena vuonna taas on lausuttu eduskuntaryhmälle, että olisi koettava saada oma puhemies ja kolmantena vuonna jo taas on oltu puhtaitten lippujen kannalla. Näin on tapahtunut esimerkiksi Uudellamaalla. Eikä siellä sillävälän taloudelliset suhteet ole muuttuneet niin paljon, että ne olisivat kasvattaneet toisen mielipiteen. Ja jos katselemme eri yksilöitä, huomaamme saman ilmiön.

Näiden eri menettelyjen kannalla olemisella on niin vähän väliä, kumpikaan ei ole erittäin vahingollinen eikä erittäin hyödyllinenkään,

niillä on niin vähän eroa, etteivät tavalliset ihmiset käsitä mitä eroa niillä on. Täytyy olla mies, joka kykenee halkomaan hiuksia ennenkuin huomaa näissä vahinkoa tai hyötyä.

Eduskuntaryhmä alussa oli vakiintuneesti sillä kannalla, että omaa miestä ei puhemieheksi aseteta ja vielä vakiintuneemmaksi tuli se kanta, että porvaria ei äänestetä. Vasta viime kerralla tuli omaksutuksi se oman puhemiehen asettaminen. On koetettu selittää, että tähän oli vaikuttavat syyt, että eduskunta oli vaarassa. Mutta tuo väite ei ole saanut virallista vahvistusta, sitä ei kukaan ole edes yrittänytkään todistaa. Eikä sitä voida todistaa, sillä se on vaan olettamus. Jos eduskunta on vaarassa, niin sitä ei pelasteta sillä, että asetetaan sosialidemokratinen puhemies, ei koskaan. Eduskunnan kohtalon määräävät voimasuhteet. Sanotaan, että jos ei olisi valittu omaa puhemiestä, olisi Svinhufvud puhunut sen hirveän puheen. Mutta olisiko hän sen tehnyt, sitä ei ole sanottu. Kerran ennenkin on Svinhufvud uhkaillut puhua oman mielipiteensä mukaan, mutta silloin me ja suomettarelaiset olimme vastaan ja Svinhufvud ei puhunut. Nytkin olisi voinut käydä samalla lailla. (Tokoi: Silloin ei Svinhufvud edeltäpäin tehnyt mitään kirjallista ilmoitusta, niinkuin nyt.) No jos hän nyt sitten olisi puhunut meikäläisten kiellosta huolimatta, niin olisiko eduskuntaa silti hajoitettu? Sitä ei ole todistettu. Olemme lukeneet sanomalehdistä, mihin toimenpiteisiin Seyn oli ryhtynyt tämän uhatun puheen johdosta. Olemme lukeneet, että Seyn oli hankkinut itselleen valtuuden, että jos Svinhufvud olisi puhunut, niin sitä puhetta ei olisi esitetty hallitsijalle. Täällä on sanottu, että ne, jotka asettuivat oman puhemiehen kannalle, eivät sillä tarkoittaneet muuta kuin pelottaa porvareita, pakottaa ne yhtymään ja valitsemaan oma puhemiehensä. Jos osa oli sitä mieltä, on se mielipide tuominnut oman itsensä ja sellainen ei saa uudistua.

Tästä on kehittynyt laaja kysymys ja sen tähden, että eduskuntaryhmä ei ole noudattanut puoluekokouksen verrattain selviä ohjeita. Miksi lähtee tekemään pelastustyötä, joka ei mitään auta. Ja mitä olisi hävitty, jos uudet vaalit olisi toimitettu heinäkuussa eikä elokuussa niinkuin nyt? Ei mitään. Siinä olisi hävinnyt vaan Svinhufvudin puolue. Uskallan panna kahvit vetoa, että Svinhufvudin puolue, nuorsuomalaiset, olisivat hävinneet niin, etteivät ne toista kertaa olisi lähteneet urheilemaan. Eikö niin? (Päin vastoin.) Minun mielestäni, jos puoluekokous ei tässä kysymyksessä anna tinkimättömän selviä ohjeita, niin seuraavassa puoluekokouksessa saamme tästä samasta asiasta puhella kolme päivää. Eivät kelpaa sellaiset ohjeet kuin Uudenmaan piirikokouksen päätös, josta suuri filosofimme Rantanen sanoi, että ne sulkevat puhemieheltä oven, mutta viskaavat hänet akkunasta sisään. Panemme ohjeen, ettei saa missään tapauksessa valita omaa puhemiestä niin kauvan kuin eduskunnassa on porvarillinen enemmistö. Jos sellainen takaportti tehdään, että kun eduskunta joutuu vaaraan, niin ryhmä on oikeutettu valitsemaan puhemieheksi oman miehen, niin se voi herättää ryhmän jäsenissä keksimjstaitoa etsimään syitä, milloin voitaisiin valita oma puhemies. En silti tahdo väittää, että esimerkiksi Huotari, joka on oman puhemiehen kannalla, lähtisi keksimään, mutta mahdollisesti jotkut muut. On tehtävä selvä kielteinen päätös, jonka työläiset ymmärtävät. Meidän päätöksemme tulee aina olla semmoisia, että työläiset sen ymmärtävät.

Ryhmälle olkoon ohjeena: Puheessaan ei puhemies saa asettua millekään muulle kannalle kuin sille, mitä valtiopäiväjärjestys nimenomaan määrää. Mitä taas tulee siihen, että koetettaisiin laajentaa eduskunnan

perustuslaissa määrättyjä oikeuksia ja kansanvaltaistuttaa seremonioita, niin ovat ne asioita, joista kyllä voidaan lausua toivomus, että eduskuntaryhmä niistä tekisi anomuksen. Anomuksen tekeminen ei tällä kertaa kuitenkaan ole niin kiireellinen. Nykyisin menevät ne kaikki paperikoriin. Eduskuntaryhmä voi kuitenkin harkita, onko tällaiseni anomuksen tekemisellä agitaattorista merkitystä, muuta merkitystä sillä ei nykyisin ole. (Porvarien tähden). Emme niiden suita voi tukkia.

Kun laitamme eduskuntaryhmämme selvään kujaan, emme jätä mitään takaportteja, niin seuraavalla kerralla ei tästä asiasta ole mitään keskustelemista. Mutta jos takaportteja jätämme, niin piirikokouksilla riittää aina puhe-miesjupakkaa keskusteltavaksi, samoin täällä, vaikka meillä olisi paljon tärkeämpiä kysymyksiä. Ajatellaan vaan verojenkieltokysymystä. Se meni valiokuntaan ilman ainoatakaan puhevuoroa ja se kysymys on monta kertaa tärkeämpi kuin tämä. Viime puoluekokouksessa käsiteltiin verojen kieltokysymyksestä vaan toinen puoli ja kysymys on niin suuri ja tärkeä, että ryhmä siinä välttämättömästi tarvitsisi ohjeita. Toivon, että valiokunta kiinnittäisi tähän verojenkieltokysymykseen huomionsa. Se kysymys sietäisi miettimistä, siihen kysymykseen sietäisi tämän kokouksen kohdistaa kaiken älynä. Toistan vielä: se kysymys on monta kertaa tärkeämpi kuin' tämä.

/. Vatanen hyväksyi puhemiehen valitsemisen ja vastaisuuden varalle kannatti sellaisen päätöksen tekemistä kuin Uudenmaan piirikokous oli ehdottanut.

V. Lehokas kysyi »ystävältään" Hurmevaaralta, mistä hänen kiukkunsa puhujaa vastaan johtui. Huomautti tuntuneen siltä, kuin Hurmevaara puhuisi laina-ajatuksilla, kuten eräs puhuja Helsingin kokouksessa oli sanonut. J. Vatasen sanoi muuttaneen kantaansa tässä asiassa kolme kertaa kahdessa viikossa, joten hänen puheilleen ei voi antaa suurta merkitystä.

O. Tokoi: „Mullai ois tälle johtokunnalle, jottai sanottavvaa". Pyydän selitellä vaan paria kohtaa, jotka valaisevat oman kantani asiassa, jonka mukaan olen menetellyt, ja jotka samalla voivat ohjata vastaista menettelyä oikeille teille. Minulla ei ole oikeutta käyttää otteita lausunnoista, joiden antajat eivät ole täällä, vielä vähemmän vetämään niistä johtopäätöksiä, jotka mahdollisesti olisivat vääriä. Me ihmiset Olemme näet erehtyväisiä, ja jos asianomaiset eivät olisi tilaisuudessa mahdollisia erehdyksiä oikomaan, tekisin itseni syylliseksi väärin tietojen levittämiseen, Sikäli kuin mukanaolleena ja asioita seuranneena olen havainnut, loi Paasivuori oikean kuvan niistä olosuhteista ja niistä mielipiteistä, jotka ryhmässä silloin vallitsivat. Täällä on jo mainittu, että lähtökohtana tähän puhe-mieskysymykseen oli Svinhufvudin eduskuntaryhmällemme lähettämä kirje, jossa hän ilmoitti, että jos tulee puhemieheksi, puhuu valtaistuinsalissa sen, mitä parhaimmaksi katsoo. Täällä kyllä Turkia on väittänyt, ettei ole mitään todisteita, että Svinhufvud niin olisi valtaistuinsalissa mene-tellyt ja todistanut sitä sillä, että hän kerran ennenkin aikoi pitää oman puheensa, mutta luopui siitä meikäläisten ja suomettarelaiten erivän mielipiteen takia. Mutta nyt on asia niin, ettei Svinhufvud ole koskaan ennen tällaista sitovasti ilmoittanut kuin nyt ja kun mies kerran kirjalli-sesti jotain ilmottaa, niin täytyy kai siihen uskoa. Sitten väitti Turkia vielä, ettei siitäkään, että eduskunta, jos Svinhufvud olisi tuon puheen pitänyt, olisi hajoitettu, ole mitään todisteita. Mutta niitä on. V. 1909 hajoitettiin eduskunta siitä syystä ja siihen aikaan julistettiin asetuskokoe-lmassa, tosin laittomasti, määräys siitä, että eduskunnan puhemiehen on valtaistuinsalissa rajoituttava lausumaan vaan lyhyesti se, mitä Valtiopäivä-

järjestys määrää. Ja sen jälkeen kaikkien valtiopäivien alussa siitä vielä puhemiehelle erittäin ilmoitettu, joten siis tieto eduskunnan hajoittamisesta, jos puhemies puhuisi, oli aivan varma.

Sosialidemokratiseille ryhmälle ei suinkaan ole yhdentekevää, hajotetaanko eduskunta vaiko ei. Sosialidemokratisen ryhmän asiana on mielestäni koettaa turvata eduskunnan olemassaolo niillä mahdollisilla keinoilla, jotka eivät ole ristiriidassa sosialidemokratian periaatteen kanssa. Oman puhemiehen valitseminen ei myöskään ole mikään periaatteellinen kysymys, vaikka sitä siksi on tahdottu vääntää, vaan menettelytapakysymys. Eikä tietääkseni missään ole tehty täysin sitovia päätöksiä, että oman puhemiehen valitseminen olisi sosialistisia periaatteita vastaan. Se on menettelytapakysymys ja sellaisena se meillä on omaksuttu. Samalla tietääkseni myös suurimmassa osassa puoluetta oli vallalla se käsitys, että oman puhemiespaikan saavuttaminen ei ole erikoisesti tavoiteltava ja minä olen yksi niitä, joka olen omaksunut sen kannan, että meidän ei ole pyrittävä asettamaan omaa miestä puhemiehen paikalle. Mutta kun syntyi se tilanne, missä silloin oltiin, niin heräsi kysymys, oliko tilanne todellakin semmoinen, oliko eduskunnan hajoittamisen vaara niin suuri ja siitä johtuvat seuraukset sellaiset, että sosialidemokratien tällä kertaa oli asetettava oma puhemiesehdokka. Toiset käsittivät, että tilanne oli semmoinen, että tähän toimenpiteeseen on ryhdyttävä. Toiset niiden mukana m. m. Matti Paasivuori ja minä, olimme sitä mieltä, että tämä tilanne ei ole vielä sellainen, vaan niinkuin minä jo ryhmässä mainitsin, meidän aikaavoittaan arvatenkin käy sangen vaikeaksi tällaisella menettelyllä poistaa sitä vaaraa, mistä nyt oli kysymys. Erinäiset ryhmän jäsenet tulivat oman puhemiehen asettamista koskeaan päätökseen erilaisilla syillä. Mutta se oli kuitenkin ryhmän enemmistön päätös.

Sitten tuli tietysti kysymys puhemiesehdokkaasta ja olisi ollut luonnollista, että juuri ne henkilöt, jotka vaikuttivat siihen, että päätös tuli tällainen, olisivat lähteneet tätä päätöstä toteuttamaan. Helsingin kokouksen päätösten mukaan on ryhmän vähemmistön alistuttava enemmistön mielipiteeseen, ja minä olen yksi niitä, joka olen kaikin voimin koettanut saada ryhmän päätökset käytäntöön, ajanut sitä kantaa, etteivät ne ole tuollaisia tyhjiä sanoja, vaan niitä on noudatettava sikäli kuin ne eivät sodi periaatteita vastaan, olkoot ne sitten yksityiskohdissa oikeita tai vääriä. Minä pyydän huomauttaa, että paremmat miehet kuin minä ovat omaksuneet tämän saman käsityskannan. On mainittu kuinka toveri Liebknecht Saksassa oli sanonut erään päätöksen johdosta niille, jotka tämän päätöksen tekivät: Kyllä te olette aaseja, mutta minä alistun. Minä myöskin tässä kysymyksessä alistuin. Sitten vasta tuli esille puhemiehen puhe. Tätä samaa asiaa on käsitelty ryhmässä aikaisemmin ja siinä on pääasiassa esiintynyt kaksi kantaa. Täällä on mainittu, että toveri Kuusisen kanta oli se, että, jos sosialisti tulee valituksi, on hänen puhuttava se, mitä hän itse sosialidemokratina ajattelee ja minkä ryhmä hyväksyy ja määrää. Minä sangen vastahakoisesti menen väittämään, onko tämä käsitys hänen kannastaan oikea, mutta täällä ovat jo monet selittäneet samoin ja minä luulen, ettei se ainakaan ole kaukana oikeasta. Mutta minä olin yksi niistä, joka omasin sen käsityksen minkä valtiopäiväjärjestys selvästi sanoo, että se on eduskunnan puhe eikä puhemiehen puhe, se ei ole edes eduskunnan vähemmistön puhe, vaan se on eduskunnan, ja tämä tuli ryhmän käsitykseksi. Toveri Manner, sikäli kuin tiedän, omaksui saman kannan ja se hänen puhevuorostaan kävi ilmi. Toveri Manner, jonka ryhmä hyväksyi puhemiesehdokkaaksi, kieltäytyi tervey-

dellisistä syistä. Nyt tuli ryhmä siihen asemaan, että olisi vaikea löytää sellä listalla, joka lähti edes koettamaan toteuttaa tuota ryhmän päätöstä. Tilanne oli epäilemättä hyvin kiusallinen. Tiedetään, miten vaikea puhemiehen asema on kun hänen täytyy nopeasti käsitellä toinen toistaan seuraavia tapauksia, määrätä niiden suhteen kantansa, eikä hänellä ole aina tilaisuutta tiedustella ryhmän mielipidettä. Hänen täytyy monesti muodostaa itsenäisesti kantansa ja siinä on se vaara tarjolla, että hän jää yksinään. Se vaara on sangen suuri, että saa ei ainoastaan porvarit niskaansa, vaan vielä oman ryhmän niskaansa ja vähitellen joutuu epäilyksen alaiseksi ja tulee pois potkituksi koko puolueesta ja toverien piiristä. (Naurua.) Kaiken tuon tiesin ja tietäen sen erittäin vaikean ja kiusallisen aseman, mihin siinä ehdottomasti joutuu, asetuin sittenkin ehdokkaaksi, kun ryhmän päätös oli kuitenkin niin sitova, että se olisi ollut ryhmän arvoa alentavaa, jos päätös olisi jäänyt toimeenpanematta. Ja sallikaa minun sanoa, minä koetin sen saada täytäntöön ja ryhdyin näyttelemään marttyyriin osaa. (Naurua.) Minä arvelin, että kun nyt kerran tähän on tultu, niin minä suostun ehdotettuun toimeen, mutta sillä nimenomaisella ehdolla, että saan erota, milloin katson sen tarpeelliseksi ja lisäksi vaikutti suostumiseeni se, että toveri Manner suostui lähtemään ensimmäiseksi varapuhemies-ehdokkaaksi, minulle »kärsimystoveriksi", niinkuin Mannerin sanat kuuluivat. Kuitenkaan kärsimystoverini ei tullut valittua ja minä jäin yksin.

Eroamisesta ei ryhmässä ensi kerralla ollut puhetta, ainakaan en niinä tietänyt siitä. Käsittääkseni oli suurella osalla ryhmän jäsenistä se käsitys vallalla, että se on vaan manööveritoimenpide, joka ei johda mihinkään tulokseen, vaan että porvarit yhtyvät. Minä kyllä suuresti epäilin tämän manööverin onnistumista, mutta olin sitä mieltä, että kun ryhmä kerran on päätöksen tehnyt, niin käyköön miten tahansa, ryhdyn toimeen. Se oK niinkuin olisin hypännyt semmoiseen kaivoon, josta ei tiedä, onko siinä pohjaa vai ei. (Naurua.) Hiukan sen jälkeen kun avajaisjuhlallisuudet oli toimitettu, sain kuulla, että ryhmän valmistusvaliokunnassa oli ollut puhetta eroamisestani. Kun minä yleensä olen pyrkinyt siihen, että olisin solidaarinen ryhmän kanssa kaikissa asioissa, niin tässäkin tahdoin antaa ryhmälle tilaisuuden päättää, miten minun oli meneteltävä ja lähetin ryhmälle tuon tunnetun kirjeeni, josta toimintakertomuksessa puhutaan. Minä pyydän lausua, että minä persoonallisesti olin kyllä sitä mieltä, että eroamista sillä hetkellä tuskin saattoi käsittää sen jälkeen, kun kerran valitseminen oli tapahtunut. Toinen seikka, mikä mielestäni puhui eroamista vastaan, oli se että oli tulossa Markoffin kirjelmä valtakunnanduuman jäsenen valitsemisesta, mikä kirjelmä oli sellainen, että puhemiehen täytyi kieltäytyä sitä esittämästä. Jos puhemies olisi nyt eronnut, ennenkuin tämä kirjelmä oli esitelty, niin silloin ohsi helposti voitu sanoa, että kyllä ne ovat valmiit kaikkiin toimiin menemään, mutta kun tulee ahtaampi paikka, niin eipäs se sointainen siellä pysynyt. Se olisi kieltämättä ollut hyvinkin vaikuttava ase meitä vastaan. Tämä sama näkökanta näkyi vaikuttaneen ryhmän sen osan mielipiteeseen, joka tahtoi, että puhemiehen olisi erottava, mutta vasta sen jälkeen kuin sanottu kirjelmä oli käsitelty. Mutta sen jälkeen tuli toinen kirjelmä, joka oli vielä pahempi, se koski Venäjän rikoslain ulottamista Suomeen. Tässä olisi myöskin voitu sanoa, että puhemies ei uskaltanut sitä olla esittämättä ja erosi sen vuoksi.

Kuten tunnettua ryhmä ei tällä kertaa päättänyt mitään, vaan jätti sen siksi kunnes mahdollisesti minä tai joku ryhmän jäsen ottaa asian

uudestaan esille. Tähän asia kuitenkin jäi ja minä koetin täyttää tehtäväni loppuun asti.

Niinkuin minä jo aikaisemmin ryhmälle sanoin, koetin täyttää sen tehtävän niin hyvin kuin voin, ei siltä kannalta katsottuna kuin porvarit sitä katsovat, vaan sosialidemokraattina.

Tässä yhteydessä toveri Hämäläinen esitti selvityksen Suomen Pankin voittovaroja koskevasta kysymyksestä. Minä heti tunnustan, etten aikanaan voinut siihen kiinnittää sitä huomiota kuin se olisi ansainnut. Mutta tälläkään hetkellä en näe, olisiko siinä voinut johtua toisenlaiseen menettelyyn. Paasivuori lausunnossaan jo oikaisi Hämäläisen tässä suhteessa esittämän käsityksen näiden varojen käyttämisoikeudesta. Kyllä se on niin, että eduskunnalla ei ole päättämisvaltaa pankin varoista muuten kuin mikäli niitä käytetään pankin omiin tarpeisiin. Kaikissa muissa tapauksissa on varojen käyttämistä koskevasta eduskunnan päätöksestä tehtävä ilmoitus hallitsijalle. Oliko puheenaoleva tarkoitus, mihin varoja ehdotettiin sellainen, että sitä voitiin katsoa ensinmainitulta kannalta, on tulkintakysymys.

^ Mitä tulee tuulaakikysymykseen niin minun täytyy sanoa, että minä tutkin sitä asiaa eri puolilta ja monen harkinnan perästä tulin siihen käsitykseen, jonka mukaan menettelin. Tämän kysymyksen entinen käsittely, se historiallinen pohja, jolla koko kysymys lepää, osotti siihen suuntaan, minkä mukaan minä sitten määräsin menettelyni. — Kyllä minä sanon, ettei minulla niin pahaa vihamiestä ole, jonka toivoisin sosialidemokratian» puhemieheksi asetettavaksi.

Kaikki seikat siis puhuvat sitä käsitystä vastaan, että ryhmä asettaa oman puhemiesehdokkaansa. Toinen on kysymys siitä, onko milloinkaan missään tapauksessa oma puhemies asetettava. Siitä saattaa olla eri mieltä. Minä myönnän, että saattaa olla tapauksia, jolloin se käy välttämättömäksi. Mutta niinkuin sanottu, olen edelleen sitä mieltä, että viimekertainen tapaus ei ollut sellainen. Minä olen vakuutettu siitä, että tulevan eduskunnan kokoontuessa ovat olosuhteet jokseenkin samat kuin viime kerralla; ulkonaiset, valtiolliset olot yhtävähän kuin sisäiset voimasuhteetkaan eivät tällä välin ole sanottavasti muuttuneet. Olen vakuutettu myöskin siitä, että Svinhufvud ja hänen kannallaan olevat perustuslailliset eivät ole kantaansa muuttaneet. Se olisi heille valtiollinen haaksirikko jos he peräytyisivät siltä kannalta, minkä he ovat viime valtiopäivillä ottaneet. Samalla kannalla kuin ennen, ovat myöskin suomettarelaiset. He eivät oikeastaan voi peräytyä. Nyt tulee kysymys, peräydymmekö me? Minä olisin sitä mieltä että emme ota ohjeksi viimekertaista menettelytapaa tässä kysymyksessä.

E. Toivonen: Jokela on jo esittänyt Hämeenläänin etel. vaalipiirin edustajaryhmän enemmistön mielipiteen puhemieskysymyksessä. Vähemmistö tästä ryhmästä oli sillä kannalla, että jos kerran puhemies on valittu, on sen oltava paikallaan niin kauan, kun hän sosialidemokratina voi sillä paikalla istua. Muuten yhtyy vähemmistö Jokelaan.

K- Ahmala lausui, että on luonnotonta voimasuhteitten nykyisellä ollen valita sosialistinen puhemies. Ryhmän viime talvista menettelyä oli puhuja hämmästynyt, eikä hän myöhemminkään ollut tullut vakuutetuksi siitä, että olisi ollut syytä omaa puhemiestä valita.

O. Pensas selosti piirikokouksensa enemmistön tekemää päätöstä, ja oli piirikokous hyväksynyt ryhmän menettelyn ja sen että puhemies pysyi paikoillaan loppuun asti. Vastaisuudessa olisi ryhmän toiminta saatava yhteisemmäksi.

Kaapo Murros oli samaa mieltä kuin Turkia, ettei puhemiesjupakka olisi niin suuren melun arvoinen kuin siitä on pidetty. Tokoi on tehnyt

kysymyksestä asiallisesti selkoa. Revisionismikysymys on tässä puhemieskysymyksessä esiintynyt sillä kuvaavalla tavalla, millä sitä tässä maassa on mielittetty aina esittää. Oman puhemiehen asettamiskysymys johtui eduskunnan säilyttämispyrkimyksestä. Kun tästä kysymyksestä täällä tehdään päätöslauselma, olisi siinä määriteltävä kuinka pitkälle eduskuntaryhmän on yleensä mentävä eduskunnan säilyttämisen pyrkimyksessä, ja juuri tässä kohdassa joudutaan siihen revisionismikysymykseen. Meillä on revisionismi- ja marxismikysymykset perustettu aivan toisiin tekijöihin kuin muualla maailmassa. Meillähan on tahdottu yleensä leimata ilman eroitusta revisionistiksi jokainen, joka pyrkii toisellaista menettelyä puoltamaan kuin mikä puolueella on käytännössä. Muistaakseni Huotari ja Saarinen nostivat ensin ryhmässä kysymyksen oman puhemiehen asettamisesta. Mutta se sai suurempaa kannatusta vasta sitten kuin Kuusinen ryhtyi sitä suurella ponnella ajamaan. Kun Kuusinen myöhemmin ryhtyi vaatimaan oman puhemiehen erottamista, käytti hän samoja perusteita kuin ne, jotka alun pitäen oman puhemiehen valitsemista olivat vastustaneet. Puhemieskysymyksessä oli Kuusinen oman puhemiehen asettamisvaatimuksessaan täydellinen revisionisti. — Varsin seikkaperäisiä ohjeita tässä kysymyksessä ei voi antaa. Yleensä on oman puhemiehen asettamista vältettävä, mutta ei sen asettamista kokonaan kiellettävä. Voi sattua tilanteita, joissa oman puhemiehen asettaminen voi olla hyödyllistä. — Viime kerralla ei olisi ollut välttämättöntä asettaa puhemiestä. Jos porvarit olisivat antaneet Svinhufvudin puhua eduskunnan nurin, olisi se jäänyt heidän kontolleen. — Verotuskysymyksestä olisi annettava erityisen toimikunnan tehdä seikkaperäinen mietintö, jonka mukaisia muutoksia vaadittaisiin porvareita toteuttamaan. Myös Suomen pankin toimintaan olisi kiinnitettävä suurempaa huomiota. Finansssi-asiain tarkempaan tuntemiseen olisi pyrittävä, saamaan omia miehiä pankin hallintoon. Ja siihen olisi tilaisuus ryhtymällä yhteistoimintaan, n. s. konikauppaan, porvarien kanssa. Puhujan mielestä ei tällaisessa tapauksessa »konikauppaan» ryhtyminen ole vahingollista, vaan päinvastoin monessa suhteessa edullista. Siten voitaisiin kontrollerata miten Suomen pankki hoitaa maan talousasioita. Vaikka tätä esitystä ei nyt hyväksytty, niin tulee vielä aika, jolloin tämä menettely hyväksytään. — On muitakin tärkeitä kysymyksiä, joista kannattaisi keskustella paremmin kuin puhemiesjupakasta.

T. Typpö teki selvää siitä, miten puhemies menetteli eduskunnassa, kieltäytyessään laskemasta äänestyksen alaiseksi erästä eduskunnan laki- ja talousvaliokunnan sosialidemokratisten jäsenten ehdotusta. Hänen menettelynsä oli tässä aivan samanlainen kuin perustuslakivaliokunnan porvarillisten jäsenten. Ja kun sitten ryhmässä tahdottiin puhemiehen menettelyä arvostella, ei sitä sallittu. Sellaisesta menettelystä on puolueelle vahinkoa.

N. Valamara: Huomautti Murrokselle, että jos siitä lähdetään, että kaikki puoluetoverien kesket erimielisyydet lähtevät juonitteluhalusta, ollaan epäterveellä kannalla. Edelleen sai Murroksen puhevuorosta käsityksen, että sosialistien eduskuntaryhmä säilyttäisi eduskuntaa palkkansa vuoksi. Ja sellaisen käsityksen esittäminen on vähintään sopimatonta.

Kysymys lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kurinpitoasiat eduskuntaryhmässä.

E. Murto lausui, että ryhmä kurinpitoa koskevissa kysymyksissä on ollut liian välinpitämätön, kun sen keskuudessa on voinut olla henkilöitä, jotka eivät ole olleet edes puolueen jäseniä, puhumattakaan siitä, että

olisivat kuuluneet omaan ammattiliittoonsa. Tällainen menettely pitäisi loppua. Ryhmän olisi pidettävä huolta siitä, että kaikki sen jäsenet kuuluisivat puolueeseen ja ammattiliittonsa jäseniksi.

O. Tokoi vastasi *Murrolle*, että sellainen kurinpito on ryhmässä vaikeata, mutta järjestöjen tulisi pitää huolta siitä, että eduskuntaan ei lähetettäisi sellaisia henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen ja ammattijärjestöön.

A. Halonen yhtyi *Tokoin* lausuntoon.

E. Murto huomautti vielä, että edustajat, kun ne kerran valitaan, ovat toimeensa kolme vuotta. Eduskuntaan valittaessa voivat he kylläkin olla puolueen jäseniä, mutta myöhemmin jäävät pois. Tällaisissa tapauksissa olisi ryhmän huolehdittava siitä, ettei näin saisi tapahtua.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus lykättiin kokonaisuudessaan menettelytapavaliokuntaan.

Istunto päättyi kello 6,05 i. p.

Neljäs kokouspäivä.

Keskiviikkona lokakuun 29 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Alkajaisiksi laulettiin »Köyhälistön laulu". Puhetta johti *M. Paasivuori*, *Nimihuudossa* merkittiin poissaoleviksi *K. Hämäläinen* ja *E. Viljanen*,

Uusi edustaja.

H. Hurmeen sijaan oli *Viipurin* 1. läntisen piirijärjestön edustajaksi saapunut *Herman Leinonen*, jonka valtakirjan tarkastajat olivat hyväksyneet.

Kunnallislakikysymys.

Esitettiin käsiteltäväksi puolueen kunnalliskomitean mietintö. (Katso esitys n:o /.)

M. Turkia; Puolueneuvoston komitean perustelut ova tsellaiset, että ne kyllä voidaan esittää puoluekokoukselle, mutta ei eduskunnalle. Olisi toivonut, että komitea lakiehdotuksen perusteluineen olisi laatinut sellaiseksi, että sen olisi voinut korjauksitta eduskunnalle jättää.

Kun eduskunnan kunnallislakivaliokunnassa muutama vuosi sitten tätä asetusta käsiteltiin, vaativat sosialistit siellä, että kunnanvaltuustojen vaali toimitetaan joka vuosi. Porvarit sen kuitenkin asettivat tapahtuvaksi joka kolmas vuosi. On sen vuoksi omituista, että nyt on tähän puoluekokoukselle esitettyyn mietintöön tämä kohta otettu siten kuin porvarit ovat vaatineet. Muutenkin on alustus saksittu eduskunnan kunnallisvaliokunnan sosialistien vastalauseesta, eikä siitä sakseilla tietysti parempaa saanut. Mutta täytyy kuitenkin ihmetellä, miksi ei komitea ole ehdottanut mitään niistä asetuksista kumottavaksi, jotka rajoittavat kunnan valtaa.

K- Hämäläinen selitteli miten mietintö on syntynyt, sanoen jättävänsä *Turkian* vitsailut, joilla aina on oma tarkoituksensa, omaan arvoonsa. -

Komitea on tehnyt useampia muutoksia siihen sosialistien vastalauseeseen, josta Turkia sanoi mietinnön saksetiiksi. Muutokset eivät ole ainoastaan muodollisia, vaan myöskin asiallisia. Ja ne on nyt katsottu välttämättömäksi.

Kansanäänestystä koskevaan kohtaan on komitea tehnyt laajennuksia. Tämän mukaan siis kaikki ne kunnanvaltuston tekemät päätökset, jotka herättävät tyytymättömyyttä kuntalaisissa, voidaan verrattain pienen kuntalaisryhmän vaatimuksesta saada kansanäänestyksen alaiseksi.

Mitä sitten tulee vaalien toimittamiseen, voidaan olla eri mieltä siitä, olisiko vaalit toimitettavat joka vuosi, vaiko joka kolmas vuosi. Mutta sanoi jättäneensä ehdotuksen vaalien toimittamisesta joka kolmas vuosi sentakia, että asia joutuisi perusteellisemman keskustelun alaiseksi.

K- Suosalo: Vaasan pohj. vaalipiiri on pitänyt kysymystä niin tärkeänä, ettei sitä saa hätköimällä pilata. Ehdotan, että kokous hyväksyy tämän mietinnön, mutta ei pane erikoista kiirettä sen läpiajamiselle, vaan että sen sijaan yritetään joukoille tämän kysymyksen tärkeyttä painostaa ja täten ne mukaan saada.

A. Lindblad yhtyi edelliseen.

M. Turkia huomautti, että hallitukselle on jätetty tilaisuus pannessaan käytäntöön erinäisiä kuntain päätösvaltaan kuuluvia asioita. Komitean ehdotuksessa jää hallitukselle tilaisuus yhä lisätä niitä lukuisia julistuksiaan ja asetuksiaan, vaikka niitä jo ennestäänkin olisi ollut liikaa. Vastaili muutenkin Hämäläiselle.

Paavo Leppänen: Ei missään tapauksessa tahtois jättää maistraatille tulkintavaraa kunnallislain eri kohtiin nähden. Samalla on outoa, että maistraatin jäsenet ehdotetaan valittavaksi koko ijakseen. Tämä on suorastaan kuningasmielistä ja tasavaltahan nyt kunnan kumminkin pitäisi olla.

K. Hämäläinen vastasi Turkialle, että hallitukselle jää aina suurissa lakitekeleissä työtä käytäntöön soveltamisessa.

Kysymys lykättiin lakiasiainvaliokuntaan.

Ohjelman tarkistaminen.

Esitettiin käsiteltäväksi esitykset 4 ja 14.

J. E. Paronen: Viljelyspakko olisi uudelleen otettava puolueohjelmaan. Tämän lausuu evästyksenä komitealle, joka tarkastusta varten asettanee.

A. Jytälä kannatti komitean asettamista, mutta komitean pitäisi saada sellaisen, että siltä tulisi myöskin jotakin valmista.

Hyväksyttiin puolueuuvoston ehdotus, että *puoluetuimikunta ja -neuvosto oikeutetaan asettamaan yhden tai useampia komiteoita tutkimaan verotus- ja työväenvakuutusksymyksiä sekä valmistamaan niistä tarpeelliseksi havaittavia esityksiä eduskuntaa ja puolueohjelmaa varten.*

Puolueen valistustyön järjestäminen.

Käsiteltäväksi esitettiin esitykset //, 12 ja 13.

/ A. Lehtosaari: Ehdotti asian lähetettäväksi keskustelutta valiokuntaan, joka eri ehdotuksista laatisi mietinnön puoluekokoukselle.

S. Saarikivi vastusti Lehtosaaren ehdotusta. Olisi valiokuntaa evästettävä.

K. Nordlund kannatti Saarikiven ehdotusta.

M. Turkia: Piiritoimikuntain lausunnot voidaan esittää muutamalla sanalla: 8 piiritoimikuntaa vastustaa, 6 puolustaa Mannerin ehdotusta ja näistä kuudesta on yksi sellainen, joka on asettunut omaa piirikokoustaan vastaan.

V. Lehokas selitti, että hänen entisellä kannalla pysymisensä johtuu siitä, että luonto ja muut epätasaisuudet asettavat toiset piirit huonompaan asemaan kuin toiset. Puolueen taholta olisi siis koetettava tasata työskentelyvoimia siten, että kaikki piirit saisivat riittävästi.

Puhuja arveli lopuksi, että Mannerin ja hänen kannattajainsa ehdotus johtuu siitä, etteivät he tunne agitaattorin elämää. Luulevat sitä voivansa tehdä huvikseen. Puhujien hyväksi ei ole tehty paljon mitään; puolue-toimikunta on tosin vähän siinä toiminut ja hieman Uudenmaan piiritoimikuntakin. Mutta useimmissa paikoissa ovat puhujien olot aivan järjestämättä. Sen vuoksi on miltei selvää, että vaikka puolueen puhujatoimi lope-tetaankin, eivät piirit pysty saamaan kuitenkaan yhtä paljon valistustyötä aikaan. Vastusti kaikin puolin Mannerin ehdotusta. Lopuksi tiedusteli puhuja Mannerilta, onko hänen ehdotuksensa johtunut asiallisista syistä, vaiko siitä, että hän tahtoi lopettaa puolue-toimikunnan puhujatoimet, saadakseen niissä mahdollisesti olevat hänelle vastenmieliset henkilöt pois-tetuksi.

R. Penttinen pääasiassa kannatti Mannerin alustusta. Piti nykyistä järjestelmää perin vanhentuneena.

Välillä kahviloman pidettyä päätettiin että puhevuoroja tässä asiassa annetaan vain Mannerille ja Nordlundille, joilla on eri ehdotukset puollet-tavina. Sen jälkeen lykätään asia valiokuntaan. Tätä «sensuuripääöstä» vastaan ilmoitettiin seuraavat *vastalauseet*:

»Kun mielestäni kokous rajoitti puhevuorot liian aikaisin ja siten esti asian käsittelylle välttämättömiä eri mielipiteitä evästyskeskustelussa esille tulemasta, pyytää allekirjoittanut merkitä vastalauseensa päätöstä vastaan.

Santeri Saarikivi.

Edelläolevaan vastalauseeseen yhdymme.

Taneli Typpö. Kalle Hautala. Julius Nurminen. A. Turkia.
Eemeli Laiho. Kaarle Nordlund. A. Laakkonen. O. Pensas."

Jatkettiin asian käsittelyä.

K- Manner lausui puolue-toimikunnan jäsenenä tulleen siihen käsi-tykseen, ettei puolue-toimikunta eikä neuvosto voi yhtä hyvällä asiantunte-muksella kuin piiritoimikunnat järjestää valistustyötä eri piireissä. Sen voi parhaiten tehdä piiritoimikunnat. Puhujalla on ollut pari vuotta sel-lainen mielipide, että puolue-neuvoston tapa jakaa avustusta ei ole ollut oikea. Se sietää arvostelua. Näistä syistä on hän nyt esittämänsä ehdo-tuksen tehnyt, eikä persoonallisista vaikutteista, kuten Lehokas on arvellut.

Teki sitten selvää siitä, miten asiata on käsitelty Uudenmaan edustaja-ryhmän kokouksessa Helsingin puoluekokouksessa. Silloin oli kysymyksen herättänyt J. Vatanen ja oli Manner, sanotun edustajaryhmän pöytäkirjan mukaan, silloin kehittänyt Vatasen ajatusta. Piti Lehokkaan arvelua nau-rettavana.

Perustellessaan ehdotustaan oli puhuja sitä mieltä, että puolueen edun kannalta katsoen saavutetaan parempia tuloksia, jos valistustyö jätetään piiriin ja kunnallisyjärjestöjen nuoleksi. Kun näille järjestöille annetaan enemmän varoja, voidaan maaseudun kaikissa kylissä toimeenpanna jat-

kuvaa ja tehokasta persoonallista agitatsioonia. Sanoi lopuksi, ettei hänen ehdotuksensa sisällä mitään tarkkaa määrittelyä, mutta toivoi, että puoluekokous onnistuisi puolueettomasti asiaa käsitellen tekemään puolueelle edullisimman päätöksen puhujan ehdottaman periaatteen mukaan.

K Nordlund: Edellisen puhujan esityksestä selvisi, miten tärkeä tämä kysymys on. Se on kysymys tuloksellisen valistustyön järjestämisestä ja olisi se sietänyt saada osakseen suuremman huomion.

Alustus, jota minä tässä puolustan, on yksinomaan luentotoiminnan järjestämistä silmälläpitäen laadittu. Varsinainen järjestämissä voi kernaasti jäädä entiselleen. Näihin asti ne ovat olleet yksissä käsissä nämä järjestäjän ja luennoitsijain toimet. Ja siitä ovat ne molemmat kärsineet. Järjestämistyöhön pystymättömät luennoitsijat saavat täten johtaa organisaustustyötä, johon eivät ollenkaan pysty ja kaikkein tavallisimmat agitaattorit ja järjestäjät saavat luennoida kaikista mahdollisista aineista, joita he eivät läheskään perinpohjin tunne. Luentotoiminta tästä kärsii. On saatava tottuneita, asiaansa perinpohjin perehtyneitä luennoitsijoita. Mutta tehdäkseen tällaisten erikoistuntijoitten käyttämisen mahdolliseksi, on eri piirien yhdyttävä yhteistoimintaan. Täten saataisiin kunnollisia, täysipainoisia luentoja, joilla on valistusarvonsa. Vaikkapa Vaasan kunnallistoimikunnan alustus hyväksyttäisiinkin, ei se estä hyväksymästä kumpaa tahansa näistä muista, asettua joko Mannerin tai Lehokkaan kannalle.

Kysymys lähetettiin valistusvaliokuntaan.

Puhe-oikeus

myönnettiin valitusvaliokunnan ehdotuksesta Lahden työväen kirjateollisuus-osaakeyhtiön lähettämälle edustajalle J. Sillanpäälle työväen kirjapainojen liiketoimintaa koskevassa kysymyksessä.

Puolueen aikakauslehtikysymys.

Esisettiin alustavaan käsittelyyn esitykset 2 ja 3 aikakauslehden perustamisesta puolueelle.

E. Huttunen tahtoi selvitettäväksi, ken tästä kysymyksestä on pätevin antamaan lausuntonsa. Puhujan mielestä helsinkiläiset toverit lähinnä tuntevat ne mahdollisuudet, mitä aikakauslehden julkaisemiselle on, koska lehti tulisi julaistavaksi Helsingissä. Puolueneuvoston kokoukselle esittämässään lausunnossa esittää Kuusinen, että lehti tuottaisi muutaman tuhat markkaa tappiota, - että toimittaminen olisi heikkoa ja että lehti leviäisi vähän. Mutta on kuitenkin esitetty laskelmia, joiden mukaan lehti kannattaisi, vaikkakin puoluetoimikunnan asettaman komitean mukaan se tuottaisi tappiota. Olisi siis tarkastettava, missä on laskelmissa vika. Puhujan mielestä voidaan ensinnäkin ottaa huomioon, että puolueosastoja on noin puolitoistatuhatta. Jos edellytetään, että ainakin nämä järjestöt tilaisivat lehden, lisäksi monet puoluetoverit ja porvarillisetkin lukusalit tilaisivat, niin kohoaisi lehden tilaajamäärä koko joukon suuremmaksi kuin komitea on laskenut. Ehdotukseen, että aikakauslehden sijasta julataisiin »Työmiehen" alakerrassa sepustuskokoelma, ei puhuja ollut tyytyväinen. Ehdotti Viipurin läänin läntisen vaalipiirin edustajaryhmän puolesta, että puolue vuoden 1915 alusta ryhtyisi julkaisemaan tieteellistä aikakauslehteä.

Ehdotetun kuvitetun kuukätislehden julkaisemista puhuja vastusti.

A. Lindblad oli sitä mieltä, että aikakauslehti olisi perustettava, jos se suinkin käy mahdolliseksi.

E. Murto oli odottanut, että tämän asian yhteydessä olisi keskusteltu kaunokirjallisen lehden puolueelle perustamisesta. Siitä lehdestä voisi sitten vähitellen kehittää tarkoitustaan vastaavan aikakauslehden, ellei jälkimäisen perustamista vielä katsottaisi mahdolliseksi.

T. Hiekkaranta yhtyi Huttusen ehdotukseen, arvellen myös puolestaan, että tilaajamäärä on asetettu liian alhaiseksi.

V. Lehokäs: Aikakauslehden aikaansaaminen on kipeän tarpeen vaatima. Vaikka vanha, kuollut aikakauslehti toimitettiinkin niin paljon keveämmillä voimilla kuin nyt on käytettävänä, kuitenkin teki se paljon hyvää ja vieläkin siitä saa paljon tietoa. Pidän Kuusisen y. m. kustannuslaskelmia liian varovaisina. Ja vaikka olisivat oikeatkin, sopii valiokunnan ottaa harkitakseen, eikä tällaisen lehden perustaminen kannattaisi tappion uhallakin ja eikä sen tuottama hyöty noita kustannuksia vastaisi. Yhdyn Huttusen ehdotukseen.

K. Manner vastasi Huttuselle, ettei Kuusisella seputuskokoelman julkaisemisella Työmiehen nurkassa ole ollut tarkoitusta levittää „Työmiestä” aikakauslehden kustannuksella. Itse asiaan nähden oli puhuja sitä mieltä, että sellaisen aikakauslehden perustaminen, joka jakaisi valistusta suurille työläisjoukoille, olisi kyllä tarpeen vaatima. Sen toimitus voitaisiin järjestää esim. siten että valittaisiin kaksi puoluesihteerä, joista toinen olisi organisaaja, toinen poliittillinen sihteeri, joka myöskin toimittaisi aikakauslehteä. Lehdestä voisi siten koitua myöskin puolueen virallisen mielipiteen ilmaisija poliittisissa asioissa. Tämän ehdotuksen, sanoi puhuja, on oikeastaan Valpas tehnyt, mutta kun se sopeutuu hänen omiinkin aikomuksiinsa, niin on tehnyt tämän ehdotuksen.

S. Rantanen kannatti puolueuuevoston ehdotusta.

M. Ampujan mielestä ei puoluekokouksella ole mitään syytä mennä entisiä päätöksiään muuttamaan. Jos tuo Kuusisen kanta olisi aina ollut lehtiä perustettaessa määrävänä, ei meillä olisi ainoatakaan lehteä. Perustetaan me aikakauslehti ja tehdään siitä sellainen, minkälaiseksi sen parhaalla tahdollamme saada voimme.

F. Koskinen huomautti, että Uusi Yhteiskunta ei kuollut senvuoksi, ettei se olisi ollut hyvin toimitettu, vaan senvuoksi, ettei sitä tilattu. Vastusti lehden perustamista.

Kysymys lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Istunto loppui klo 1,05 Lp.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti M. Paasivuori.

Muutos työjärjestykseen.

Järjestävälle valiokunnalle olivat Aatto Siren ja J. A. Lehtosaari tehneet esityksen työjärjestykseen tehtävästä lisäyksestä, että väärien tiedonantojen oikaisemista sekä persoonallisten syytösten torjumista varten myönnettäisiin lyhyt puhevuoro sitä pyytävälle jälkeen puhevuorojen rajoituksetta.

Järjestävä valiokunta puolsi ehdotusta. Hyväksyttiin.

Järjestösääntöihin ehdotetut muutokset

Järjestösääntöjen muutoksia koskevat esitykset 35, 36, 37, 38, 39 ja 40 lähetettiin kaikki keskustelutta valiokuntaan.

Puolueopistoasiaa

koskeva esitys n:o 5 esitettiin käsiteltäväksi.

Julius Nurminen lausui, että puolueopistoasiassa olisi tehtävä enemmän puolueoimikuntaa velvoittava päätös siltä varalta, että puolueoimikunta mahdollisten vaikeuksien vuoksi aikoi sen lopettaa. Piirinsä edustajien puolesta teki ehdotuksen, että päätettäisiin puolueopistoa pitää yllä ainakin joka toinen vuosi.

J. Vuoristo ja *K- Nordlund* kannattivat Nurmisen ehdotusta.

Kysymys lykättiin valistusvaliokuntaan.

Erinäisiä valistusasioita.

Esitettiin käsiteltäväksi valistustoimintaan kohdistuvat esitykset 16, 17, 18, 19 ja 20.

H. Eskeli: Piirini ryhmä yhtyy puolueoimikunnan lausuntoon näissä asioissa. Mutta joululehtikysymyksessä oli sitä mieltä, että puolueen olisi oma joululehti perustettava ja sen voitot puolueen hyväksi käytettävä.

K. Nordlund ehdotti, että kukin ylempänä mainituista asioista käsiteltäisiin erikoiseen.

Tämä Nordlundin ehdotus hyväksyttiin.

Sunnuntaikouluasiassa

(esitys 16) hyväksyttiin puolueoimikunnan lausunto keskustelutta 47 äänellä 8 vastaan. Siis päätettiin, ettei puoluekokous tee tässä asiassa sitovaa päätöstä, vaan jättää sen vaalipiirijärjestöille.

Työväen kirjastojen kehittämisestä

(esitys 17) hyväksyttiin puolueoimikunnan hylkäävä lausunto 46 äänellä 3 vastaan.

Puolueen omaa joulujulkaisua

koskevassa esityksessä (esitys 18) hyväksyttiin puolueoimikunnan lausunto 30 äänellä 26 vastaan, jotka kannattivat valiokuntaan lähettämistä.

Sosialistisen kaunokirjallisuuden ja seuranäytelmien syntymisen edistämisestä

(esitys 19) hyväksyttiin puolueoimikunnan hylkäävä lausunto.

Laulukirjan kustantamisesta

(esitys 20) hyväksyttiin puolueoimikunnan hylkäävä ehdotus.

Tulo- ja menoarvion

käsitteleminen lykättiin 31 äänellä 28 vastaan siksi, kunnes valistusvaliokunta on antanut lausuntonsa puolueen puhujatoimen järjestämisestä.

Maatyöväen ammatillista järjestäytymistä

koskeva esitys (n:o 10) esitettiin käsiteltäväksi.

J. E. Nurmisen ehdotuksesta hyväksyttiin esitys keskustelutta. Täten kokous päätti,

että puoluekokous pitää luokkataistelun menestymiselle erittäin tärkeänä ammatillisen järjestymisen kaikilla aloilla ja siitä syystä yhtyy kannattamaan tehtyä ehdotusta maatyöväen ammatillisesta järjestäytymisestä;

tätä tarkoitusta edistääkseen velvoittaa kokous puolueeseen kuuluvia työväenyhdistyksiä ja muita alaisiaan osastoja sekä kunnallistoimikuntia ottamaan maatyöväen ammatillisen järjestymisen keskustelunalaisek ja missä se suinkin on mahdollista, perustamaan maatyöväen ammattiosastoja sekä antamaan toimenpiteistään tiedon S. Ammattijärjestön toimikunnalle;

että kysymyksen lähempi kehittäminen ja järjestäminen annetaan S. Ammattijärjestön toimikunnan asiaksi.

Puolueen pää-äänenkannatajakysymys.

Esityksien 8 ja 9 johdosta lausuttiin:

E. Murto ehdotti, että asia lähetettäisiin keskustelutta valiokuntaan.

S. Saarikivi kannatti edellisen puhujan tekemää ehdotusta.

Kysymys lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Hylättyjä esityksiä.

Kohtuuttoman korkeiden vuokrien alentamisoikeuden myöntämistä vuokralautakunnille (esitys 21); koko maata käsittävän lainarahaston perustamista (esitys 27); koko maata käsittävän säästölaitoksen perustamista (esitys 28); kruununverojen suoritusta (esitys 30); puolueen jäsenkirjoja (esitys 32) ja kunnianloukkausjuttuja (esitys 33) koskevat esitykset hylättiin puolue-toimikunnan ehdotusten mukaan.

Puoluelehistöä koskevat asiat.

Esitettiin käsiteltäväksi esitykset 25 ja 26, joiden ohella annettiin tilaisuus myös puoluelehistön yleiseen arvosteluun.

K- H. Wiik: Tein jo Kotkan puoluekokouksessa ehdotuksen, että puoluelehdet kielletäisiin ottamasta humpuuki-ilmoituksia. Toin silloin jo esiin, miten tunnottomat keinottelijat näillä n. s. lääkkeillä keinottelevat yksinkertaiselta väeltä rahoja suunnattomia summia. Paitsi tätä ovat nuo lääkkeet usein vaarallisia, suorastaanpa myrkyllisiäkin. Nyt olen tehnyt paljon vaatimattomamman ehdotuksen, sen nimittäin, että puoluelehdet jos humpuukilääkeilmoituksia julkaisevat, julkaisevat samassa numerossa myöskin paljastuksen näistä lääkkeistä. Puolue-toimikunta kuitenkin esittää hyljättäväksi esitykseni. Mutta toivon, että kokous, asian tärkeyden käsitäen, hyväksyisi esitykseni.

H. Leinonen arveli, että Wiik on ehdotuksessaan osunut harhaan. Vastusti ehdotusta puoluelehden lopettamisesta. Ei ole vielä liian paljon puoluelehtiä.

O. Tokoi: Vaikka pitikin Wiikin tarkoitusta kiitettävänä, ei uskonut sen avulla suuria saatavan. Ne kuitenkin jollakin tavalla työntävät ilmoituksensa työväestön luettavaksi. Vasta kun valistus on työväestössä **niin** paljon alaa voittanut, ettei humpuukilääkkeillä mitään aikaan saada, loppuu niillä keinottelu. Esitti äänestettäväksi puoluetoimikunnan ja Wiikin ehdotuksen välillä.

Kysymys lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Puolueen toimitsijat ja eduskuntatyö.

Esityksessä n:o 15 ehdotti Hämeenlinnan sos.-dem. kunnallisjärjestö, etteivät järjestöt saisi asettaa esteitä puolueen toimitsijain eduskuntaan valitsemiselle. Puoluetoimikunta oli ehdottanut esityksen hylättäväksi, koska tällaista asiaa on vaikea yleisellä puoluepäätöksellä ratkaista.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin 63 äänellä 4 vastaan.

Ruotsinkielisten sos.-dem. eduskuntaehdokkaiden asettamista

koskeva esitys n:o 6 lähetettiin keskustelutta menettelytapavalioikuntaan.

Osanotto n. s. skandinaviisiin kongresseihin.

Esitys n:o 7 osanotosta n. s. skandinaviisiin kongresseihin lähetettiin menettelytapavalioikuntaan.

Työväen henkivakuutusyhtiön perustaminen.

Oman henkivakuutusyhtiön perustamista koskeva kysymys (katso esitys n:o 29 ja toimintakertomuksen sivut 79-84) lähetettiin keskustelutta menettelytapavalioikuntaan, joka pyytäköön raha-asiallisesta puolesta raha-asiainvalidiokunnan lausuntoa.

Alle 15 vuotta vanhojen lasten käyttäminen puoluelehtien myymiseen ja jakamiseen.

Käsiteltäväksi otettiin tov. Viikin esitys n:o 24 alle 15-vuotisten lasten käyttämisestä sanomalehtien jakeluun.

M. Turhia selitti, että kaikki ne puoluelehtien kustannuslaitosten johtokunnat, joilta lausuntoja on saapunut, ovat vastustaneet Wiikin ehdotusta. Sen toteuttamisella asetettaisiin puoluelehdet erikoisasemaan. Ehdotus olisi toteutettava lainsäädännöllistä tietä, jotta se koskisi kaikkia maassamme ilmestyviä sanomalehtiä.

Puoluelehtien taholta on sitäpaitsi huomautettu, että jos Wiikin ehdotus toteutetaan, aiheuttaisi se lehtien jakamisen jättämisen urakoitsijoille, jotka voisivat käyttää ehkäpä vielä nuorempia lapsia kuin nyt puoluelehdet. Tämän vuoksi ovat puoluelehtien johtokunnat sitä mieltä, että esitys olisi hylättävä.

K. H. Wiik huomautti, että ellei asiasta tehdä puoluekokouksen päätöstä, ei siitä mitään tule. Mutta periaatteelliselta kannalta katsoen ei siitä voida olla muuta kuin yhtä mieltä.

Joka suurkaupungeissa on nähnyt lasten seisovan ja odottavan, huonoissa vaatteissa ja sateessa, tietää, että jotakin olisi tehtävä. Osoittaakseen, että ehdotus kyllä käy päinsä meilläkin, kertoi esimerkkejä ulkomailta, Ruotsista ja Saksasta, joissa ei lapsia lainkaan sanomalehtien myyjinä käytetä. Katsoi, ettei asia ole niin suuriarvoinen, että pitäisi odottaa lainsäädäntöä asiassa, jonka toteuttamisen vastustamisessa ei voida käyttää muita kuin keinotekoisia syitä.

E. Murto: Viikin ehdotus on tietenkin hyvässä tarkoituksessa lähtenyt ja periaatteessa sen kai kaikki hyväksyvät. Toinen asia on, onko se toteutettavissa. Ei puolestaan luullut yhtiöiden yksin voivan asiata auttaa. Vasta sitten, kun lainsäädäntö asiaan tarttuu, voidaan asiaan korjauksia saada. Koetettakoon asiata muuten auttaa, mutta älköön ryhdyttäkö pakko-päätöksien tekoon.

J. F. Kivikosken mielesä asia on kyllä järjestettävissä.

R. Penttinen: Vaikka me lopettaisimme lasten käytön lehtien myynnissä, niin ovat he pakotettuja myymään muita lehtiä tai tavaraa. Pysykäämme puolueohjelman kannalla ja koetakaamme saada aikaan parannusta eduskunnallista tietä.

O. Pensas puolusti Viikin esitystä.

V. Annala kertoi, että »Sosialistin» johtokunnassa, johon hän kuuluu, oli asia perinpohjaisen käsittelyn alaisena. Mutta johtokunta tuli lopuksi siihen tulokseen, ettei Viikin ehdotusta voida toteuttaa.

T. Pietikäinen lausui toivumuksen, että lehtiyhtiöt, mikäli mahdollista, eivät käyttäisi lapsia. Silloin saataisiin hyvä agitatsioonikeino lapsia käyttäviä porvarilehtiä vastaan.

I. Kiviniemi kannatti Viikiä.

M. Turkia sanoi, ettei lasten työtä poisteta, jos tässä tehdään asiasta päätös. Ehdotti, että asia lähetettäisiin sanomalehtivaliokuntaan.

Lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Tulo- ja menoarvio.

O. Tokoi ehdotti tulo- ja menoarvion otettavaksi alustavasti käsiteltäväksi, vaikkapa aikaisemmin oli tehtykin lykkäyspäätös. Asialla on jo kiire. Tämä hyväksyttiin.

Tulo- ja menoarvion yhteydessä esitettiin myös erinäiset avustusanomukset nim. esitykset n:ot 41, 42, 43, 44, 45 ja 46.

R. Penttinen ehdotti vaalipiirinsä edustajaryhmän puolesta, että laadittu tulo- ja menoarvio hyväksyttäisiin sellaisenaan.

K. Manner: Kapitalistisen kehityksen jatkuessa käy luokkataistelu yhä räikeämmäksi. Sitä käydään kokonaisia työläisryhmiä vastaan. Luokkoikeuksien toiminta työväenluokkaa ja sen yksilöitä vastaan käy yhä räikeämmäksi. Muistutti linnaan tuomituista tovereista. Puolueen kaunis tapa on ollut, että se turvaa vainonlaiseksi joutuneitten perheitä. Puolueemme hallusa on olemassa n. s. painokannerahasto, josta on avustuksia annettu. Mutta rahasto on pieni. Vähä yli 300 mk. on jälellä. Sanomalehtimiesliiton kokouksessa päätettiin tehdä ehdotus, että puolueen menoarvioon otettaisiin 1,000 mk. vuodessa ja siirrettäisiin painokannerahastoon. Paljon on kyllä menoja puolueella, mutta arveltiin, että puolueen olisi sentään avustettava niitä jäseniään, jotka työväen parasta tarkoittaen ovat joutuneet kärsimään.

Maria Laine: Puolueneuvoston naisliitolle ehdottama avustussumma 1500 mk. on aivan riittämätön varsinkin kahtia jaettuna, s. o. naisten valistamiseen ja sunnuntaikoulutyötä varten. Toivon vakavasti, että puolue hyväksyisi naisliiton ehdotuksen, s. o. myöntäisi 1500 mk. naisten agitaatioon ja 1000 markkaa sunnuntaikoulutyöhön vuosittain. On huomattava, että sunnuntaikoulutyö on työtä, johon ei millään verotuksella rahoja saada ja kun kuitenkin sunnuntaikoulutyötä tehtävä on, on puolueen velvollisuus tukea tätä työtä.

K Rovio puolusteli Nuorisoliiton avustusanomusta. Puolueelle ei suuria merkitse se 750 markan summa, jonka neuvosto pyydetystä 2,000 markasta tinki, mutta nuorisotyölle tässä maassa se merkitsee paljon. Toivoi, että puoluekokous, huomioonottaen sen valtavan edistyksen, joka köyhälistön nuorison liikkeessä tässä maassa on ollut huomattavissa, ja oivaltaen sosialidemokratisen nuorisotyön tärkeyden myöntää nuorisoliitolle pyytämänsä 2,000 markkaa. Terotti mieliin sos.-dem. nuorisoagitatsionin tärkeyttä porvarillisen nuorisokalastelun vastapainona ja sen välttämättömyyttä välipitämättömän työläisnuorison keskuudessa ja piti mitä luonnollisimpana asiana, että puolue sille voimakkaan tukensa antaa.

Kysymys lykättiin raha-asiainvalidiokuntaan.

Seuraavan päivän istunnot.

Seuraavana päivänä päätettiin olla pitämättä aamupäivän istuntoa, jotta valiokunnille jää aikaa työhön. Iltapäivän istunto alotetaan klo 2. Istunto loppui klo 6 i.p.

Viides kokouspäivä.

Torstaina lokakuun 30 päivänä.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Aluksi laulettiin „Sä lippu puhdas, punainen”. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi K. Hämäläinen, Ida Kantanen, E. Viljanen ja K- H. Wiik.

Tervehdyssähkösanoman

oli kokoukselle lähettänyt Hyvinkään sos.-dem. nuoriso-osasto. Kirjeellisiä onnittelevia olivat lähettäneet toverit Hilja Pärssinen (runomuodossa), N. R. af Ursin ja O. Kolehmainen.

Työväen kirjapainojen liiketoiminta.

Otettiin käsiteltäväksi esitykset n:o 22 ja 23, jotka koskivat työväen kirjapainojen liiketoimintaa.

Yllämainittuja esityksiä vastaan oli puoluetoimikunta, työväen kirjapainojen johtokunnilta ja hallinnoilta hankkimiensa tietojen nojalla, laatinut laajan vastaselostuksen, jonka loppuosassa lausuttiin:

Puoluetoimikunta ei voi uskoa, että työväen kirjapainoille on nykyisissä oloissa, kapitalismin jaloissa, mahdollista toteuttaa sentapaista suunnitelmaa, kuin Kirjaltajaliiton hallinto tarkoittaa. Sosialidemokratisen työväen periaatteita vastaavalle kannalle tuskin voidaan korottaa työehtoja työväen kirjapainoissa nykyisissä oloissa. Mutta mahdollista täytyy olla pitää ne työolot sellaisessa järjestyksessä, etteivät ne yleensä missään suhteessa ole ainakaan huonommat kuin keskimäärin porvarillisten painojen olot samoilla paikkakunnilla samallaisissa töissä, ja vieläpä täytyy, sikäli kuin voimat ja varat sallivat, koettaa pitää ne yhdessä, jollei toisessa suhteessa parempinakin, niin että järjestyneet kirjaltajat ylipäänsä tuntevat mieluummin pysyvänsä työväen painoissa kuin porvarillisissa. Mutta tässä pyrkimyksessä tarvitsee myös kirjaltajain järjestöjen sovinnollisesti ja käytännöllisten olojen pohjalla avustaa työväenlehtien yhtiöitä ja osuuskuntia.

Ylläolevan perusteella Puoluetoimikunta ehdottaa päätettäväksi:

hyväksyen pääsiallisesti Puoluetoimikunnan lausunnossaan esittämän katsantokannan puoluekokous hylkää Suomen Kirjaltajaliiton Hallinnon tekemät ehdotukset työväen kirjapainojen liiketoimintakysymyksessä.

Puoluetoimikunnan lausunnon ponsi hyväksyttiin keskustelutta kokouksen päätökseksi.

Seuraavan puoluekokouksen aika ja paikka.

Seuraava puoluekokous päätettiin pitää *kahden vuoden kuluttua*.

Puoluekokouksen paikaksi ehdotettiin Vaasaa, Helsinkiä, Viipuria, Lahtea, Mikkeliä ja Lappeenrantaa. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin kokouspaikaksi *Vaasa*. Päätös tehtiin 43 äänellä 42 vastaan, jotka sai Helsinki.

Puoluetoimikunnan kotipaikaksi

määrättiin edelleen *Helsinki*.

Puolueen tiedonantolehdeksi

hyväksyttiin »Työmies». Muihinkin puoluelehtiin on puoluesihteerin lähetettävä kaikki tärkeämmät tiedonannot ja koetettava saada ne mahdollisuuden mukaan ilmestymään yhtäaikaan kaikissa puoluelehdissä.

Kansainväliseen sos.-dem. sihteeristöön

puolueen edustajiksi valittiin toverit *Edvard Valpas* ja *O. V. Kuusinen*.

Puolueneuvoston jäsenet.

Asianomaisten vaalipiirikokousten ehdottamina hyväksyttiin puolue-neuvoston jäseniksi:

Uudenmaan läänin vaalipiiristä: Aatto Siren, Orimattila; varalta A. Halme, Helsinki.

Turun etel. vaalipiiristä: K- Lehtimäki, Turku; varalta V. Annala, Turku.

Turun pohjois. vaalipiiristä: V, Laine, Pori; varalta N. Aronen, Pori. Hämeen etel. vaalipiiristä: H. Välsalmi, Hämeenlinnasta; varalta Toivo Alavirta, Forssa.

Hämeen pohj. vaalipiiristä: J. Peura, Tampere; varalta E. Viljanen, Tampere.

Viipurin l. länt. vaalipiiristä: J. Vuoristo, Viipuri; varalta P. Leppänen, Kotka.

Viipurin itäis. vaalipiiristä: N. Valavaara, Vuoksi; varalta E. Tanskanen, Sortavala.

Mikkelin vaalipiiristä: A. Valjakka, Mikkel, varalta K- Hakala, Mikkel.

Kuopion länt. vaalipiiristä: O. Piisinen, Kuopio; varalta T. Hiekkaranta, Kuopio.

Kuopion itäisestä vaalipiiristä: J. Tuomikoski, Joensuu; varalta Mimmi Haapasalo, Joensuu.

Vaasan it. vaalipiiristä: O. Tuomi, Jyväskylä, varalta O. Suutala, Jyväskylä.

Vaasan etel. vaalipiiristä: K. Nordlund, Vaasa; varalta J. A. Honkasalo.

Vaasan pohj. vaalipiiristä: K- Suosalo, Pietarsaari; varalta L. Elfving.

Oulun etel. vaalipiiristä: Y. Mäkelin, Oulu; varalta M. Jokisaari, Haapajärvi.

Oulun pohj. vaalipiiristä: A. Laakkonen, Kemi; varalta J. Pietarila.

Suomen ruotsalaisesta työväenliitosta: V. Lundström, Helsinki, / . A. Ojala, Turku, V. Blomqvist. Vaasa ja / . Sundqvist, Pietarsaari; varalle G. V. Johansson, Helsinki, V. Lundberg, Turku, M. Rosenberg, Vaasa ja J. Gustafsson, Munsala.

Sosialidemokratisen sanomalehdistön viikon viettäminen.

Järjestävälle valiokunnalle olivat muutamat edustajat jättäneet esityksen sos.-dem. sanomalehdistön viikon, viettämisestä, josta ehdotus oli vähän aikaisemmin julaisu „Työmieheissä”. Valiokunta ehdotti kysymyksen otettavaksi kokouksen ohjelmaan. Se hyväksyttiin. Esitys kuului:

»että kunakin vuonna joulukuun 25 päivän ja tammikuun 1 päivän välinen aika koko maan puoluejärjestöissä on vietettävä sosialidemokratisen sanomalehdistön viikkona, jolloin järjestöissä on työskenneltävä puoluelehtien levittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi, toimittamalla kiertävää agitatsionia lehtien levittämiseksi sekä puheita pitämällä puoluelehdistä ja niiden merkityksestä järjestöjen kokouksissa ja iltamatilaisuuksissa, sekä

että puoluetuomikunta kunakin vuonna hyvissä ajoin ennen tuota viettämistä, on velvollinen antamaan järjestöille viikon viettämisestä kehoituksen tarpeelliseksi katsottuine ohjeineen.»

Lähetettiin sanomalehti valiokuntaan.

Puoluetuomikunnan tilikertomus.

Esitettiin raha-asiaivaliokunnan mietintö n:o 1 tilikertomuksesta. Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet O. V. Turunen, A. Gylling, Art. Aalto, Eemeli Laiho, V. Kainlahti, T. Törmälä, Albert Raitanen ja S. Kannisto, kuului seuraavasti:

»Valiokunta, tarkastettuansa puoluetuomikunnan kirjanpidon, tilikertomuksen ja tilintarkastajain lausunnot v. V? 11—/o 13, lausuu seuraavaa:

Puoluekokouksen hyväksymää tulo- ja menoarviota on täysin tyydyttävästi seurattu.

Mitä tilintarkastajain lausunnossa v. 1912-13 olevan sanontaan »tulo- ja menoerät suurimmaksi osaksi todisteilla varustetut» tulee, on valiokunta tämän johdosta tiedustellut tarkastajilta lisäselvitystä ja saatuaan sen tietää, aa saanut vakaumuksen, että kaikki meno- ja tuloerät ovat oikeat, joten valiokunta ehdottaa puolueitoimikunnalle ja rahastonhoitajalle tilintarkastajain lausunnon perusteella tilivapautta.

Kirjanpidon uusiminen.

Kirjanpidon muodosta lausuu valiokunta,

että kirjanpitomuodon määrääminen jätetään puolueitoimikunnan asiaksi (kuitenkin niin, että jos nykyistä järjestelmää seurataan on jounaali otettava käytäntöön, ettei päivä- ja kassakirja muodostui jounaaliksi, kuten nyt on tapahtunut).

Samalla valiokunta ehdottaa, että tulo- menetodisteet vastaisuudessa puuttumatta esitetään tilintarkastajille tilien mukana, ja

että puolueitoimikunnan tilikertomus vastaisuudessa esitetään siten että siinä olisi rinnastettuna menoarvio ja todelliset menot sekä puoluekokouksen hyväksymä tulo- ja menoarvio ja todelliset menot sekä tulot, sikäli kuin ne tilikirjan mukaan esiintyvät sekä missä määrin on tulo suurempi tai pienempi kuin tulo- ja menoarviota laadittaessa on edellytetty.

Rahastonhoitajan liiketoimet.

Mitä puolueitoimikunnan kustantamiin julkaisuihin ja niihin kerättäviin ilmoituksiin tulee, ehdottaa valiokunta,

että tämä jätetään kokonaisuudessaan puolueitoimikunnan järjestettäväksi puolueen etua silmällä pitäen."

K- H. Viik ehdotti mietinnön muuten hyväksyttäväksi sellaisenaan, mutta kirjanpidon uusimista koskevasta ponnesta olisi poistettava loppuosaa sanoista »kuitenkin niin j. n. e.» lähtien (on ylempänä pantu sulkujen sisään).

Mietintö hyväksyttiin tov. Viikin ehdottamassa muodossa.

Aikakaushlehen perustaminen puolueelle.

Sanomalehtivaliokunta esitti mietinnössään n:o 1, jonka olivat allekirjoittaneet P. Leppänen, F. Koskinen, Aug. Lindgren, T. Alavirta, Kullervo Manner, Jalm. Kirjarinta ja Kalle Hautala, puolueen aikakaushlehen perustamisesta seuraavaa:

»Valiokunta toteaa, että puolueen kustannuksella ilmestyvän aikakaushlehen tarve on tuntuva. Puolueen valistushaluiset jäsenet tarvitsivat lehden, jossa suuremmalla täsmällisyydellä ja jonkun verran tieteellisemmällä metoodilla sekä yhtenäisemmin, kuin mitä varsinaisissa puoluelehdistä on mahdollista, käsiteltäisiin sekä kaikkein tärkeimpiä työväen ja puolueen jäsenten mieltä kiinnostavia n. s. päivän kysymyksiä että myös

muita sosialidemokratistiselle puolue-elämällemme ja työväenliikkeelle yleensä tärkeitä asioita. Se käsittely voisi tapahtua esimerkiksi selostuksien, tutkielmien ja arvostelujen muodossa. Valiokunta on kyllä sitä mieltä, että voimat nykyisin eivät riittäne ankarasti tieteellisen aikakauslehden aikaansaantiin, mutta katsoo sen sijaan mahdolliseksi, että tuollainen jonkun verran vähemmillä vaatimuksilla perustettu, mutta puolueen jäseniä yleensä tyydyttävä aikakauslehti voitaisiin aikaansaada. Sellaisen lehden toimittajaakaan ei nykyisin kai olisi mahdoton saada. Voisihan lisäksi pitää todennäköisenä, että puolueen jäsenet, jotka pystyisivät ja tahtoisivat tällaista lehteä kirjoituksillaan avustaa, sille myös kirjoituksia eri aloilta antaisivat; niinikään voisi pitää luonnollisena, että puolueen toimitsijat, varsinkin puoluesihteeri, lehteä asianhaaran ja tarpeen mukaan avustaisivat, etenkin puolue-elämäämme koskevilla kirjoituksilla ja arvosteluilla.

Tällaisen vähemmillä vaatimuksilla perustetun, mutta silti hartaasti toivotun, aikakauslehden julkaiseminen ei valiokunnan mielestä kävisi puolueellekaan ylen rasittavaksi taloudellisesti, sillä epäilemättä voisi sellainen lehti tarjota lukuisille puolueen valistushaluisille jäsenille ja puoluetoimintaamme osaaottaville paljon arvokasta, hyödyttävää ja kehittävää lukemista ja sen vuoksi kerätä sille tilaajia enemmän kuin ehkä ankarasti tieteelliselle lehdelle nykyoloissa. Kuitenkin on valiokunta sitä mieltä, että puolueen tulisi olla valmis taloudellisiin uhrauksiinkin hankkeen toteuttamiseksi. Valiokunta on pitänyt tarpeellisena, että jonkun verran valmistusaikaa sentään annetaan hankkeen toimeenpanijoille, sillä runsaasti esitöitä ja valmisteluja on varmaankin tehtävänä ennen alkua. Samaten on valiokunnan mielestä edullista jättää puoluetoimikunnan ja -neuvoston valtaan päätöksen teko siitä, monastiko kuussa lehti ilmestyisi, kuin myöskin sen toimittajan tai toimittajakunnan valitseminen ynnä muut perustamisesta johtuvat käytännölliset toimet.

Valiokunta siis edelläolevaan viitaten ehdottaa kunnioittaen puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluetoimikunnan ja -neuvoston on ryhdyttävä toimiin puolueen varoilla kustannetun aikakauslehden julkaisemiseksi vuoden 1915 alusta lähtien;

että puoluetoimikunta ja -neuvosto saakoot päättää aikakauslehden perustamisesta johtuvista käytännöllisistä toimenpiteistä."

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Käsiteltäväksi esitettiin menettelytapavalikokunnan mietintö n:o 1 puoluetoimikunnan toimintakertomuksesta. Mietinnön olivat allekirjoittaneet N. Valavaara, J. Vatanen, J. V. Häkkinen, K. Ahmala, Emil Murto, T. Hiekkaranta, K. Hämäläinen, K. Lehtimäki ja E. Huttunen sekä kuului se:

«Valiokunta käsiteltävään asiaa ja ottaen siinä huomioon jo evästyskeskustelussa esitettyjä mielipiteitä, lausuu käsityksensä seuraavaa:

Sosialidemokratistisen puolueen kehitys on meillä vielä aivan nuori ja lyhytaikainen. Mutta siitä huolimatta on se voinut kehittää huomattavan määrän eri järjestömuotoja tarkoitusten edelleen kehittämiseksi. Mutta vaikka tarkoitus, päämäärä, onkin tiedossa, niin silti eri paikkakunnilla on käytännöllisessä toiminnassa huomattavissa eri menettelytapoja.

Tämä puolueemme lyhytaikainen kehitys ja laajeneminen on aiheuttanut, ettei tarpeellista valvontaa, ohjausta ja neuvoja sekä kokemuseräisiä

toimintaohjeita järjestöille ole keritty toimittaa. Vasta lyhyemmän ajan on piiritoimikunnat meillä voineet vaalipiireissään edellämainittua ohjausta toimitsijainsa kautta valvoa ja ääri viivoja määritellä. Mutta kuten jo edellä on huomautettu ja me myöskin kokemuksista sen hyvin tiedämme, ei silti ole voinut toimintaa järjestää kyllin tarkoitustaan vastaavalle kannalle. Meillä on siis syytä tarkistaa toimintamuotoja ja kiinnittää huomiota, että jo keskusjärjestön taholta voitaisiin tarkemmin valvoa, että puoluepäätöksiä noudatetaan, ettei m. m. sellaista voisi ilmetä kuin mitä keskustelun kuluessa tuotiin esille, esim. kunnallisiin vaaleihin osanottoon nähden eri vaalipiireissä. Tosin, sikäli kuin valiokunta on saanut tietoonsa, puolue-tilastossa mainittu korkea luku kunnallisissa luottamustoimissa olevista edustajista saattaa olla johtunut tilaston epätarkkuudesta - mikä sekkin on korjausta ansaitseva epäkohta, jää kuitenkin tilaa olettamukeelle, että puoluepäätösten rikkomista olisi tapahtunut.

Puoluetoimikunnan taholta piirijärjestöjen toimintaa ohjaten ja neuvolla auttaen, sekä mahdollisilla eri tahoilta maata kootuilla kokemuksilla voidaan toimintaa opastaa, saattaa sitä yhtenäisemmäksi ja tarkoitustaan vastaavammaksi kaikkialla. Mutta että edellä esitetynlainen toiminta puolueemme elvyttämiseksi ja yhtenäisemmän toiminnan aikaansaamiseksi olisi mahdollista, on tarpeellista, että keskusjärjestön taholta enemmän kuin ennen otettaisiin osaa piirien toiminnan järjestelyyn. Tämä lähempi vuorovaikutus olisi mahdollisin siten, että puoluetoimikunnan taholta tehtäisiin aloitteita ja ehdotuksia, sekä edustajan kautta piirikokouksissa valvottaisiin piirijärjestöjen toimintaa. Kaikki edellä, esitetty aiheuttaisi, että meidän olisi puolueemme palvelukseen kiinnitettävä lisävoimia, joten ehdotamme, että puoluekokous päättäisi jättää puolueuuevoston harkittavaksi:

eikö olisi jo aika ajatella puolueellemme toisen sihteerin ottamista, jonka toimenä etupäässä olisi järjestelytyö.

Meillä on valitettu, etteivät ne toimenpiteet, mitä on puolueemme kehitysmahdollisuuksien selville saamiseksi tehty, ole riittäviä, joten monet tärkeät asiaan vaikuttavat seikat ovat tietopiirimme ulkopuolella. Kun esim. tarkastamme niitakin niukkoja tietoja, mitä on olemassa, niin tiedämme että puolue on ollut monien vaihteitten alaisena. Jäsenmääräkin vaihdellut ammatillisten ja valtiollisten järjestymissuhteitten eri laatuun nähden huomattavasti, joten parantelua ja yhteistyötä näinollen kaivataan. Edelleen kaivattaisiin tietoja äänestäjämäärän ja puolueen jäsenmäärän välillä, millaisena se kullakin paikkakunnalla on vaihdellut, samoin kuin suhteista köyhälistön ja järjestyneiden välillä. Tarkempaa tutkimusta puuttuu myöskin niistä alueista, missä meillä olosuhteet ovat takaperoisemmat, missä työtaistelujen y. m. sellaisten sattuessa ollaan valmiit antautumaan, jopa siirtymään toisillekin paikkakunnille rikkureiksi ja polkemaan toisten työläisten etuja ja oikeutettuja vaatimuksia, jollainen tutkimus etenkin valistus-työn järjestämisessä olisi kovin tarpeellinen ja ajan vaatima.

Edelliseen nähden ehdotammekin siis puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluetoimikunta ja neuvosto velvoitetaan laadituttamaan edellisen suuntaisen tutkimuksen ja oikeutetaan puoluetoimikunta käyttämään tarkoitukseen harkitseman summan puolueen varoja.

Kun keskustelun kuluessa tuotiin esille niitä hankaluuksia, jotka johtuvat siitä, että jäsenmaksujen kanto on eritavalla järjestetty eri seuduilla

ja että tästä voi myös aiheutua sellainen ristiriita, että jäsen, siirtyessään paikkakunnalta toiselle, voi joutua joko maksamaan useampia veroja tai ei niitä tarpeeksikaan, olisi tämä otettava varteen ja koetettava saada epäkohdat korjaantumaan. Voi myöskin olla mahdollista, että näinollen, kuten on mainittukin, jäsenmäärä puolueen ja ammattijärjestön välillä tästä kärsii, voipa haitallisesti vaikuttaa tilastojen laadintaan, jopa molempien työväenliikkeen muotojen, kuten valtiollisen ja ammatillisen järjestön toimintaan ja tarkoituksiin. Näin ollen olisi syytä:

että puoluekokous jättäisi edellämäinnittujen kohtien järjestelyn ja selvityksen ammattijärjestön toimikunnan ja puoluetoimikunnan yhdessä toimitettavaksi."

K. Manner kysyi, onko valiokunnan mielestä jo nyt seuraavana puoluekokouksen väliaikana otettava tuollainen organiseeraajasihteeri?

M. Turkia lausui, että kysymys kyllä voidaan jättää puolueuuvoston harkittavaksi, mutta tuskinpa on syytä jättää neuvostolle valtaa ottaa sitä. Puhujan mielestä ei toisen sihteerin ottaminen nykyään ole niinkään välttämätön kuin olisi ollut muutamia vuosia sitten. Mutta ottamatta se silloinkin jäi.

Valiokunta on ajatellut, että toinen sihteeri seuraisi piirijärjestöjen toimintaa. Mutta hän tuskin voisi sitä tehdä paljon paremmin kuin nykyään on laita, sillä puhujakin oli ollut puoluetoimikunnan lähettinä piirikokouksissa sikäli kuin niihin voi ehtiä, ne kun pidetään samoihin aikoihin. Ehdotti, että asia jätettäisiin puoluetoimikunnan ja -neuvoston valmisteltavaksi.

A. Halonen: Olen jo Kotkan kokouksessa esittänyt mielipiteen, että puoluetoimikunnan on pakko saada aikaan parempi tarkkailu piirien toimintaan nähden. On saatava puolueen palvelukseen henkilö, jonka tehtävänä on eräänlaisena valistusministerinä olla kaiken valistustyön ylivälvojana. Puolueen ntakapuhujien toimet ovat lakkautettavat ja sensijaan on tämäntapainen yliorganiseeraaja otettava. Ehdotti, että kokous päättää ottaa toisen puoluesihteerin ja jättää sen valinnan puolueuuvoston tehtäväksi.

N. Valavaara yhtyi Haloseen. Valiokunnassa tuli päätös sellaiseksi kuin se tuli, kun ei luultu tämän kokouksen vielä asettuvan tämän sihteerin heti ottamista puolustamaan. Mutta jos kokous Halosen ehdotuksen katsoo voivansa hyväksyä, olen valmis sitä kannattamaan.

E. Murto: Toinen sihteeri on välttämätön myöskin siksi, että sen toimitettavaksi tulee tuo puolitiетеellinen aikakauslehti, joka kai tulee perustettavaksi.

K. Hämäläinen ehdotti asian jätettäväksi seuraavalle puoluekokoukselle. Huomautti, ettei ole ollut mukana päätöstä tekemässä, vaikka nimensä onkin sen alla.

T. Pietikäinen tahtoi jättää asian puoluetoimikunnan ja -neuvoston valmistettavaksi.

R. Penttinen arveli, että olisi syytä jättää kysymys siksi kuin saadaan tietoon toimeen sopiva mies.

M. Turkia: V. 1907 olisi toista puoluesihteerää tarvittu. Nyt on puoluetoimikunnalta agitatsioonin järjestäminen siirtynyt piiritoimikunnille. Agitaattorien toimintaa kontrolloeraavat tarpeeksi piiritoimikunnat.

Jos tahdotaan komeilla „valistusministerin" ottamisella, niin otettakoon, mutta tositarvetta ei siihen ole. Jos piiritoimikunnat pidetään niin tyhminä, etteivät tule toimeen, niin saavathan ne kääntä puoluetoimikunnan

puoleen. Puolueella on kaksi kansainvälistä sihteeriä ja sopimuksia eräiden kielitaitoisten henkilöiden kanssa, joten erikoisen, kieltäitävän »ministerin» valitseminen on tarpeetonta. Jätetään asia seuraavalle puoluekokoukselle.

V. Lehokas: Asia on uusi. Puolueneuvostossa oli esillä aikakauslehden toimittajan tehtävä ja Kuusinen silloin arveli, että toimittajalla on riittävästi tehtäviä. Ei siis ainakaan siltä kannalta ole asiaa otettava, että toinen sihteeri samalla olisi lehden toimittaja. Olisi jätettävä puolue-neuvoston ja -toimikunnan harkittavaksi.

K. Manner arveli, että jos tahdotaan puoluesihteeritys järjestää puolueen arvoa vastaavalla tavalla ja siten, että asiat tulisivat kunnollisesti valmisteltua, on toinen sihteeri otettava. Puolueen poliittisella sihteerillä olisi kyllä työtä; mutta kun tässä kokouksessa olisi vaikea suorittaa vaalia, niin pitäisi jättää asia puolue-neuvostolle.

H. Esheli: Kun järjestöt eivät ole tästä kysymyksestä antaneet mitään evästyksiä, ei ole hyvä mennä täällä noin vaan päättämään. Yhtyi muuten mietintöön. Jos neuvosto näkee asian sen arvoiseksi, esittääköön ehdotuksen siitä seuraavalle puoluekokoukselle.

J. Vatanen ehdotti valiokunnan mietinnön hyväksymistä ja vallan antamista puolue-neuvostolle ottaa toinen sihteeri niin pian kuin näkee tarpeelliseksi.

J. Vuoristo lausui, että piirien ja piiritoimikuntien toiminta on erilaista ja hajanaista. Tämän vuoksi näyttäisi toisen järjestäjän ottaminen tarpeelliselta. Mutta kun asia on uusi, niin jääköön puolue-neuvoston asiaksi päättää siitä sen jälkeen, kun seuraavat piirikokoukset ovat asiasta mielipiteensä lausuneet.

K. Lehtimäki: Ei kannattanut organiseraajasihteerin heti valitsemista. Yhtyi Turkiaan, siinä, että valistustyötä eri piireissä ei voida saada aivan yhdenlaiseksi, ja jos Turkia luulee edelleenkin tulevansa toimeen ilman apua, annettakoon hänen jäädä toistaiseksi yksikseen.

Ehdotti ensimmäisen ponnin tilalle,

että puoluetöimikunta ja neuvosto, asiasta kuulusteltuaan järjestöjen mielipiteitä, tekevät siitä esityksen ensi puoluekokoukselle.

O. Piisinen yhtyi kannattamaan niitä, jotka toistaiseksi lykkäämistä esittivät, varsinkin Lehtimäkeä.

S. Lehtinen yhtyi kannattamaan sihteerin toimen uudelleen järjestämistä ja arveli, että ne varat mitä säästyy puolueen luennoitsijoiden toimen lopettamisesta, käytettäisiin toisen sihteerin palkkaamiseen.

O. Pensas yhtyi niihin, jotka esittävät kysymyksen seuraavaan puoluekokoukseen lykkäämistä.

Keskustelun loputtua äänestettiin näistä eri ehdotuksista ensimmäisen ponnin suhteen, jolloin lopulliseen äänestykseen jäivät Lehtimäen ja valiokunnan ponsiehdotukset.

Tässä äänestyksessä voitti *Lehtimäen ehdotus* 41 äänellä 16 ääntä vastaan.

Toinen ja kolmas ponsi hyväksyttiin sellaisinaan.

Istunto loppui klo 6 i. p.

Kuudes kokouspäivä.

Perjantaina lokakuun 31 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. Aluksi laulettiin »Ken oikeutta puolustaapi". *Nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi Ida Kantanen, K. H. Wiik, S. Heikkilä, M. Manninen, J.. Kananen ja S., Mäkelä.

Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestely.

Esitettiin sanomalehtivaliokunnan mietintö n:o 1, joka kuului:

»Valiokunnan enemmistö on Työmiehen ja puolueen välisten suhteitten järjestelykysymyksessä tullut seuraaviin tuloksiin:

Valiokunnalle esitetyn Työväen Sanomalehti Osakeyhtiön osakkaita koskevan tilaston mukaan omistavat yksityiset henkilöt Helsingin kaupungissa yhtiön osakkeita 1,195 kappaletta, yksityiset muualla Uudellamaalla 41 kappaletta, järjestöt Helsingin kaupungissa 780 osaketta ja muualla Uudellamaalla 311 osaketta, eli yhteensä on osakkeita Uudenmaan piirissä 2,327 eli 77,6 pros. ja muualla Suomessa 673 osaketta eli 22,4 pros. Osakepääomasta on siis 23,270 mkaa koottu Uudeltamaalta ja 6,730 mk. muualta Suomesta.

Kun Työväen Sanomalehti O. y:n kokous on keskustellut Työmieslehden ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä, on se vaadittuna lausuntona ilmoittanut mielipiteensä olevan, ettei yleensä mihinkään toimenpiteisiin pitäisi kysymyksessä olevassa suhteessa ryhtyä, vaan säilytettäisiin olot ennallaan.

Uudenmaan piirin sos.-dem. piirijärjestö on 6-8 p:nä kesäkuuta 1913 pidetyssä kokouksessa lausunut,

»että sellainen suunnitelma, jonka puolueuuvosto v. 1Q11 esitti Helsingin puoluekokoukselle määräämisvallan hankkimiseksi puolueelle Työmiehen suhteen, on hylättävä".

Valiokunnan enemmistön mielestä ei puolueella niinollen ole juridisia eikä taloudellisia mahdollisuuksia Työmiehen huostaansa saamiseen, ja kun ei myöskään ole esiintynyt erityisiä syitä, jotka nyt pakottaisivat puolueen tässä asiassa ryhtymään äärimäisiin pakkotoimenpiteisiin, niin valiokunta ehdottaa

että puoluekokous hylkää puolueuuvoston puoluekokoukselle tekemän ehdotuksen Työmies-lehden ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä.

Kun kuitenkin asiat vaativat, että on olemassa sanomalehti, jonka velvollisuutena on valvoa kokonaispuolueen etuja ja kun Työmiehellä siihen on kaikkein parhaat mahdollisuudet, ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous velvoittaisi Työmiehen tässä kohdin noudattamaan samaa sanatonta sopimusta kuin tähänkin asti ja tekemään parhaansa kokonaispuolueen hyväksi.

Tampereella, 30 p. lokakuuta 1913.

P. Leppänen, Kullervo Manner, F. Koskinen, Aug. Lindgren,
T. Alavirta, Jalm. Kirjarinta, Kalle Hautala."

Mietintöä seurasi seuraavat vastalauseet:

Vastalause I. „Allekirjoittaneet eivät ole voineet yhtyä valiokunnan enemmistön ehdotukseen pääasiassa seuraavista syistä: Työmies-lehti on alunpitäen esiintynyt puolueen pää-äänenkannattajana. Sellaisena sitä on tilattu, sellaisena suositeltu ja levitetty ja sellaisena se myös on saavuttanut sen vakavan jalansijan, joka sillä nykyään on puolueessamme. Puolueen pää-äänenkannattajana on se löytänyt sitä suosivan ja avustavan käden jokaisesta maamme kolkasta, missä luokkatietoisia työläisiä on hiemankin ollut.

Jos nyt hyljättäisiin, kuten valiokunnan enemmistö ehdottaa, se kanta, joka oikeastaan ilmeni jo Viipurin kokouksessa, mutta joka viimeksi uudistettiin Helsingissä, tästä Työmiehen ja puolueen välisten suhteitten järjestyksistä, niin olisi se taka-askel, joka tuottaisi tuntuja vaurioita sekä puolueelle että Työmies-lehdelle. Enemmän kuitenkin juuri jälkimäiselle, sillä Uudenmaan piirin piirilehti, jommoiseksi Työmies muussa tapauksessa joutuisi, ei herättäisi sanottavampaa huomiota niissä monissa tuhansissa Hämeen, Karjalan ja Pohjanmaan palkkatyöläisissä, jotka nyt oman piirilehtensä ohella tai ilman sitä, tilaavat puolueen pää-äänenkannattajan osaa esittävää Työmiestä.

Kun vielä otamme huomioon sen seikan, että ne vaikeudet, joita tämän aikeen toteuttaminen kohtaa, eivät enään ote ylipääsemättömät, sillä nyt jo on puoluejärjestöjen hallussa huomattava osa Työmiestä julkaisevan osakeyhtiön osakkeita, niin oikeastaan olisi jo aika ryhtyä myös käytännössä tätä aijetta toteuttamaan. Nykyinen poliittinen asema kuitenkin pakottaa asettumaan odottavalle kannalle.

Etupäässä näistä syistä ehdotamme puoluekokoukselle:

että se hyväksyisi puolueuuevoston ehdotuksen tässä asiassa.

Jalm. Kirjarinta.

Kalle Hautala."

Vastalause II. »Kun en voi yhtyä valiokunnan mietinnön loppuosaan, ehdotan kunnioittaen,

että puoluekokous hylkäisi tämän osan valiokunnan mietintöä ponsineen; sekä

että puoluekokous hyväksyisi sen sijaan mietinnön I:sen osan toiseksi ponneksi näin kuuluvan kohdan:

että puoluekokous säilyttää kokonaispuolueen ja Työmies-lehden suhteet kaikissa kohdissa ennallaan.

Kullervo Manner."

Keskustelussa lausuttiin;

F. Koskinen puolusteli valiokunnan mietintöä, huomauttaen, ettei puolueella näytä olevan mahdollisuuksia saada »Työmiestä» haltuunsa, koska osakkeet suurimmaksi osaksi ovat uusmaalaisten hallussa vielä yksityisillä, niin olisi luovuttava aikomuksesta saada »Työmies» puolueen haltuun. Ehdotti, että kysymys jätettäisiin puolue-toimikunnan valmisteltavaksi ja velvoitettaisiin p.-toimikunta seuraavalle puoluekokoukselle laatimaan alustuksen siitä, mistä saataisiin puolueelle pää-äänenkannattaja.

V. Häkkinen ei voinut hyväksyä valiokunnan mietintöä, koska kaikki puolueen jäsenet käytännössä pitävät Työmiestä puolueen pää-äänenkannattajana. Eritoten tahtoi puhua huomauttaa toisessa vastalauseessa tehdystä ehdotuksesta, joka siinä määrin poikkeaa valiokunnankin ehdo-

tuksesta, että siinä ei velvoitettaisi Työmiestä työskentelemään edes puolueen hyväksi. Ehdotti, että asia tälläkin kertaa jätettäisiin puolueitoimikunnan edelleen valmistettavaksi seuraavaan kokoukseen.

K. Ahmala arveli, ettei puolue juridisesti voi vallata »Työmies»-lehtää haltuunsa, mutta periaatteellisesti voi tämä kokous kantansa asiassa lausua. On väitetty, että Työmiehen asema olisi aivan samallinen kuin kaikkien muidenkin piirilehtiin. Mutta tämä on kuitenkin erehdys. »Työmies» eroaa muista lehdistä jo senvuoksi, että se on perustettu kaikkein ensin. Senvuoksi on sitä myöskin aikanaan koko maan työväestö avustanut. Yhtyi puolueuuevoston lausuntoon.

Hj. Jokela: Periaatteessa oli sitä mieltä, että, että puoluelehdet olisivat puolueen määräysvallan alaisia, mutta ei hyväksynyt sitä, että vain Työmieheen nähden sellaista valtaa vaaditaan. »Työmiehen» ja puolueen suhde olisi siis jätettävä ennalleen.

V. Kaitilaan yhtyi niihin, jotka tahtoivat »Työmiehen» ja puolueen väliset suhteet jättää ennalleen.

A. Halonen sanoi, ettei hän ole koskaan pitänyt »Työmiestä» puolueen pää-äänenkannattajana, vaikkakin sen on täytynyt suuremmissa piirteissä kuvastaa koko maan työväestössä liikkuvia mielipiteitä. Kannatti mietintöä toisessa vastalauseessa tehdyllä muutoksella.

M. Turkia huomautti, että valiokunta ei kieltänyt pää-äänenkannattajan tarvetta. Se siis myöntää sen. Siitä huolimatta ei valiokunta ole tehnyt asiassa mitään käytännöllistä. Ilahduttavana asianhaarana oli puhujan mielestä merkittävä se seikka, että valiokunta ei ole yhtynyt Työmiehen toimittajien heittämään törkeään syytökseen, että puolueen enemmistö ja ennen kaikkea puolueuuevosto, saatuaan jotakin määräysvaltaa »Työmieheen», saattaisivat sen ajamaan työväelle vieraita aatteita, jopa »Oikeus»-lehden veroiseksi. Tuohon suuntaan onkin tästä asiasta Työmieheessä viimeksi julaistussa sepustuskokoelmassa anneltu ymmärtää, että Uudenmaan piiriin työväestö olisi ainoa valistunut valiojoukko, kaikki muu koko maassa massaa. Mannerille lausui puhuja tämän johdosta, että hänen pitäisi olla ensinnä sosialidemokrati ja toisessa sijassa uusmaalainen; nyt hän on päinvastoin. Lisäksi paheksui puhuja sitä, että Työmiehen taholta tässä asiassa ja ennen kaikkea juuri Mannerin taholta on solvattu puoluetta ja puolueuuevostoa; viimeainittua on Manner nimittänyt Turkian neuvostoksi. (Manner: puolueuuevosto ei ole suhteellisuusperiaatteen mukaan kokoonpantu).

Työmiehen menettely on muutenkin omituista: aina silloin, kun käännetään kononaispuolueen puoleen, kutsuu »Työmies» itseään pää-äänenkannattajaksi, mutta jos puolueen taholta vaaditaan jotakin sananvaltaa »Työmieheen» nähden, silloin se on ainoastaan piirilehti. Tällainen komento on sopimatonta. Toivoi puolueuuevoston päätöksen tulevan hyväksytyksi.

J. Raitio: Turussa ei tästä asiasta ole päätetty mitään. Itse puolestani olen Turkian kannalla. Puoluekokouksen mielestäni on ensin määrättävä kantansa siihen nähden, onko Työmies pää-äänenkannattaja vaiko uusmaalaisen piirilehti. Tämä kun on määrätty, on helppo päättää, onko puolueen määräämisvaltaansa lehteenkin ulotettava.

j. Kirjarinta: Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat ovat lähteneet siltä kannalta, että tässä on kysymyksessä agitatoristen voimien keskittäminen. — Neuvoston ehdotuksen toteuttamiseksi tarvittaisiin vain puoluepäättös, ei muuta. Käytännölliset toimenpiteet on sen jälestä helppo järjestää.

K. Manner: Keskustelu on pysynyt rauhallisena siksi, kunnes toveri Turkia suvaitsi lähteä käyttämään kiihkeämpää äänilajia.

Puolueemme kaikinpuolinen kehitys on sellainen, että se järjestöineen muodostaa tasavallan alaorgaanineen, joihin puolueella on niissä ylin määräamisvalta. Mutta tämän määräamisvallan täytyy olla yhtäläinen kaikkiin nähden. Me uusmaalaiset ja meidän piirikokouksemme siellä on melkein yksimielisesti hyväksynyt kannan, jonka kokoukselle olemme esittäneet. Uusmaalaiset järjestöt toivovat, ettei heidän määräamisvaltaansa lähdetä ylenpien orgaanien puolelta supistamaan pienemmäksi kuin muiden piirien.

»Työmies" on eri asemassa kuin muut puoluelehdet, se myönnettäköön. Samalla myönnettäköön sekin, että kautta maan on »Työmiehen" avustamiseksi aikoinaan tehty uhrautuvaa työtä. Mutta tämäkään ei mielestäni ole tarpeeksi suuri syy niihin muutoksiin, mitä täällä nyt vaaditaan.

Polemiseerasi ensimmäisen vastalauseen perusteluja vastaan. Mainitsi m. m. että pirteästi toimitetut 6-päiväiset piirilehdet työntävät yhä enemmän tieltään Työmiestä, joka itse asiassa yhä enemmän muuttuu piirilehden luontoiseksi sekin. Uudenmaan piiri ei olisi tyytyväinen, jos tämä kokous ensimmäisen vastalauseen ehdottaman ponnen tässä hyväksyisi. Vastaili Turkian Uudenmaan sos. dem. piirikokouksen päätöksistä vetämiin johtopäätöksiin. Yhtyi lopuksi Halosen ehdotukseen ja toivoi, ettei puoluekokous nyt lähtisi synnyttämään riitaa ja eripuraisuutta.

Puhevuorojen aika tuli tämän jälkeen rajoitetuksi 2 minuutiksi.

V. Lehokas: Neuvosto onkin ehdottanut, että asia vain periaatteessa nyt hyväksytään. Käytännölliset toimenpiteet voidaan jättää tuonemmaksi, siksi, kunnes mielipiteet ovat tasottuneet ja asia kaikin puolin kypsä toteutettavaksi. Mitä tulee siihen, onko Työmies pää-äänenkannattaja vai eikö, ei se asia parane puheista. Työmies on pää-äänenkannattaja ja on sitä juuri siksi, että se ilmestyy Helsingissä. Ja silloin sen puolueen valvonnan alle siirtyminen on välttämätön.

J. Vatanen yhtyi Manneriin.

E. Huttunen polemiseerasi Halosta vastaan, kertoen mitä hän oli lausunut Kotkan kokouksessa. Hän on muuttunut Sauluksesta Paavaliksi.

Valiokunta myöntää, että pitää olla kokonaispuolueen etuja valvova lehti. Työmies on asiallisesti sitä ollut jo monta vuotta. Ei siis tarvita muita lehtiä. Kannatti ensimmäistä vastalauseetta.

K. Hämäläinen: Kun ottaa huomioon missä tarkoituksessa tähän hommaan on ryhdytty, ne tavat, millä sitä on ajettu, huomaa helposti, että tällä kysymyksellä on puoluetta hajottava luonne. On paras jättää asia ennalleen juuri puolueenkin etua silmälläpitäen.

M. Ampuja selitti, että missään ei voi toimittaa lehteä niin hyvin kuin Helsingissä. Puolueen tulee edelleen pitää kiinni siitä, että sillä on Helsingissä hyvin toimitettu pää-äänenkannattaja.

A. Aalto yhtyi Manneriin.

A. Mäkelin vastusti vakavasti toista vastalauseetta. Kannatti ensimmäistä vastalauseetta.

H. Hurmevaara: Ensimmäisen vastalauseen hyväksyminen on Helsingin kokouksen päätöksen vastainen. Yhdyn Manneriin.

K. M. Evä lausui, että hän voi yhtyä pääasiassa Huttusen ja Turkian lausuntoihin ja ehdotti ensimmäistä vastalauseetta hyväksyttäväksi.

K. Manner, O. Piisinen ja K. Hämäläinen oikoivat muutamia heidän puhevuorojensa johdosta annettuja lausuntoja.

Äänestyksessä voitti ensikerralla toinen vastalause mietinnön 34 äänellä 25 vastaan; toisessa äänestyksessä voitti ensimmäinen vastalause toisen vasta-

lauseen 51 äänellä 39 vastaan ja lopullisessa äänestyksessä voitti ensimmäinen vastalause Häkkisen ehdotuksen 44 äänellä 36 vastaan. Päätökseksi tuli täten hyväksytyksi *ensimmäinen vastalause*. Kaksi viimeistä äänestystä toimitettiin nimenhuudon mukaan.

Päätöstä vastaan jätettiin pöytäkirjaan seuraava

vastalause:

»Emme saata hyväksyä sitä puoluekokouksen enemmistön päätöstä, että Työmies-lehti otetaan kokonaispuolueen valtaan. Pidämme vääränä ja puolueelle vahingollisena eikä suinkaan puoluetta kokoavana sitä, että ylsi puoluelehti asetetaan poikkeusasemaan muihin puoluelehtiin verrattuna. Niinikään katsomme sellaisen päätöksen loukkaavan piirien ja puoluelehti-liikkeiden itsehallinto-oikeutta, varsinkin kun sekä Työväen Sanomalehti O. Y., joka Työmies-lehden omistaa, että Uudenmaanläänin vaalipiirikokous, joka on likinnä lehteä, ovat vakavasti moista anastamis- ja poikkeusasemaan-asettamishanketta vastustaneet. Ilmotamme jyrkän vastalauseemme tehdyn päätöksen johdosta. Tampereella lokak. 31 p:nä 1913.

H. Hurmevaara.	Ida Kantanen.	Kalle Andersson.	K. Hämäläinen.
A. Halme.	Hj. Siren.	Sandra Lehtinen.	Fiina Pietikäinen.
Nestori Valavaara.	T. Pietikäinen.	Hanna Karhinen.	Mikko Virkki.
Artturi Aalto.	E. Eloranta.	Kustaa Koskela.	J. Vatanen.
J. A. Lehtosaari.	Aatto Siren.	Olga Manner.	Juho Tainio.
J. K. Pohjola.	V. Kainlauri.	Väinö Salmela.	Alex Halonen.
N. Väänänen.	Kullervo Manner.	Akseli Kanerva.	J. Kujala."

Ruotsalaisen toverin F. Strömin hyvästijättö.

F. Ström ilmoitti tulleen kutsutuksi kotiin kesken kongressi-aikaa. Oli täällä ja Helsingissä tutustunut puolueen huomattavimpiin laitoksiin. Arveli, että Ruotsissa ollaan eräissä suhteissa jälessä, joskin taas muutamissa suhteissa ollaan edellä.

Puhuja oli vakuutettu siitä, että tässä maassa sos. dem. puolue muodostaa vakavan ja vakiintuneen joukon, jonka taistelu, niin vaikeata kuin se onkin, johtaa oikeaan päämäärään. Ruotsissa lausui puhuja myöskin olevan erimielisyyksiä. — Sanoi viihtyneensä täällä niin hyvin, ettei hän vielä olisi tahtonut erota, mutta työ kotona siihen pakottaa. Lausui sydämmelliset kiitokset.

O. Tokoi kokouksen puolesta kiitti Ruotsin veljespuoluetta siitä, että on lähettänyt edustajansa tänne kokoukseen. Oli vakuutettu siitä, että veljellinen yhteistyö Ruotsin sos. dem. puolueen ja meidän sos. dem. puolueen kesken edistyy. Pyysi toveri Strömin viemään tervehdyksemme Ruotsin veljespuolueelle.

Istunto päättyi klo 1 ip.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo.

Valistustyön järjestäminen.

Valistusvaliokunnan mietintö n:o 1 esitettiin. Mietinnön olivat allekirjoittaneet S. Saarikivi, K. M. Evä, J. F. Kivikoski, E. Eloranta, Mimmi Haapasalo, K. Nordlund, H. Hurmevaara, V. Meriläinen ja T. Nieminen. Se kuului:

»Samoin kuin maamme eri vaalipiirien Puoluetoimikunnalle antamissa lausunnoissa ja puoluekokouksessa käytetyissä puhevuoroissa, ilmeni valiokunnassakin pääasiallisesti kaksi eri mielipidettä siitä, onko puolueen lakkautettava nykyiset kaksi luennoitsijatoimintaa ja jaettava siten säästytävät varat 5,400 mk. eri vaalipiirien kesken vaiko ei. Valiokunnan enemmistöllä oli se käsitys, että valiokunnan kokoonpano mielipiteisiin nähden tässä suhteessa lähimain vastaa supistetussa mittakaavassa puolueen jäsenten keskuudessa vallitsevaa suhdetta. Sitä osoittaa sekin, että vaalipiiri-toimikuntien enemmistö - 8 piiritoimikuntaa 6 vastaan — on samalla kannalla kuin valiokunnan enemmistö, että puolueen olisi toistaiseksi pidettävä palveluksessaan kaksi luennoitsijaa, kuten tähänkin asti. Tälle seikalle ei voi olla antamatta huomattavaa merkitystä kysymyksen ratkaisussa, sillä onhan muistettava, että juuri piiritoimikuntien täytynee olettaa parhaiten tuntevan kunkin omassa piirissään olojen vaatimukset tässä suhteessa.

Esillä olevaa kysymystä ratkaistessa on katsottava, tulisiko se rahamäärä, mikä puolueen kahden puhujatoimen lakkauttamisesta säästytisi piireille jaettavaksi, tuottamaan valistustyössä parempia tuloksia kuin puolueen puhujat. Keskimäärin piiriä kohti jaettuna riittäisi mainittujen puhujien kuluista vuosittain noin 400 mk. kullekin piirille. Jos toiset piirit saisivat jaossa enemmän, jäisivät toiset vähemmälle. Tämä lisäavustus tulisi kaikissa tapauksissa niin vähäiseksi, ettei sillä voitaisi palkata piirille omaa puhujaa kuin korkeintaan 2 kuukauden ajaksi. Sen vuoksi ei voida olettaa, että heikommat, kipeämmin puolueen avustuksen tarpeessa olevat piirit voisivat tästä avunlisäyksestä huolimatta palkata vakinaista luennoitsijaa. Niiden olisi edelleenkin tyydyttävä tilapäisiin luennoitsijoihin, joiksi ainoastaan poikkeustapauksissa on saatavissa kykeneviä voimia. Ja jos olisi hyviä luennoitsijoita tarjolla, vaatisivat he tuollaisesta tilapäistyöstä paljon korkeampaa palkkaa kuin vakinaisesta. Tältä kannalta katsottuna, hyötyisivät esitetystä muutoksesta eivät heikommat, mutta kenties voimakkaammat piirit, jotka voivat pitää yhden tai useampia vakinaisia luennoitsijoita ja saavat ne kohtuullisilla palkoilla jo siitäkin syystä, ettei tällaisissa piireissä luennoitsijan toimi ole yhtä vaikeaa kuin heikoimmissa piireissä, pitkiä ja vaikeakulkuisia taipaleita samoilla.

Paikkansapitämätön on suureksi osaksi sekin väite, että puolueen puhujien matkakulut tulisivat paljon kalliimmiksi, kuin piiripuhujien. Eihän ole oikein juoksentaa puolueen puhujaakaan maan toiselta ääreltä toiselle. Sekä aikaan että kuluihin nähden on edullisinta antaa puolueen puhujien liikkua ensin yhdessä ja sitten toisessa piirissä. Tämän lisäksi on myönnettävä, että jo yksin »puolueen puhujan» nimi ja se seikka ettei sama puhuja ole aina kuultavissa, kerää puhetilaisuuksiin enemmän kuulijoita ja juuri niitä kuulijoita, jotka muuten jäisivät saapumatta.

Tässä yhteydessä ei ole unohdettava sitäkään, että Puoluetoimikunnan tulee pitää ylintä kontrollia siitä, miten ja mimmista valistustyötä eri seuduilla maata sosialidemokratian nimessä harjoitetaan. Samoin on Puoluetoimikunnan ainakin silloin tällöin ryhdyttävä tutkimaan ja sovittelemaan erimielisyyksissä, joita voi sattua eri puolilla maata. Onhan Puoluetoimikunnan yleensä pidettävä sekä valistus- että muuhun työläisluokan järjestyneeseen toimintaan nähden ylintä valvontaa. Nämät tehtävät edellyttävät niin paljon työtä ja matkustelemista, ettei sitä voi yksin puoluesihteeriltä vaatia. Siksi on näitä sekä puoluesihteerin tehtävien tilapäistä hoitoa varten tarpeen, että puolueen palveluksessa pidetään ainakin yksi puhuja. Täten on tarpeentullen käytettävissä asioihin ja eri paikkakuntien oloihin jonkun verran perehtynyt henkilö.

Valiokunta ei ole jättänyt huomioon ottamatta esitettyjä mielipiteitä siitä, että valistustyö pyrkii siirtymään Puoluetoimikunnan hoidosta piiritoimikuntien hoitoon. Eikä tätä pyrkimystä suinkaan pitäisi estää. Onhan tässä suhteessa jo ehditty niin pitkälle, että piiritoimikuntien johdolla suoritetaan suurin osa valistustyöstä. Ja se onkin luonnollista, sillä piiritoimikunta ja piirisihteerit tuntevat omassa piirissään parhaiten, miten tämä työ on menestyksellisemmin suoritettavissa. Mutta väärin on luulla, että se seikka, että puolueella pysytetään edelleen pari puhujaa, estäisi tätä kehitystä taikka olisi sen vastaista. Sitä sen ei tarvitse merkitä. Puoluepuhujien pysyttäminen vain antaa puoluetoimikunnalle tilaisuuden olla kiinteämmässä yhteydessä piirien toiminnan kanssa.

Jo tähänkin asti ovat piiritoimikunnat saaneet vaikuttaa puoluepuhujien matkojen ja luentoaineidenkin määrittelyyn. Ja vasfedes voitaisiin antaa puoluepuhujan matkojen ja vieläpä luentoaineidenkin määrittely kokonaan piiritoimikunnille. Puoluetoimikunta vain ratkaisee, kuinka kauvan puhuja saa kussakin piirissä viipyä. Täten piiritoimikunnille käy mahdolliseksi järjestää puolueen puhuja joko luentokursseille tai kerta-puheita pitämään.

Edelläsanotun nojalla ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous päättäisi edelleenkin pysyttää kaksi luennoitsijaa puolueen palveluksessa; ja

että Puoluetoimikunta, silmälläpitäen työväenluokan etujenmukaisesta valistustyön tarvetta, saisi määritellä milloin ja kuinka kauvan puolueen luennoitsijat tulevat toimimaan kussakin vaalipiirissä, jättämällä luentomatkojen sekä luentoaineiden järjestelyn piiritoimikunnille.

Että rahallisen avustuksen jakaminen piirien valistustyötä varten saataisiin tarkoituksenmukaiselle kannalle, tulee Puoluetoimikunnan hankkia seikkaperäisiä tietoja valistustarpeesta ja menestyksellisen valistustyön mahdollisuuksista kaikissa vaalipiireissä. Saatujen tietojen perusteella jakakoon Puolueuuvosto tähän tarkoitukseen käytettävissä olevat varat niin,

että heikommat vaalipiirit, joiden alueella voidaan menestyksellä harjoittaa valistus- ja järjestämistyötä, saavat suhteellisesti suuremman avustussumman.

Valistustyön yksityiskohtaisen järjestämisen jättää puoluekokous piiritoimikuntien ja piiritoimikuntien velvollisuudeksi, kullekin oman piirinsä alueella. Tähän nähden ei puoluekokous voine ottaa laatiakseen sellaista suunnitelmaa, joka vastaisi kaikkien eri seutujen vaatimuksia ja oloja. Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä, että puoluekokous erityisesti velvoit-

taisi kohdistamaan valistustyötä työväen joukkojen ammatillisen ja valtiollisen järjestäytymisen välttämättömyyden selvittämiseen. Samalla olisi teroitettava mieliin henkilökohtaisen n. s. kotiagitatation suurta hyödyllisyyttä ja opetettava järjestöjen jäseniä sen tarkoituksenmukaiseen harjoittamiseen. Yleensä olisi pyrittävä valistustyöllä vaikuttamaan etupäässä kasvattavaan suuntaan. Näitä seikkoja silmälläpitäen ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous kehoittaisi piirejä tekemään valistustyötä mahdollisimman pontevasti, panemalla pääpainon kasvattavalle valistustyölle ja järjestöjen sisäisen toiminnan järjestämiselle;

että ammatillisen ja valtiollisen järjestäytymisen välttämättömyyttä menestyksellisessä työväen luokkataistelussa erityisesti teroitettaisiin ja selosteltaisiin entistä tarkemmin ammatillisen ja valtiollisen liikkeen suhdetta toisiinsa; ja

että järjestöjen jäseniä opastettaisiin harjoittamaan tarkoituksenmukaista kotiagitatatiosia.

S. Saarikivi (p.-johtajana), K. M. Evä (sihteerinä), J. F. Kivikoski,
E. Eloranta, Mimmi Haapasalo. K- Nordlund, H. Hurmevaara,
V. Meriläinen, T. Nieminen."

Mietintöä seurasi seuraavat

vastalauseet:

I.

„Koska emme ole voineet hyväksyä valiokunnan mietintöä, mikäli se koskee puolueen keskusjärjestön taholta harjoitettavaa luentotoimintaa, saamme erivän kantamme tueksi esittää seuraavaa:

Puolueen taholta harjoitetun tarkoituksenmukaisen valistustyön suorittaminen eri muodoissaan vaatii puolueen järjestöjen keskistä työnjakoa. Puolueemme valistustyö on melkein kokonaan jo nykyään piirijärjestöjen ja piiritoimikuntien hallussa, ja yhä enemmän, kuten valiokunnan mietintökin myöntää, pyrkii kehitys siihen suuntaan. Puoluetoimikunnan välittömästi harjoittama valistustyö on vanhentunut valistustyömuoto, jäännöstä niiltä ajoilta, jolloin piirijärjestöjä ei ollut.

Kokonaispuolueen ja piirijärjestöjen suhde valistustyön suorittamisessa olisi mielestämme niin järjestettävä, että piirijärjestöjen selväksi velvollisuudeksi tulisi huolenpito valistustyön toimeenpanosta ja kokonaispuolueen tehtäväksi jäisi vaan valistustyön ylin valvonta ja rahavaroilla avustaminen. Tällä toimenpiteellä otettaisiin pitkä askel piirien vakinaisen luentotoiminnan kehityksen- ja ajan vaatimusten mukaiselle kannalle järjestämisestä.

Mielestämme olisi jo ensi vuoden alusta lukien puoluetoimikunnan harjoittama luentotoiminta lakkautettava ja siihen käytetyt varat jaettava avustuksina piireille sen avustuksen lisäksi, mikä jo on tulo ja menoarviossa tähän tarkoitukseen varattu. Täten jaettavia varoja olisi kaikkiaan noin 11,500 markkaa, 4,500 mk. varsinaista avustusta ja 7,000 mk. luennoitsijain palkoista ja matkakuluista. Näiden avustusvarojen jakamisesta olisi kokouksen päätettävä.

Oikean jakoperusteen keksiminen ilman ennakkotutkimusta on tällä kertaa kyllä vaikea. Se kai voitaisiin suorittaa pitämällä osittain silmällä entistä jakotapaa. Voisi esimerkiksi jakaa siten, kuin alempana esittämämme suunnitelma osoittaa. Myöskin olisi mielestämme jo puoluekokouksen väliajalla avustusmäärää korotettava, jos sellaiseen korotukseen

puolueen rahavarat vaan riittäisivät. Lisätty avustus olisi piireille jaettava saman jakoperusteen mukaan kuin puoluekokouksen tämän asian yhteydessä tekemä päätös edellyttää. Tässä yhteydessä esittämämme jakoperuste ei, sen myönnämme, ole paras mahdollinen mitä ajatella voidaan; mutta vasta tarkan asiassa toimitettavan tutkimuksen jälkeen sen voi täysin tarkotustaan vastaavalla tavalla järjestää.

Seuraavaan puoluekokoukseen mennessä olisi puoluetuomikunnan tutkittava, minkälaiset edellytykset missäkin piirissä olisi tuloksia tuottavalle sos.-dem. valistustyölle olemassa ja miten voimakkaasti ja missä suhteessa eri piireissä olisi valistustyötä harjoitettava ja sen tutkimuksen perusteella tehtävä seuraavalle puoluekokoukselle seikkaperäinen ehdotus avustusvarojen vastaista jakotapaa varten.

Edelläsanottuun viitaten ehdotamme,

että kokous hylkäisi valiokunnan mietinnön mikäli se koskee puolueen luentotoiminnan järjestämistä ja päättäisi:

että puoluetuomikunta ei enää ensi vuoden alusta lukien pidä vakinaisia luennoitsijoita;

että menoarvioon luennoitsijain palkkoja ja matkakustannuksia varten varattu 7,000 mk. ja piirituomikunnille suoranaisesti avustukseksi osotettu 4,500 mk:aa jaetaan avustuksina piireille siten, että kukin piiri saa vuodessa seuraavat määrät: Uudenmaan 300: -, Turun etel. 400: —, Turun pohj. 400: -, Hämeen etel. 400: -, Hämeen pohj. 400: -, Viipurin länt. 400: -, Viipurin it. 700: -, Mikkelin 800: -, Kuopion länt. 800: -, Kuopion it. 1,200: -, Vaasan it. 800: -, Oulun et. 1,300: -, Oulun pohj. 1,200: -, Vaasan etel. 1,200: -, ja Vaasan pohj. 1,200: -;

että puoluetuomikunnan on hankittava selvitys siitä kuinka paljon erilaisella taloudellisella kehitystasolla eri piirit ovat toisiinsa verrattavina; ja miten voimakkaasti olisi tarkoituksenmukaisinta suunnata valistustyö eri kehitystasolla oleville seuduille, ja tämän tutkielman perusteella tehtävä seuraavalle puoluekokoukselle seikkaperäinen ehdotus avustusvarojen tarkoituksenmukaista jakoa ja jakoperustetta varten.

H. Hurmevaara, E. Eloranta, J. F. Kivikoski, V. Meriläinen."

II.

»Kun ei valiokunnan mietintö ylläolevassa muodossaan mielestäni kylliksi sitovasti määrää puolueen valistustyön harjoittamisen suuntaamista heikompisiin piireihin, joihin se puolueen kustannuksella olisi suunnattava ja kun valiokunta ei ole hyväksynyt tekemiäni siihen tähtääviä ehdotuksia eikä myöskään määrännyt jakoperustetta eri piireille annettavien avustusten suhteen seuraavaksi varainhoitokaudeksi, niin yhdyin kannattamaan mietintöön liitettyä vastalauseetta, koska se yllämainittuihin seikkoihin nähdessä vastaa käsitystäni paremmin kuin mietintö.

Kaarle Nordlund."

Keskustelussa lausuttiin :

K- Nordlund: Pääpaino olisi pantava siihen, että valistustyötä puolueen taholta tehtäisiin etupäässä heikommassa piireissä. Kun valiokunnan vähemmistön kanta, joka käy esiin mietintöön liitetystä vastalauseesta, puhujan mielestä lähemmin vastaa heikompien piirien tarpeita, oli puhuja yhtynyt kannattamaan vastalauseetta.

/?. Penttinen kannatti ensimmäistä vastalauseetta. Samoin O. Pensas.

V. Lehokas: Ei tarvitse kajota ensimmäiseen vastalauseeseen muuta kuin parissa kohdassa. Siinä sanotaan, että nykyinen valistustyö on vanhentunut. Se ei ole sitä. Niin kauvan kuin meillä eivät kaikki piirit pysty asettamaan agitatsiooniaan vakinaiselle kannalle, niin kauvan kun meillä ei ole tarpeeksi agitatsioonivoimia, niin kauvan tarvitsemme me puolueen agitaattoreja. Ja senjälkeenkin se tarkoituksensa vastaa.

Toinen seikka on rahavarojen jako. Täytyyhän puolueen edelleenkin käyttää rahoja tilapäiseen agitatsiooniin, joten kaikkea säästää, mikä saadaan kun puolueagitaattorit erotetaan, ei voida piirien hyväksi käyttää.

O. V. Turunen: Hyväksyy vastalauseen muuten, mutta ehdottaa sen kolmannelle ponnelle seuraavan muodon: »että yhdistämällä puolueen luennoitsijain palkkaukseen käytetyn määrärahan piiritoimikunnille suoraan naiseksi avustukseksi varattuun määrärahaan, yht. Smk. 10,000: — varataan heikompien piirijärjestöjen valistustyön tukemiseksi. Jakoperusteen määrääminen ja muutoinkin asian järjestäminen jätetään puolueuuevoston ja puolueitoimikunnan asiaksi."

E. Eloranta oli sitä mieltä, että puolueen harjoittama valistustyö on vanhentunut. Valiokunnan enemmistökin myöntää tämän, mutta on siitä huolimatta asettanut vastustamaan uuden tavan käytäntöön ottamista. Vastalauseen hyväksymisellä autettaisiin eri piiritoimikuntia saamaan puhujan, joita niillä nyt ei ole. Ehdotti vastalauseetta hyväksyttäväksi.

H. Hurmevaara polemiseerasi Lehokasta vastaan puolustaen ensimmäistä vastalauseetta.

S. Saarikivi: Valiokunnan mietinnön »vanhoillisuus" ei ole valiokunnan enemmistön, vaan puolueen syy. - Jos nyt vastalause hyväksytään, riistetään puolueitoimikunnalta sen keino igitatsioonin ja puolueitoiminnan valvomiseen, se kun menettää miehensä, jotka sitä varten voitaisiin käyttää.

Vastalauseen tekijäin rahamäärät, jotka muka riittäisivät piireille, eivät pidä paikkaansa. Valiokunnan mietinnön tällaisenaan hyväksyminen on välttämätön.

Kun toista vastalauseetta ja Turusen ehdotusta ei kannatettu, oli äänestettävä mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen välillä, jolloin *ensimäinen vastalause* hyväksyttiin 58 äänellä 24 vastaan, jotka sai mietintö.

Puoluejärjestösääntöjen muutokset

Sääntövaliokunnan mietintö n:o 1 esitettiin ja kuului se:

»Puolueen järjestyssääntöjen muutoksia tarkoittavien puoluekokouksesityksien ja kokouksessa annettujen lausuntojen perusteella ehdottaa valiokunta järjestyssääntöihin tehtäväksi erinäisiä muutoksia.

5 §. Se seikka, että puolueosastot joskus, useimmiten varattomuuden takia, antavat jollekin jäsenilleen vapautusta osastojen jäsenmaksuista, on ollut haitaksi siinä, että osastojen veroista vapautetuilla on ollut kannettava puolueverot, taikka siten ne on täytynyt osastojen veroista puolueelle suorittaa. Tämän epäkohdan korjaamiseksi ehdottaa valiokunta 5 §:n muutettavaksi niin, että puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut jäsenet voidaan vapauttaa myöskin keskusjärjestöjen veroista. Kumminkin saisi keskusjärjestöjen veroista vapautusta ainoastaan, jos jäsen on vapautettu puolueosaston jäsenmaksuista -vähintään puolen vuoden ajaksi. Sellaisessa tapauksessa, jolloin osasto tahtoo vapauttaa yhden taikka useamman jäsenensä keskusjärjestöille suoritettavista veroista on osaston tehtävä siitä

esitys piiritoimikunnalle, joka, silloin kuin on kysymys myöskin puolue-veroista, pyytää ennen päätöksen tekoa puolueitoimikunnan lausuntoa.

6 §. Koska järjestyssääntöjen kuudennen §:n säännöksiä käytäntöön sovellettaessa on joillakin paikkakunnilla syntynyt epäselvyyttä, katsoo valiokunta tarpeelliseksi tehdä pykälään selventävän, sen suuntaisen muutoksen kuin Tampereen kunnallisjärjestö vastaesityksessään ehdottaa.

19 §. Piirikokouksien edustuksen saattamiseksi eripuolilla maata paremmin tarkotustaan vastaavaksi, ehdottaa valiokunta 19 §:n muutettavaksi niin, että piirikokouksen päätöksellä voidaan edustajain valitsemisperuste alentaa aina sataanviiteenkymmeneen asti.

20 §. Koska voi sattua seikkoja, jotka tekevät piirikokouksien pitämisen tarpeelliseksi muunakin aikana kuin sääntöjen määräämänä kuukautena, on valiokunta katsonut tarpeelliseksi hyväksyä 20 §:lään sellaisen muutoksen kuin puolueitoimikunta sanottuun §:lään tehtyyn muutosesitykseen liittämissään lausunnossa on puoltanut.

40 §. Kun tämän pykälän säännös puoluekokous-esityksen esille ottamisesta on synnyttänyt sekavuutta, on valiokunta katsonut tarpeelliseksi poistaa sanotun pykälän loppuosan kokonaisuudessaan, mutta on samaa tarkottava kohta liitetty seuraavaan pykälän loppuun, johon se asian luonteen mukaan kuuluu.

41 §. Koska puoluekokouksen esitys-ehdotukset ovat tulleet järjestöille jaetuksi kovin myöhään, katsoo valiokunta tarpeelliseksi ehdottaa järjestyssääntöjen 41 § muutettavaksi niin, että puoluekokousten alustukset tulisivat järjestöille jaetuksi viimeistään kuukautta ennen puoluekokousta.

73 §. Kun se seikka, miten puoluejärjestöjen taikka yksityisten puoluejäsenten välillä syntyneiden riita-asiaain ratkaisua varten sovinto-oikeus asetetaan, on synnyttänyt epäselvyyttä, on valiokunta katsonut tarpeelliseksi ehdottaa järjestyssääntöjen 73 §:ään sellaisen muutoksen, että tuo epäselvyys kokonaan poistuisi.

Edelläolevan perusteella ehdottaa valiokunta,

että alempana mainitut puoluejärjestyssääntöjen pykälät muutettaisiin näin kuuluviksi:

5 §.

Puolueen jäsenen on maksettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot.

Puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut voidaan vapauttaa myöskin keskusjärjestöjen veroista.

6 §.

Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon. Puolueosaston jäsenen, joka ei halua kulua puolueeseen, on ennakolta tehtävä siitä ilmoitus puolueosaston johtokunnalle. Ellei sellaista ennakkoilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.

19 §.

Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokouksen päätöksen mukaan yksi edustaja kutakin alkavaa 150 tai vähintään kutakin alkavaa 250 jäsenlukua kohti.

20 §.

Edustajiksi valitut kokoontuvat kerran vuodessa ja tarvittaessa useaminkin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi. Vakinainen piirikokous pidetään huhtikuulla tai esteen sattuessa, puoluetoimikunnan suostumuksella, myöhemmin.

40 §.

Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita.

41 §.

Puoluekokouksen päätettäväksi tarkotettu esitys on jätettävä kirjallisesti puoluetoimikunnalle viimeistään kymmenen viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta julkaisee saapuneitten esityksien ponnet toimikunnan ilmoituslehdeksi määrättyssä lehdessä heti esityksien saavuttua ja viimeistään kahdeksan viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä näin julaistuille voidaan jättää puoluetoimikunnalle kahden viikon ajalla sen jälkeen.

Puoluetoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Määräaikana saapuneet esitykset ja vastaesitykset painattaa puoluetoimikunta yhteiseen alustusvihkoon ja toimittaa sen piiritoimikuntien välityksellä puoluejärjestöille jaetuksi heti sen valmistuttua ja viimeistään kuukautta ennen puoluekokousta.

Myöhemmin esitettyjä asioita ei puoluetoimikunta valmista edustajakokoukselle, vaan jääpi niiden esilleottaminen riippumaan puoluekokouksen päätöksestä.

Sellainen esitys otetaan käsiteltäväksi jos vähintään neljäsosa kokouksen äänivaltaisista edustajista kysymyksen esilleottamista puoltaa.

• **73 §.**

5 mom. Puoluejärjestöjen taikka yksityisten puoluejäsenten välillä syntyneitten riita-asiaain ratkaisua varten asetettakoon sovinto-oikeus siinä järjestyksessä kuin edellä tässä pykälässä on sanottu.

Valiokunta on käsitellyt myöskin Turun sos.-dem. kunnallisjärjestön ehdotuksen, järjestyssääntöjen 21 §:län 5:n kohdan muuttamisesta ja katsoo voivansa yhtyä puoluetoimikunnan asiasta antamaan lausuntoon. Tämän perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi,

että järjestöjen asettamia ehdokasehdokkaita voidaan piirikokouspäätöksellä jättää piiriäänestyksen ulkopuolelle vain siinä tapauksessa, että ehdotettu henkilö on syypää todistettuun puoluerikokseen ja jollakin asianomaisen järjestön, sovinto-oikeuden, tai muun sellaisen antamalla päätöksellä katsottu kelvottomaksi puolueen luottamustoimiin, tai että hän vaalilain mukaan ei ole vaalikelpoinen, tai että hän itse hyväksyttävillä syillä on kieltäytynyt ehdokkuudesta. Muista syistä voi piirikokous sulkea ehdokasehdokkaan pois piirissä toimitettavasta yleisäänestyksestä ainoastaan äänimäärällä, joka on vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Koska puoluekokouksesityksien ja toimintakertomusten valmistelun suhteen on eri tahoilla ilmoitettu laiminlyöntejä tapahtuneen,

velvoittaa kokous puoluejärjestöt, -jäsenet ja puoluetoimikunnan vastaisuudessa tarkkaan noudattamaan järjestyssääntöjen esityksien ja toimintakertomuksien jättämistä, julkaisemista ja jakamista koskevia määräyksiä.

Muut järjestyssääntöjen muutosehdotukset ehdottaa valiokunta hylättäväksi.

Antti Mäkelin. Julius Nurminen. Juho Tuiskula. Väinö Salmela.
E. Eloranta. M. Lammi. Sandra Lehtinen. J. E. Paronen.
j. F. Kivikoski."

Yleiskeskustelussa E. Eloranta huomautti, että mietinnössä on muutamia virheitä, joita puhuja oikaisi. 73 §:n suhteen lausui puhuja, että sovinto-oikeutta koskeva kohta on sotkuinen ja vaikea käytännössä toteuttaa, joten puhuja ehdotti, että kokous lausuisi puoluetoimikunnalle toivomuksen, jotta se seuraavalle puoluekokoukselle valmistaisi ehdotuksen 73 §:n perusteellisesta muuttamisesta.

Siirryttiin ehdotusten pykälittäiseen tarkastukseen.

5 §:lä hyväksyttiin valiokunnan ehdotuksen mukaan.

6 §:län suhteen

O. Tokoi ehdotti, että pykälä jaettaisiin kahteen momenttiin. Ensimmäiseen kuuluisi vain ensimmäinen lause. Toinen momentti alkaisi sanoilla: »Edellisessä momentissa tarkoitetun osaston jäsenen, joka j. n. e."

AT. H. Viik yhtyi Tokoihin ja ehdotti pykälään lisättäväksi ammatillisten järjestöjen lisäksi osuuskunnat.

Hyväksyttiin sekä Tokoin että Viikin ehdotus. 6 §:lä tuli siten kuulumaan:

Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö tai osuuskunta, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon.

Edellisessä momentissa tarkoitetun osaston jäsenen, joka ei halua kuulua puolueeseen, on siitä ilmoitettava osaston johtokunnalle. Ellei sellaista ilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.

19 §:lässä ehdotti O. Tokoi sananmuotoa selvennettäväksi.

Anton Huotari ehdotti annettavaksi toimitus- ja tarkastusvaliokunnalle oikeuden muodostaa pykälä selvempään sanamuotoon, määräten, että edustajaperuste saa vaihdella 150—250 jäseneseen.

Hyväksyttiin Huotarin ehdotus. Tämän nojalla on pykälälle lopullisesti annettu seuraava sanamuoto:

Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokoukseen edustajat kunnan puolueosastojen jäsenmäärän mukaan. Edustajaperuste saa vaihdella 150 jäsenestä 250 jäseneseen. Vaalipiirikokous päättää, mikä jäsenmäärä on pidettävä perusteena edustajia valittaessa. Perusteeksi hyväksytyltä jäsenluvulta tai sen osalta valitaan yksi edustaja.

20, 40 ja 41 §:lä hyväksyttiin valiokunnan ehdotuksen mukaan.

73 §:lään ehdotetun lisäyksen johdosta

M. Turkia ehdotti sen hylättäväksi.

O. Tokoi kannatti Turkiaa.

Valiokunnan lisäysehdotus hylättiin.

Eduskuntaehdokkaiden asettamista koskeva valiokunnan ehdottama selitys 21 §:län 5 kohtaan hyväksyttiin. Samoin myös ponsi, joka koskee järjestöjen ja toimikuntain velvoittamista noudattamaan järjestösääntöjen määräyksiä.

Muiden ehdotettujen, mutta valiokunnan hylkäämien, järjestösääntömuutosehdotusten johdosta

J. F. Kivikoski lausui, että valitsijansa olivat evästäneet hänet kannattamaan sellaista muutosta 35 §:lään että puoluekokousedustajaa valintaperuste alennettaisiin 500:sta 300.

N. Aronen kannatti Kivikoskea.

Kivikosken ehdotus hylättiin 44 äänellä 9 vastaan.

Puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen muuttaminen.

Sääntövaliokunnan mietintö n:o 2 puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen muuttamisesta esitettiin käsiteltäväksi. Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet *E. Eloranta*, *J. F. Kivikoski*, *J. Nurminen*, *Sandra Lehtinen*, *M. Lammi*, *A. Mäkelin*, *V. Salmela* ja *J. Tuiskula*, kuului:

»Valiokunnalle on ehdotettu, että puolueneuvoston jäsenten valintaperuste määrittäisiin suhteelliseksi piirien jäsenmäärän mukaan, vussin jäsenmäärän ollessa valinnan perusteena.

Valiokunta on asiaa harkittuaan pitänyt tarpeellisenä edelläsänotun suuntaisen muutoksen, mutta katsoo asian kaipaavan lähempää valmistelua ja senvuoksi ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi,

että kysymys puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen suhteelliseksi muuttamisesta lykätään puoluetoimikunnan tutkittavaksi; ja veloitetaan puoluetoimikunta ensi puoluekokouksen päätettäväksi jättämään perusteltu esitys puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen sillätavoin muuttamisesta, että neuvostoon valitaan eri piireistä jäsenet piirien puoluejäsenien lukumäärän perusteella."

A. Halonen yhtyi periaatteessa siihen, että valintaperuste muutetaan, koska puolueneuvosto nykyään ei vastaa kansanvaltaisuuden vaatimuksia. Pienen vaalipiirit ovat edustetut yhtä voimakkaasti kuin suuretkin.

E. Eloranta yhtyi Haloseen.

K. Nordlund epäili voidaanko sitä muuttaa kaikkia tyydyttävällä tavalla, jonka vuoksi ehdotti, että mietintö hylättäisiin.

M. Turkia huomautti, että se vaalipiiri, jossa puoluetoimikunta sijaitsee, tulee aina olemaan vahvemmin edustettuna, koska sieltä valitaan puoluetoimikunnan jäsenet. Arveli, että kyllä ehdotus voidaan muuten hyväksyä.

K. Hämäläinen väitti, ettei Turkian huomautus sovi tähän, koska puoluetoimikunnan jäseniä ei valitse se piiri, jossa puoluetoimikunta sijaitsee, vaan puoluekokous. Toiskielisten edustus neuvostossa tarkistettava.

Sandra Lehtinen kannatti mietintöä.

H. Hurmevaara \ kannatti mietintöä ja Hämäläisen ehdotusta toiskielisten edustuksen tarkistuksesta.

Mietintö hyväksyttiin Hämäläisen lisäyksellä.

Kunnallislakiuudistus.

Esitettiin lakiasiaivaliokunnan mietintö n:o. 1, jonka olivat allekirjoittaneet *Seth Heikkilä*, *N. Aronen*, *R. Penttinen*, *A. Siren*, *J. K. Pohjola*, *A. Kannisto* sekä *J. A. Komu* ja kuului se:

»Ryhtyessään käsittelemään Kunnalliskomitean mietintöä on valiokunta katsonut tarpeelliseksi ensin harkita, onko soveliaasta ryhtyä asiasta tekemään uutta alotetta, kun vuoden 1908 valtiopäiväin laatimain kunnallisasetusten kohtalo on vielä lopullisesti ratkaisematta. Kuitenkin ottaen huomioon nykyisen valtiollisen tilanteen sekä sen, että sanotut kunnalliset asetukset voivat jäädä vahvistamatta, katsoo valiokunta ettei uuden attotien tekemiselle tässä suhteessa ole esteitä.

Mitä sitten tulee mainittuihin eduskunnan hyväksymiin kunnallisasetuksiin, eivät ne tärkeimmissä kohdin vastaa työväestön etuja ja vaatimuksia. Paitsi sitä, että ne takaisivat määräysvallan tärkeimmissä suhteissa kuntain varakkaimmille, tarjoutuisi niiden mukaan hallitusviranomaisille tilaisuus kunnallisen itsehallinnon häiritsemiseen, joten varakkaammat voisivat hallitusviranomaisten avulla ehkäistä nekin työväestölle tärkeät kunnalliset uudistukset, jotka ehkä muuten voitaisiin saada toteutetuiksi. - Uusien kansanvaltaisempain ja työväen tarpeita vastaavain aloitteiden tekeminen on siis tarpeenvaaita.

Puoluekokoukselle jätetty mietintö, joka sisältää ehdotukset uusiksi kunnallislakialotteiksi, on valmistunut ja julaistu niin myöhään, etteivät puoluejärjestöt yleisemmin ole voineet sitä käsitellä ja evästää edustajia sen johdosta. Valiokunnalla ei myöskään ole ollut aikaa ryhtyä mietinnön yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Tärkeimmät kohdat kaipaavat lopulliseen muotoon laadittaessa enemmän huomiota, kuin mitä valiokunnan jäsenet ovat niille voineet omistaa. Erimielisyyttä herättäneinä kuitenkin mainittakoon kunnanvaltuutettujen vaaleja koskevat säädökset. Ei liene vakiintunutta, työväestön yleisemmin hyväksymää päätöstä siitä, olisiko vaaleja toimitettava joka vuosi, vaiko ainoastaan joka kolmas vuosi, jolloin kaikki valtuutetut valittaisiin yhdellä kertaa. Kunnallisten asiain harrastuksen elvyttämiseksi sekä myöskin siitä syystä, ettei kunnan asiain hoito yhdellä kertaa joutuisi uusiin, kenties niihin enemmän tai vähemmän tutustunutta henkilöiden käsiin, mikä kunnalliskomitean mietinnössä ehdotetun kaikkien kunnanvaltuutettujen yhfaikaa eroamisen ja uusien valitsemisen kautta saattaisi tapahtua, olisi ehkä suotavaa, että valtuutetuista eroaisi ainoastaan kolmannes kerrallaan ja jotta vaalit toimitettaisiin joka vuosi. Kuitenkaan ei valiokunta katso sopivaksi, että puoluekokous yksityiskohtaisilla päätöksillään sitoisi lakiasäättävään puolueen edustajain käsiä, vaan ehdottaa, että asia tässä samoin kuin muissakin kohdin jätetään eduskuntaryhmän ja puoluetuimikunnan yhdessä harkittavaksi, ja oikeutetaan nämä, sen tarpeelliseksi havaitessaan, jättämään asia niissä tärkeissä kohdin, joissa erimielisyyttä puolueen keskuudessa saattaa olla, puoluejärjestöjen päätettäväksi.

Edellä olevaan katsoen valiokunta ehdottaa päätettäväksi,

että puoluekokous pitää tarpeellisena tehdä kunnalliskomitean mietinnön perusteella eduskuntaesitykset uusiksi kunnallisasetuksiksi sekä jättää lähemmät toimenpiteet puoluetuimikunnan ja puolueen eduskuntaryhmän huoleksi.

Muutokset kunnallislainsäädännön alalle jäävät kuitenkin vähäarvoisiksi ellei myös saada verotus-uudistusta. Kun verotus-lakiehdotuksen laatiminen vaatii perin pohjaista tutkimista ja laajoja valmistelutöitä, puoltaa valiokunta kunnalliskomitean ehdotusta;

että puoluekokous päättää asetettavaksi komitean tarkistamaan puolueen vaaliohjelmassa olevaa vaatimusta alimman verotettavan tulon määrästä sekä valmistamaan lakiehdotuksen kaupunkien ja maalaiskuntien kunnallisesta verotuksesta;

sekä siltä varalta, että asiaa käsittelemään asetettavan komitean toimittama tutkimus tulisi osottamaan tarpeelliseksi ottaa kunnalliseen verolakesitykseen puolueen nykyisen vaaliohjelman vaatimuksesta poikkeavia määräyksiä alimmasta verotettavasta tulosta, valtuuttaa puoluekokous puolueeneuvoston, yhdessä eduskuntaryhmän kanssa, sopimaan sanotunlaisista uusista määräyksistä, jotka kuitenkin ovat jätettävät puolueäänestyksellä ratkaistavaksi siinä tapauksessa, ettei olisi tilaisuutta saada asiaa puoluekokouksen päätettäväksi."

P. Leppänen ehdotti lisäyksen ensimmäiseen ponteen, että maistraatin jäsenet ja muut kunnalliset viranomaiset valittaisiin määrävuosiksi.

J. Vuoristo kannatti Leppäsen ehdotusta.

J. A. Komu arveli, että Leppäsen ehdotus veisi liian paljon yksityiskohtiin, koska eduskuntaryhmällä on aina tilaisuus tiedustaa järjestöjen mielipidettä.

K- Hämäläinen ehdotti, että lisäys otettaisiin perusteluihin.

N. Valavaara kannatti Hämäläistä.

Äänestyksessä voitti ensin Hämäläisen ehdotus Leppäsen ehdotuksen 38 äänellä 11 vastaan ja lopullisessa äänestyksessä voitti jälleen Hämäläisen ehdotus mietinnön 48 äänellä 11 ääntä vastaan.

Puolue ja puoluelehdet.

Sanomalehtivaliokunta esitti mietintönsä n:o 2, joka kuului:

»Puolueen määräys- ja tarkastusvalta puolueen sanomalehtiin perustuu nykyisin seuraaviin päätöksiin:

Viipurin kokouksessa v. 1901 päätettiin, «että työväen sanomalehti-yhtiöt, tehdessään lehtien kantaan vaikuttavia päätöksiä — niinkuin päätoimittajan ottamisessa ja erottamisessa y. m. — antaisivat lopullisen ratkaisuvallan työväen puolueelle; sekä puoluehallinnolle annettaisiin valta antaa tarpeen vaatiessa ja oman harkintansa mukaan muistutuksia ja ohjauksia työväenlehtien päätoimittajille".

Lisäksi samassa kokouksessa päätettiin: „Jos uusi lehti tahdotaan puoluelehdeksi, kuulusteltakoon puoluekokouksen mielipidettä, hyväksyykö se lehden siksi".

Forssan kokouksessa nämä päätökset uudistettiin ja sen lisäksi hyväksyttiin m. m. seuraavaa:

»Että työväen sanomalehtiosakeyhtiöt muodostakoot, jos mahdollista, sääntönsä sellaisiksi, että puolue- ja liittohallinnot tulisivat oikeutetuiksi äänestämään niiden kokouksissa osakeluvun perustuksella".

Ja Helsingin kokouksessa v. 1904 yhteisestä menettelytavasta päätetäessä tuli päätetyksi m. m. seuraavaa:

»Puolueen sanomalehdissä tulee vallita puolueen jäseniin nähden mahdollisimman suuri sananvapaus. Periaatteessa eriävät mielipiteet ovat päästettävät julkisuuteen ilman että lehtien toimitukset olisivat oikeutetut tekemään kirjoituksiin, milloin ne ovat varustetut kirjoittajan nimellä tai tunnetulla nimimerkillä, muita muutoksia kuin kielivirheiden korjauksia. Jos joku katsoo toimituksen taholta vääryyttä kärsineensä, niin valittakoon hän siitä asianomaisen lehden johtokunnalle ja jos ei ole tämän päätöksen asiassa tyytyväinen, lehden yhtiökokoukselle, sekä vihdoin puoluehallinnolle."

Vaalipiirien piirikokoukset käsittelevät myöskin puolueasiain tilaa piireissään, siis myöskin piirilehtien tarkoituksenmukaisuutta ja tehtäviensä täyttämistä, vieläpä voivat siinä suhteessa antaa velvottavia päätöksiäkin.

Lisäksi kehitys kulkee yhä enemmän siihen, että paikalliset työväenjärjestöt, kuten työväenyhdistykset, kunnallisjärjestöt, ammattiosastot y. m. yhä enemmän siirtyvät puoluelehtiä kustantavien osakeyhtiöiden tai osuuskuntain osakkeiden tai osuuksien omistajiksi ja siten yhä enemmän saavuttavat vaikutusvaltaa näiden yhtiöiden tai osuuskuntain kokouksissa.

Näihin entisiin päätöksiin ja yleiseen kehityksen kulkuun katsoen valiokunnan enemmistö pitää tätä puolueella jo olevaa määräys- ja valvontavaltaa puoluelehtiin nähden riittävänä, joten ainoastaan ehdottaa kokouksen hyväksyttäväksi,

että tässä esitetyt Viipurin ja Helsingin kokouksen päätökset — niitä muuttuneisiin olosuhteisiin soveltamalla - pidettäisiin edelleen voimassa ja että niiden noudattamista myöskin valvottaisiin.

Forssan kokouksen lisäpäättös sitävästoin ei näy nykyiseen kehityskulkuun soveltuvalta, joten ehdotamme sen niin tulkittavaksi,

että »puolue- ja liittohallinnoilla» tarkotetaan kaikkia puolueemme toimintaa edistää tahtovia työväenjärjestöjä ja osuuskuntia, ja että koetetaan saada aikaan semmoinen ääniasteikko, että se estäisi varakaammat järjestöt kohtuuttoman ylivallan käyttämisestä.

P. Leppänen. F. Koskinen. T. Alavirta. Aug. Lindgren.

Kullervo Manner. Kalle Hautala. Jalm. Kirjarinta".

Mietintöön liittyi seuraava

vastalause.

»Olen voinut yhtyä siihen valiokunnan mietinnön n:o 1 ehdotukseen, että puoluekokous hylkäisi puolueuuvoston esittämän suunnitelman Työmies-lehden ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä, koska en katso olevan todellista aihetta Työmies-lehden erikoisasemaan asettamiseen, päinvastoin pidän sitä vääranä ja vahingollisena. Olen kuitenkin sitä mieltä, että olisi tarpeen toimenpiteet järjestöjemme vallan lujittamiseksi kaikkien puoluelehden suhteen. Ainakin lähes kaikissa lehdistämme olisi — puolueelle ennen kuuluvan kontrollivallan lisäksi — järjestöjen vallan lujittamiseksi pääasiallisesti samallaiset ja jonkun verran kauvemmaksi tähtäävät toimenpiteet tarpeen. Suunnitelman pohjaksi tuollaiselle puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestämiselle sisältää mielestäni Uudenmaanlänin vaalipiirin piirikokouksen puoluekokoukselle tekemä ehdotus. Sen suuntaisesti voisi mielestäni menestyksellä nuo suhteet järjestää. Puoluekokouksen ei kuitenkaan sovi mennä antamaan tässä suhteessa pakottavia määräyksiä, ja siten yrittää kajota puoluelehtiä kustantavain liikkeiden itsehallinto-oikeuteen, vaan tulisi sen lausua kantansa vain toivumuksen ja neuvon muodossa, odottaen, että puoluelehtiä kustantavain liikkeitten osakkeitten ja osuuksien omistajain enemmistö vastedes havaitsee hyödylliseksi ottaa sen toivumuksen ja neuvon huomioon.

Ehdotan siis kunnioittaen puoluekokouksen lausuttavaksi,

että puoluekokous, tunnustaen puoluelehtiä kustantavai liikkeiden itsehallinto-oikeuden, pitää hyödyllisenä ja toivottavana, että nuo liikkeet järjestävät suhteensa puoluejärjestöihin pääasiallisesti sen suunnitelman mukaisesti, mikä on Uudenmaanlänin vaalipiirin piirikokouksen puoluekokoukselle tekemässä puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestelyä koskevassa ehdotuksessa

esitetty-

Kullervo Manner*.

Keskustelu:

P. Leppänen valiokunnan esittelijänä selosteli mietintöä ja selitti laajemmin eräitä sen kohtia.

M. Turkia: Kymmenes kappale mietinnössä ansaitsee korjausta. Se on kirjoitettu ennen » Työmieⁿ »-kysymyksen ratkaisua. Ehdotan siihen sellaista korjausta, että lausutaan: »kokous pitää tätä puolueella jo olevaa valvontavaltaa muihin puoluelehtiin paitsi pää-äänenkannattajaan nähden riittävänä j.n.e."

K-Manner ehdottaa hyväksyttäväksi mietintöön Uittamansa eriävän mielipiteen.

P. Leppäsen mielestä ei valiokunta voi ryhtyä asettelemaan Työmiestä erikoisasemaan. Jos sellainen määräys annetaan, on parasta valita uusi valiokunta, joka hyväksyy kokouksen enemmistön kannan.

K-Nordlund yhtyi Turkiaan, katsoen että hänen tekemänsä lisäys olisi mietintöön liitettävä.

Hanna Karhinen epäili, voiko asioita järjestää vastalauseessa ehdotetulla tavalla.

J. Vuoristo katsoi, että *Mannerin* ehdotus olisi vaan lehtiyhtiöiden itsehallinto-oikeuden laajentamista.

O. Piisinen ehdotti, että hyväksyttäisiin *Mannerin* vastalauseen ponsi, mutta ei perusteluja.

K H- Wiik kannatti Piisistä.

J. Kirjarinta: Pää-äänenkannattajapäätös jo asettaa „ Työmiehen" erikoisasemaan, joten ei tarvita mitään erikoismääräyksiä siihen nähden näissä ponsissa.

J. Vuoristo yhtyi Piisiseen.

Äänestyksessä voitti ensin Piisisen ehdotus vastalauseen 45 äänellä 19 vastaan. Sitten äänestettiin mietinnön ja Piisisen ehdotuksen välillä, jolloin Piisisen ehdotus taaskin voitti 35 äänellä 22 vastaan. Sen jälkeen olisi ollut ratkaistava Turkian tekemä, perusteluihin kohdistuva ehdotus. Mutta kun huomattiin, että valiokunnan perustelut eivät voineet sopia perusteluiksi voittaneelle ponnelle, niin päätettiin jättää perustelut kokonaan pois ja hyväksyä vain ponsi:

puoluekokous, tunnustaen puoluelehtiä kustantavain liikkeiden itsehallinto-oikeuden, pitää hyödyllisenä ja toivottavana, että nuo liikkeet järjestävät suhteensa puoluejärjestöihin pääasiallisesti sen suunnitelman mukaisesti mikä on Uudenmaanläänin vaalipiirin piirikokouksen puoluekokoukselle tekemässä puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestelyä koskevassa ehdotuksessa esitetty.

Sos.-dem. sanomalehdistön viikko.

Sanomalehti valiokunta ehdotti hyväksyttäväksi alustajan esityksen:

että kunakin vuonna joulukuun 25 päivän ja tammikuun 1 päivän välinen aika koko maan puoluejärjestöissä on vietettävä sosialidemokratisen sanomalehdistön viikkona, jolloin järjestöissä on työskenneltävä puoluelehtien levittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi, toimittamalla kiertävää agitatioonia lehtien levittämiseksi sekä puheita pitämällä puolulehdistä ja niiden merkityksestä järjestöjen kokouksissa ja iltamatilaisuuksissa sekä

että puoluetoimikunta kunakin vuonna nyvissä ajoin ennen tuota viikon viettämistä on velvollinen antamaan järjestöille viikon viettämisestä kehoituksen tarpeelliseksi katsottuine ohjeineen.

Lisäyksenä ehdotetaan,

että tämä sanomalehtiviikko pannaan toimeen jo ensi joulukuulla.

Hyväksyttiin.

Työväen henkivakuutuslaitos.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 2 työväen henkivakuutusyhtiöstä esitettiin ja sisälsi se seuraavaa:

»Valiokunta ryhtyessään käsittelemään sille jätettyä kysymystä henkivakuutuslaitoksen perustamisesta puolueen keskuuteen, on ensisijassa ottanut ratkaistaakseen sen, onko ja missä määrin oman henkivakuutuslaitoksen perustaminen puolueelle periaatteelliselta kannalta mahdollista. Sitä vastaan tehdyissä väitteissä on huomautettu nimenomaan sitä seikkaa, että tämä yritys tulisi työväenkin luokan keskuudessa olemaan puhtaasti kapitalistinen ja kykenisi suomaan turvaa ainoastaan harvalukuisemmalle joukolle paremmin palkattua työväkeä. Samalla se olisi omansa rasittamaan työläisiä, joitten niukoista palkoistaan tulisi säännöllisesti suorittaa verrattain runsaat vakuutusmaksut, jotka luonnollisestikaan eivät voisi olla moneksikaan lievemmat niitä maksuja, joita porvarilliset henkivakuutusyhtiöt kiskovat vakuutetuiltaan. Tästä voisi olla vaaroja työväen järjestöillekin, kuten esim. siinä suhteessa, että työläinen, joka on vakuuttanut itsensä, vaikean tilan vallitessa mieluummin maksaisi henkivakuutusmaksut, vaan sen sijaan jättäisi järjestöjensä jäsenverot suorittamatta. Näin ollen ja varsinkin kun laitoksen tuottamasta hyödystä suuret joukot niukkoja tuloja nauttivista työläisistä kykenemättä itseään vakuuttamaan, jäisivät sen tarjoomista eduista osattomiksi, vastustavat useat sitä, koska se ei ole keino työväenluokan taloudelliseen kohottamiseen suuressa laajuudessaan, vaan päinvastoin olisi omansa vakuutuskykyisenkin työväenluokan osan taloudellista toimeentuloa huonontamaan, samalla kun se vielä saattaisi järjestyneet työläiset edistämään kapitalistiselle järjestelmälle ominaista liiketoimintaa. Nämä vastaväitteet eivät valiokunnan mielestä suinkaan todista enempää sitä, että siitä ei olisi työväenluokalle välillisesti hyötyä, kun sitäkään, että se olisi puolueemme periaatteitten vastainen. Valiokunta ei näe mitään vaaraa siinä, että puolueen keskuuteen perustetaan henkivakuutusyhtiö, samoin kuin perustetaan ja on perustettu muitakin erinäisiä taloudellisia yrityksiä, joista on sekä puolueelle että työväeluokan jäsenille — vaikkei aina kaikille, niin kuitenkin useille - hyötyä, huolimatta siitä, että ne toimivat, kuten tulisi toimimaan nyt aiottu henkivakuutusyhtiökin kapitalistisilla liikeperiaatteilla. Huomioon on niinikään otettava se, että jos ei omaa henkivakuutusyhtiötä perustettaisi, menisivät vakuutushaluiset työläiset porvarillisiin yhtiöihin ja siten rikastuttaisivat niitä sen sijaan, että he liittyisivät, vaikkapa pienemmälläkin vakuutussummalla, omaan yhtiöön, jossa tapauksessa varatkin siirtyisivät työväenluokan ja sen järjestöjen itsensä hoidettavaksi puolueelle hyödyllisellä tavalla.

Mutta samalla kun valiokunta on sitä mieltä, ettei sellaisen vakuutuslaitoksen perustaminen, jota henkivakuutuskomitea ehdottaa, ole puolueen hyväksyttyjen periaatteitten vastainen, tahtoo se samalla erittäin kiinnittää huomiota siihen varovaisuuteen, millä tätä laitosta, josta meillä vielä on kovin vähän kokemusta, on ryhdyttävä toteuttamaan. Yrityksen kannattavaisuusseikoista, jotka kysymyksen käytännöllisen puolen järjestämisessä ovat tärkeimpiä, ei valiokunta ole voinut antaa lausuntoa. Se puoli asiasta on katsottu kuuluvan asiantuntijain tehtäväksi.

Siinä tapauksessa siis, että yritys taloudellisesti osoittautuisi kannattavaksi, katsoo valiokunta voivansa ehdottaa,

että puoluekokous lausuu ehdotetun työväen henkivakuutusyhtiön ei olevan puolueen periaatteen vastaisen; ja

että asiasta puolueen osalta täydellinen päättämismäärä, niinhän rahalliseen kuin muihinkin tähän kuuluvii seikkoihin nähden jätetään puoluepuolesta ja puoluejohtajille.

Tampereella 30 päivänä lokakuuta 1913.

E. Huttunen. K. Ahmala. N. Valavaara. Emil Murto. J. Vatanen.
T. Hiekkaranta. J. V. Häkkinen. K. Hämäläinen. K. Lehtimäki."

Asiasta syntyi seuraava päätöskeskustelu:

J. Kirjarinta ilmoitti, että Viipurin kunnallisyhteisö ja muut osastot ovat asiasta käsitelleet ja aina tulleet siihen tulokseen, että henkivakuutuslaitos on huono ase luokkataistelussa. Ehdotti että valiokunnan mietintö hylättäisiin.

J. E. Nurminen ehdotti, että perusteluista pyyhittäisiin pois kaikki, mitä siinä on periaatteista puhuttu ja hyväksyttäisiin ponsi, jossa sanotaisiin, että puoluekokous tunnustaa ehdotetun työväen henkivakuutusyhtiön olevan sellaisen oma-apuuyhtymän kuin työväen säästöpankit y. m. ja sellaisena ei puoluekokouksella ole mitään sen perustamista vastaan, mutta katsoo, että puolueen varoja ei ole käytettävä hankkeen toteuttamiseen.

H. Eskeli ehdotti, että mietintö hylättäisiin.

M. Turkia olisi yhtynyt hylkääjiin, jos nämä osaisivat ehdottaa tilalle jonkun sellaisen laitoksen, jonka avulla voitaisiin estää työväestöä joutumasta porvarillisten yhtiöitten riistettäväksi. Kun näin ei voida tehdä, niin on perustettava vakuutuslaitos, jonka toimintaa ei harjoiteta työväestön riistämiseksi, vaan sen hyväksi.

Ei olisi sotkenut puoluetta asiaan, mutta täytyy tehdä niin, kun ammatilliset ja osuustoiminnalliset järjestöt eivät sitä aikaan saa.

K. Ahmala yhtyi Turkiaan.

T. Nieminen vastusti omaa henkivakuutuslaitosta kaikkea muuta toimintaa heikontavana ja luokkataistelua lamauttavana.

E. Huttunen: Joku puhuja oli huomatakseni sitä mieltä, että mietinnön periaatteellinen osa olisi hyljättävä. Jos se tehdään, silloin ei mietintöön jää mitään. Kuten näkyy, puhutaan siinä vain asian periaatteellisesta puolesta ja se johtuu taas siitä, että valiokunnalle ei jätettykään muuta kuin juuri se puoli ratkaistavaksi. Tosin evästyskeskustelussa päätettiin, että valiokunta, jos se katsoo voivansa asettaa laitoksen perustamista puolustavalle kannalle, voi kääntyä raha-asiaa valiokunnan puoleen selvityksen saamiseksi siitä, missä määrin puolueen rahavaroja voitaisiin tarkoitukseen käyttää. Valiokunta ei kuitenkaan ole niin menetellyt. Se on ollut sitä mieltä, että tämän laitoksen kannattavuudesta ei voi enempää raha-asiaa ja menettelytapa-valiokunta kuin koko tämä kokouskaan antaa pätevää lausuntoaan. Sen voivat tehdä ainoastaan tämän kysymyksen erikoistuntijat. Jos laskelmat osoittavat tämän laitoksen tulevan kannattamaan itsensä, niin ehdottaa valiokunta siltä varalta jätettäväksi puoluepuolesta harkintaan, minkäverran se voisi silloin puolueen varoja siihen kiinnittää. Tässä tilaisuudessa on pakostakin rajoitettava ainoastaan periaatteellisen puolen käsittelyyn. Muuten sopinee huomauttaa, että vaikka valiokunta ei katsokaan olevan mitään periaatteelliselta kannalta

oman henkivakuutuslaitoksen perustamista vastaan, ei se kuitenkaan kehoita sitä perustamaan, vaan jättää senkin seikan lopullisen päättämisen puolueuueuvoston varaan.

J. Vatanen: Vaikka en olekaan tällaisten ihailija, kannatan sittenkin oman henkivakuutusyhtiön perustamista, siihen kun tuntuu olevan puolueen keskuudessa vallalla suuri innostus. Hyväksyi mietinnön.

K. Andersson yhtyi kannattamaan Nurmisen ehdotusta.

Äänestyksessä voitti valiokunnan mietintö ensin Nurmisen ehdotuksen 38 äänellä 18 vastaan ja samoin voitti se jälleen lopullisessa äänestyksessä Kirjainnän ehdotuksen 43 äänellä 23 vastaan.

Alle 15 vuotta vanhojen lasten käyttäminen puoluelehtien myymiseen ja jakeluun,

Käsiteltäväksi esitettiin P. Leppäsen, T. Alavirran, A. Lindgrenin, K. Hautalan, K. Mannerin, E. Metsäsen ja F. Koskinen allekirjoittama sanomalehtivaliokunnan mietintö n:o 4 alle 15 vuotisten lasten käyttämisestä puoluelehtien myyntiin ja jakeluun. Mietintö kuului:

„Asiaa koskevan toveri Wiikin ehdotuksen on sanomalehtivaliokunta saanut valmisteltavakseen.

Puolueemme vaatii alle 15 vuotisten lasten ansiotyön kieltämistä lainsäädännön kautta, siitä ansiotyöstä lapsille johtuvien ruumiillisten ja henkisten haittojen vuoksi. Sitä vaatimustaan ei kuitenkaan Suomen työväki vielä ole onnistunut saamaan toteutetuksi. Alle 15 vuotisten lasten ansiotyö on siis luvallista. Tästä johtuu, että suuri joukko siinä iässä olevia lapsia ottaa osaa puoluelehtiemmekin jakeluun ja myyntiin, joko suoranaisesti tai siten, että 15 vuotta vanhemmat käyttävät niitä apunaan. Eräät lehtiliikkeet ovat tässä suhteessa rajoituksia tehneet. Toiset eivät. Kun ottaa huomioon, että lehtiliikkeet, vaikka eivät käyttäisikään 15 vuotta nuorempia, eivät kuitenkaan asiallisesti voi niitten käyttämistä yleensä estää ja kun lisäksi on otettava huomioon, että lehtiliikkeittemme on pakko kilpailla muutenkin epäedullisissa oloissa porvarilehtien kanssa, ei puoluekokouksen sopisi asiassa lehtiliikkeitä velvottavaa päätöstä tehdä. Sen sijaan voisi lausua toivomuksen, että lehtiliikkeet koettaisivat, mikäli se ei taloudellisesti tavatonta haittaa tekisi, asian korjaamiseksi voitavansa tehdä omalta osaltaan. Samalla kuitenkin tulisi puoluekokouksen, kehottaa puolueen jäseniä ja työväkeä yleensä vieläkin tarmokkaammin taistelemaan sellaisen lainsäädännön aikaansaamiseksi, mikä mahdollisimman hyvin suojaisi 15 vuotta nuorempia lapsia kysymyksenalaiselta epäkohdalta, joka johtuu vallitsevasta talousjärjestelmästä.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa puoluekokouksen hyväksyttäväksi,

että puoluekokous toivoo sosialidemokratisten kustannuslaitosten pyrkivän siilien, ettei 15 vuotta nuorempia lapsia käytettäisi lehtien jakeluun (ja myyntiin);

että puoluekokous kehottaa kaikkia luokkatietoisia työläisiä yhä tarmokkaammin taistelemaan työläisiä riittävästi suojelevien lakien aikaansaamiseksi”.

M. Paasivuori piti mahdottomana poistaa alla 15-vuotiaat lehtien myymistyöstä. Ehdotti valiokunnan ehdotuksen ensimmäisestä kohdasta poistettavaksi kaksi viimeistä sanaa: „ja myyntiin”.

K. Manner arveli myöskin, ettei olisi välttämätöntä pyrkiä lainsäädännön edelle. Mutta valiokunta arveli, että puoluelaitosten palveluksessa

oleville henkilöille koetettaisiin voimien mukaan hankkia siedettävät olot. Tämän vuoksi valiokunta katsoi olevan syytä lausua toivomuksia asiassa, joiden toimeenpano jäisi kuitenkin puolueen kustannusliikkeitten hallintojen huoleksi.

H. Leinonen kannatti mietintöä sellaisenaan.

E. Murto yhtyi Paasivuoren ehdotukseen.

V. Kainlauri yhtyi Paasivuoreen.

V. Annala samoin.

Äänestyksessä voitti Paasivuoren ehdotus 35 äänellä 27 vastaan, jotka annettiin mietinnön hyväksi. Ensimmäisestä ponnesta siis poistettiin sanat, jotka edellä ovat asetetut sulkujen väliin.

Kokouksen jatkaminen.

Kokoukselle määrätty aika, kuusi päivää, oli nyt lopussa; mutta kun kokouksen työt olivat vielä kesken, päätettiin jatkaa kokousta vielä seuraavana päivänä.

Istunto ai otetaan aamulla klo 0.

Istunto päättyi klo 6,50 i. p.

Seitsemäs kokouspäivä.

Lauvantaina marrask. 1 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti *E. Viljanen*. Alkajaisiksi laulettiin „Sä lippu puhdas”. *Nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi *S. Heikkilä*, *O. V. Turunen* ja *S. Mäkelä*.

Tervehdys Taavi Tainiolle.

Toveri Taavi Tainiolle, joka parhaillaan kärsii Turun lääninvankilassa rangaistusta majesteettirikoksesta, päätettiin lähettää tervehdyskirjelmä. Kirjelmän lähettäminen jäi järjestävän valiokunnan toimeksi.

Puoluekokouksen edustajain valinta.

Kokoukselle jätettiin seuraava uusi alote;

»järjestösäännöissä ei ole lähemmin määrätty, mikä aikamäärä otetaan perustaksi puoluekokouksen edustajia valitessa. Tästä johtui, että tähän kokoukseen edustajia valitessa tuli sekavuutta. Piireissä toimittiin entisen menettelytavan mukaisesti. Puoluepuoluekokouksessaan 7 p:nä syyskuuta kuitenkin päätti että edustajain lukumäärä määrätään sen mukaan, mitä kussakin piirissä on v. 1912 ollut puolueveronsa suorittaneita. Kun äänestys oli määrätty toimitettavaksi syysk. 21 p-nä, niin oli jo ennen neuvoston kokousta useimmissa piireissä ehditty antaa määräykset äänestyksen toimittamisesta.

Ettei mainitunlainen tapaus uusiintuisi, esitän järjestösääntöjen 35 § loppuun seuraavan lisäyksen:

Edustajia valitaan sen jäsenmäärän mukaan, miltä puoluekokouksen edellisen vuoden jälkimmäiseltä vuosipuoliskolta on puolueveroa suoritettu.

A. Laakkonen".

Esityksellä oli sääntöjen määräämä kannattajajoukko, joten se otettiin käsiteltäväksi.

J. Vuoristo ehdotti, että kysymys jätettäisiin puolue toimikunnan valmisteltavaksi.

H. Hurmevaara tahtoi että kysymys päätettäisiin lähettää valiokuntaan.

A. Mäkelin yhtyi Vuoriston ehdotukseen, samoin M. Turkia ja K Ahmala.

Julius Nurminen lausui, ettei voida näin äkkiä tulleista ehdotuksista päätöstä tehdä. Seuraavaan kokoukseen valittakoon edustajat nykyisen pmeuvoston tulkinnan mukaan.

Äänestettiin ensin asian valiokuntaan lykkäämisen ja sen kohta päättämisen välillä. Kokous päätti 46 äänellä 17 vastaan ottaa asian heti päätettäväksi. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin Vuoriston ehdotus 55 äänellä 17 vastaan, jonka mukaan

kysymys jätetään puolue toimikunnan ja -neuvoston valmisteltavaksi ja toistaiseksi noudatetaan puolue neuvoston hyväksymää tulkintaa.

Luokkatuomior.

K- Manner menettelytapavaliokunnan puolesta lausui pääasiassa seuraavaa :

Tämän kokouksen jäsenille ei tarvitse puhua siitä asemasta, mikä »oikeuslaitoksella porvarillisessa yhteiskunnassa on. Nehän ovat aina vallitsevan luokan etujen ajajina esiintyneet, nyt niinkuin ennenkin ja käyttäneet omaamansa vallan, joka ei suinkaan ole vähäinen, vallanpitäjien vastustajia vastaan. Helsingin kokous pani aikanaan ankaran vastalauseen työväenluokkaa koskevien luokkatuomioiden johdosta ja oikeuslaitostemme kapitalisteille tekemiä renginpalveluksia vastaan sekä niitä porvareita vastaan, jotka oikeuslaitoksia likaistaen ja omanvoitonpyyteisten harrastustensa palvelukseen käyttävät. Samanlaisena on asia jatkunut Helsingin kokouksen jälkeenkin. Luokkatuomioita julistetaan yhä useammin ja yhä häikäilemättömämmäksi ne käyvät. Kuvaavana oikeuslaitostemme nöyräselkäisyydelle riistävän kapitalismin edessä on Viipurin hovioikeuden tuomio kuulusissa työ sopimusjutussa hiljakkoin, tuomio, joka eräiden puolueemme asiantuntijain mielestä tekee pysyvän, vakavan työ sopimuksen melkein mahdottomaksi.

Luokkatuomioita sataa tuhkatieheään. Äsken juuri päätimme lähettää tervehdyskirjelmän erälle toverille, joka parhaillaan istuu vankilassa suorittamassa hänelle pitämänsä puheen johdosta tuomitua vankeusrangaistusta. Ja yhä lukuisammiksi nämä tuomiot käyvät. Ennenkuin me seuraavan kerran kokoonnumme puoluekokoukстамme pitämään, on varmaankin monta puolueemme jäsenistä joutunut porvarillisten luokkaoikeuksien puolellisista tuomioista kärsimään, ehkä moni tässä kokouksessa läsnäolevista. Tämän vuoksi on menettelytapavaliokunta katsonut olevan syytä, että puoluekokous uudelleen panee jyrkän vastalauseensa porvarillisten oikeuksien langettamia luokkatuomioita vastaan, eikä yksin näitä tuomioita,

vaan niitä langettavia laitoksia ja tuomioistuimia tarkoituksiinsa käyttäviä työväenliikkeen vastustajia vastaan.

Edelleen ehdottaa menettelytapavaliokunta, että puoluekokous yhtyisi lausumaan sanansa eräiden toisten oikeusvainon alaiseksi joutuneitten puolesta, yhtyisi panemaan vastalauseensa sitä yhdenvertaisuuslakikuritusta vastaan, jonka uhriksi on joutunut niin monta suomalaista tuomaria kuuliaisuutensa vuoksi maamme perustuslaeille.

Menettelytapavaliokunta ei ole ehdottanut mitään kirjallista perustelua ehdotukselleen enempää kuin mitään päätöslauselmaakaan. Se vaan ehdottaa, että kokous yhtyisi vastalauseeseen luokkatuomioita ja yhdenvertaisuuslakituomioita vastaan.

A. Vatanen lausui, että lait ovat myöskin luokkalakeja. Puhui pakoisten puolesta, joiden kimppuun Suomen virkavalta on hyökännyt tehokseen tehokkaita palveluksia Venäjän virkavallalle.

K- H. Wiik yhtyi täydellisesti alustajan esitykseen, mutta kun ponsilauseetta ei ole esitetty, niin ehdotti lähetettäväksi valiokuntaan päätöksen laatimista varten.

E. Huttunen vastusti valiokuntaan lähettämistä. Lausunnon muodon voi sommitella myöhemminkin.

Kokous päätti yhtyä esitykseen ja

lausui jyrkän vastalauseensa esiintyneitä luokkatuomioita ja yhdenvertaisuuslakituomioita vastaan.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen valistustyötä koskevat osat.

Esitettiin valistusvaliokunnan mietintö n:o 2, joka koski puoluetoimikunnan kertomuksen valistustyötä koskevia osia.

Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet S. Saarikivi (p.-johtajana), E. Eloranta, Mimmi Haapasalo, K. M. Evä (sihteerinä), K. Nordlund, H. Hurmevaara, J. F. Kivikoski, V. Meriläinen ja T. Nieminen, kuului:

»Valiokunta on käsitellyt evästyskeskustelussa esitettyjä muis'utuksia, jotka koskivat puoluetoimikunnan toimintakertomuksen eduskuntavaaleja koskevaa osaa, ja ehdottaa.

että puoluekokous kertomuksen tässä kohdin hyväksyisi.

Vastaisuuteen nähden ehdotta valiokunta,

että puoluekokous kehoittaisi puoluetoimikuntaa kiinnittämään entistä tarkempaa huomiota vaaleihin ja niiden edellä annettavien lentolehden sisältöön ja vaalijulistuksen ulkonaiseen asuun sekä julkaisujen ajallaan jakamiseen.

Puolueopiston tähänastista toimintaa vastaan evästyskeskustelussa tehty muistutus ei saanut kannatusta. Ja kun valiokunnan mielestä ei ole muistutuksen aiheita esiintynyt, ehdottaa valiokunta,

että toimintakertomuksen tämä osa hyväksyttäisiin.

Puolueopiston vastaiseen toimintaan nähden ei puoluekokous voine, ilman tarkempia edelläkäyviä selvityksiä, antaa yksityiskohtaisia ohjeita. Sen vuoksi ehdottaa valiokunta, joka pitää opiston toimintaa varsin tärkeänä,

että puoluekokous myöntäisi puolueuuevostolle ja puoluetoimikunnalle täydellisen valtuuden päättää puoieopistosta, kuitenkin sillä evästyksellä, että opiston toiminta joka vuosi säännöllisesti jatkuu.

Puoluetilaston on valiokunta huomannut käyneen vähitellen yhä täydellisemmäksi, minkä vuoksi ehdottaa,

että toimintakertomuksen puoluetilastoa koskeva osa hyväksytäisiin.

Puoluearkistoa koskevan toimintakertomuksen osan ehdottaa valiokunta niinikään hyväksyttäväksi sellaisenaan."

J. Vuoristo ehdotti tehtäväksi mietinnön neljänteen ponteen sellaisen muutoksen, että puolueopisto toimisi joka toinen vuosi.

J. Vatanen lausui, ettei opistoasiasta olisi kiinteästi mitään päätettävä, vaan ehdotti päätettäväksi, että puoluetoimikunta ja -neuvosto parhaansa mukaan koettaisi pitää opistoa yllä.

E. Huttunen yhtyi Vuoriston ehdotukseen.

O. Tokoi ehdotti, että opistoa koetettaisiin pitää yllä, jos mahdollista, joka vuosi. Mutta lopullinen asiasta päättäminen jätettäköön puolueuuevostolle.

M. Turkia oli sitä mieltä, että kokous tekisi varovaisemmin, jos se hyväksyisi puolueuuevoston ehdotuksen.

M. Ampuja ehdotti mietinnön hyväksyttäväksi sellaisenaan.

H. Hurmevaara tahtoi myöskin sitovat päätökset poistettavaksi. Ehdotti mietinnön toisesta ponnesta poistettavaksi mitä koskee lentolehtien ulkonaista asua y. m.

A. Lindblad tahtoi annettavaksi täydellisen vallan puolueuuevostolle ja toimikunnalle, päättää puolueopiston ylläpidosta, koska asia on raha-asia

/ A. Komu yhtyi Hurmevaaran toisen ponnin suhteen. Kuudennessa ponnassa ehdotti lausuttavaksi, kuten jo evästyskeskustelussa oli esi t-tänyt, että arkistonhoitajan ei tulisi kuulua arkiston hallintoon.

Ensimmäinen ponsi hyväksyttiin sellaisenaan. Toisesta ponnesta hyväksyttiin valiokunnan ehdotus 43 äänellä 22 vastaan, jotka sai Hurmevaaran ehdotus. Kolmas ponsi hyväksyttiin. Neljännessä ponnesta äänestettiin etisin Tokoin ja Vuoriston ehdotusten välillä. Tokoin ehdotus voitti 48 äänellä 20 vastaan. Lopullisessa äänestyksessä voitti jälleen Tokoin ehdotus valiokunnan mietinnön suurella enemmistöllä. Viides ponsi hyväksyttiin. Samoin hyväksyttiin kuudes ponsi 29 äänellä 28 vastaan, jotka sai Komun ehdotus.

Toimintakäsikirja.

Esitettiin valistusvaliokunnan mietintö n:o 3 toimintakäsikirjasta. Mietinnön olivat allekirjoittaneet S. Saarikivi, K. M. Evä, J. F. Kivikoski, E. Eloranta, Mimmi Haapasalo, K. Nordlund, H. Hurmevaara, V. Meriläinen ja T. Nieminen, ja kuului se:

»Kokouksessa tehdyn huomautuksen johdosta, että puolue julkaisisi erityisen käsikirjan, joka sisältäisi ohjeita puoluejärjestöjen toimintaa varten, ehdottaa valiokunta, saatuaan tietää Puoluetoimikunnan jo ryhtyneen toimiin käsikirjan julkaisemiseksi,

että puoluekokous päättäisi kiirehtiä Puoluetoimikuntaa tarkoitustaan vastaavan käsikirjan valrcistuttamisessa".

Hyväksyttiin.

Torppariasia.

Esitettiin seuraava N. Valavaaran, E. Murron, K. Hämäläisen, J. V. Häkkisen, K. Lehtimäen, E. Huttusen, J. Vatasen, T. Hiekkarannan ja K. Ahmalan allekirjoittama menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 7 torppariasia.

»Katsoen siihen, että torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi maanomistajain häätö- ja ryöstöpyyteiltä vaaditaan tehokkaita toimenpiteitä torpparien ja mäkitupalaisten vanhojen oikeuksien turvaamiseksi samoin kuin heidän vapauttamiseksi siitä keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta, jossa he vielä nykyisin ovat, ja ottaen erityisesti huomioon, että porvarillinen luokkalainsäädäntö vuonna 1916 ja sitä lähinnä seuraavina vuosina tulee jättämään suurimman osan koko vuokramies- ja mäkitupalaisväestöstä kaikkea lainsuojaa vaille ja isäntänsä armoille

lausuu puoluekokous,

että on viipymättä saatava aikaan perinpohjainen torpparien ja mäkitupalaisten vapautuslainsäädäntö.

Tämän lisäksi pitää kokous tärkeänä,

että torppariväestö, edistääkseen omaa vapautustaan ja suojelakseen itseään uhkaavilta joukkohäädöiltä, järjestyy voimakkaaseen joukkotoimintaan."

Mietintö hyväksyttiin.

Ruotsinkielisten sos. detn. eduskuntaehdokkaiden asettaminen.

Käsiteltäväksi esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 4 ruotsinkielisten edustajaehdokkaiden asettamisesta. Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet N. Valavaara, K. Lehtimäki, K. Hämäläinen, E. Murto, E. Huttunen, T. Hiekkaranta, J. Vatanen, J. V. Häkkinen ja K. Ahmala, kuului:

»Valiokunta on ottanut asian tutkittavakseen sekä ehdottaa kokouksen hyväksyttäväksi puolueuuvoston lausunnon asiasta ja päättämään:

että ruotsinkielisille järjestöille niissä vaalipiireissä, missä niitä on, myönnetään erityinen oikeus saada ehdokkaansa sijoitetuiksi vaalilistoille vähintään niin edullisesti kuin edellisissä vaaleissa ruotsinkielisten saama äänimäärä tai ruotsinkielisten sos.-dem. valitsijain lukumäärä edellyttää, ja

että piirikokouksen päätettäväksi jää paikallisten olojen mukaan se, ratkaistaanko yleisessä piiriäänestyksessä ketkä ruotsinkielisten toverien ehdokkaat tulevat listoille ja missä keskinäisessä järjestyksessä, vai jätetäänkö näidenkin seikkain päättäminen kokonaan ruotsinkielisten järjestöjen omaksi asiaksi".

Hyväksyttiin.

Osanotto n. s. skandinaviisiin kongresseihin.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 6 esitettiin ja kuului se:

„Menettelytapavaliokuntaan on lähetetty kysymys skandinaavisiin kongresseihin osanotosta. Samalla on valiokunta saanut kahdeksannen

skandinaavisen työväenkongressin asettaman valiokunnan pöytäkirjan 11—12 p:ltä lokakuuta 1913. — Tästä pöytäkirjasta selviää, että nyt ei enää ole kysymys puolueen osanotosta varsinaisiin skandinavisiin kongresseihin, koska sellaisia ei enää vastaisuudessa pidetä, vaan osanotosta komiteaan, joka asetettiin edellämäinotussa kongressissa ylläpitämään yhteistoimintaa skandinaavisten maitten työväenliikkeen kesken ja mihin komiteaan alussa mainittu valiokunta tarjoo myöskin Suomen sosialidemokratillemme puolueelle ja Suomen Ammattijärjestölle samat oikeudet ja velvollisuudet kuin mitä Ruotsin, Norjan ja Tanskan työväen keskusjärjestöillä siinä jo on. Kun asia on täten muuttunut, on luonnollista, että kysymys puolueen osanotosta varsinaisiin kongresseihin on itsestään rauennut.

Mitä tulee sitten puolueen osanotosta edelläkerrottuun komiteaan, niin on valiokunta sitä mieltä, että ne perusteet ja edellytykset, joiden nojalla yhteistoiminta tapahtuisi, ovat oleellisesti samat kuin kongresseihin osanotosta. Tämän johdosta ja vedoten niihin perusteluihin ja syihin, jotka puolueitoimikunta on kongresseihin osanotosta esittänyt, saa valiokunta ehdottaa,

ettei puolue tällä kerralla päättä ottaa osaa edellämäinotettuun komiteaan.

N. Valavaara. E. Huttunen. K. Lehtimäki. E. Murto. K. Hämäläinen. J. Vatanen. T. Hiekkaranta. J. V. Häkkinen. K. Ahmala."

O. Tokoi: Niinkuin mietinnöstä näkyy, on skandinavilainen yhteistyö suunniteltu hiukan toisin järjestettäväksi kuin ennen. En voi hyväksyä sitä sellaisenaan. Ehdotti mietinnön viimeisen ponnen sijalle, että koska asia on kokoukselle esitetty noin uudessa muodossa, päättää kokous jättää asian puolueineuvoston päätettäväksi.

N. Valavaara ehdotti, että mietintö sellaisenaan hyväksyttäisiin.

/. *Hörhamtnen* kannatti Tokoin ehdotusta.

K. H. Wiik samoin.

K- Lehtimäki puolsi mietinnön hyväksymistä.

/. *Vuoristo* ehdotti valiokunnan ponnen hyväksyttäväksi sillä lisäyksellä, että vasaisuuteen nähden jätettäisiin harkitsemisvalta puolueineuvostolle.

E. Murto puolusti myöskin mietinnön hyväksymistä.

K- Manner lausui, että olisi pitänyt tehdä ehdotus, ettei kongresseihin otettaisi osaa, mutta ei puhua komiteasta mitään. Oli kuitenkin valmis itse puolestaan hyväksymään valiokunnan mietinnön.

Äänestyksessä voitti valiokunnan mietintö 44 äänellä 29 vastaan, jotka sai Tokoin ehdotus.

Viljatuileilla nylkeminen.

Käsiteltäväksi esitettiin seuraava N. Valavaaran, E. Huttusen, E. Murron, J. Vatasen, K. Hämäläisen, K. Lehtimäen, T. Hiekkarannan, J. V. Häkkinen ja K- Ahmalan allekirjoittama menettelytapavalikokunnan mietintö n:o 5 viljatulliasta:

«Köyhälistön elämä on tullut yhä vaikeammaksi ja raskaammaksi. Verotukset valtiollisten, kunnallisten, ja kirkollisten rahastojen hyväksi kasvavat kasvamistaan sekä siirtyvät yhä enemmän köyhälistöluokan kannettavaksi. Tuotantoa hallitsevat kapitalistit saalistavat yhä suurempia voittoja ja välikädet nylkevät työväestön elintarpeilla korkeimpia hintoja väärennytyksin tavaroista. Kalliit vuokramaksut maanvuokraajille lisäävät elämän taistelun raskautta. Kapitalistisen yhteiskunnan kauhistuttava **seuralainen**,

työttömyys, suuresti lisää näitä kärsimyksiä ja tekee taistelun leipäpalasta yhä vaikeammaksi. Vaikka työväestölle välttämättömät elintarveet ovat aivan tavattomasti kallistuneet ja verotus kohonnut, eivät palkat sensijaan ole osottautuneet lisääntyväänsä, vaan päinvastoin ovat laskeneet monilla suurilla työläisryhmillä. Kaikista näistä syistä käy köyhälistön taistelu riistämistä ja nylkemistä vastaan yhä raskaammaksi.

Tärisyttävän vaikutuksen onkin tehnyt se hallituksen puuha, jonka tarkoituksena on maahan tuotavalle viljalle tullimaksun määrääminen. Jo ensimmäiset tiedot tästä kamalasta hallituksen suunnitelmasta työväenluokan salakavalalla tavalla nylkemiseksi, nosti kautta maan vastalausemyrskyn. Kun siitä huolimatta suunnittelut viljatullin säätämiseksi venäläisten vallanpitäjien taholta saavat selvästi sisäistä itsenäisyyttämme vastaan tähdätyn ryöstöhankeen todellisen luonteen, se on: kansamme taloudellisen nylkemisen, on tätä vastaan laajojen köyhälistöjoukkojen noustava järjestettyyn vastarintaan ja ilmaistava valtavasti yhä uudestaan mielipiteensä moimesta Suomen työväen leipäkannikan kimppuun suunnitellusta katalasta hyökkäyksestä. Suomen sosialidemokratisen puolueen puoluekokous ei voine vaijeta tässäkin asiassa, koska tämä puolue edustaa ja taistelee tämän maan työväen onnen ja menestyksen puolesta.

Edelläolevaan viitaten valiokunta ehdottaa puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan

vastalauseen:

Suomen sosialidemokratinen puoluekokous lausuu jyrkän vastalauseensa sen Venäjän vallanpitäjien vireille paneman ja Suomen senaatin puoltaman hankkeen johdosta, että ulkomailta Suomeen tuotavalle viljalle pantaisiin tulli ja siten entistä enemmän kurjistettaisiin Suomen työväen ja pientilallisten muutenkin raskasta ja kurjaa asemaa.

Samalla kokous lausuu ankan moitteensa niille Suomen porvarillisille, jotka itsekkäitten luokkapyyteittensä ja saalistamishimonsa sokaisemina ovat joko julkisesti tai salaisesti moista Suomen kansan laajoille kerroksille vahingollista hommaa kannattaneet.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että puoluekokous kehottaisi työväenjärjestöjä puoluetuimikunnan tarkemmin määräämänä aikana toimeenpanemaan valtavia mielenosotuskokouksia, joissa työväki tuomitsee moiset sitä vahingoittavat ja sen asemaa kurjistavat tarkoittavat hankkeet."

Mietintö hyväksyttiin.

Eduskuntaryhmän tuleva toiminta.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 3 esitettiin ja kuului se:

»Eduskunnan sosialidemokratisen ryhmän toimintaa tarkastaessaan on valiokunta katsonut aiheelliseksi ja tarpeelliseksi, että puoluekokous nyt, sen lisäksi mitä Helsingin puoluekokous menettelytapapäätöksessään ryhmän velvollisuudeksi määräsi, antaisi ryhmälle seikkaperäisempiä ohjeita myöskin eduskunnan puhemiesvaalia koskevassa asiassa. Niinikään on valiokunnan mielestä hyödyllistä eduskuntaryhmän noudatettavaksi määrätä, miten sen tulee suhtautua puhemiehen valtiopäivän avajaisissa ja lopettajaisissa pidettäväksi säädetyin puheen muotoon ja sisältöön kuin

myöskin niihin valtiopäiväjärjestyksen määräyksiin, joissa tuosta puheesta säädetään.

Eduskunnassa, missä on porvarillinen enemmistö, ei puhemiehen paikka kuulu sosialidemokratiselle vähemmistölle. Parlamenttaarin kansanvaltaisuus säännöissä oloissa siis edellyttää, että socialideraokratian vähemmistö ei tavoitele itselleen puhemiehen paikkaa, joka ei sille kuulu, vaan kuuluu porvarilliselle enemmistölle. Seuratessaan tätä periaatetta voi sosialidemokratinen eduskuntaryhmä äänestää puhemiesvaalissa tyhjiillä lipuilla ja jättää siten porvarillisen enemmistön vapaaseen valtaan asettaa mieleisensä puhemiehen.

Visseissä tapauksissa saattavat työväenluokan edut vaatia käyttämään myös toisellaista menettelytapaa. Mutta silloinkin on eduskuntaryhmämme noudatettava kansainvälisten socialistikongressien voimassaolevissa valtiollista menettelytapaa koskevilla päätöksillä lausuttuja periaatteita ja pidettävä kiinni siitä Helsingin kokouksen lausumasta ohjeesta, että »älköön eduskuntaryhmä pyrkikö itsenäisyyttään rajoittaviin liittoihin eikä porvarillista hallitusta kannattavaksi kokoomuskoplaksi niinkään porvaripuolueen kanssa.»

Eduskunnallisessa toiminnassa saattaa esiintyä sellaisiakin tilanteita, jolloin sosialidemokratisella vähemmistöllä täytyy olla oikeus tilapäisesti poiketa yleensä käytettävästä menettelystä, jos porvarillinen enemmistö yhdessä tai jotkut sen enemmistön muodostavat ryhmät erikseen suunnittelevat tai sallivat suunniteltavan sellaisia valtiollisia tekoja, jotka vahingoittaisivat eduskuntaa tai saattaisivat sen kokonaan tuhoarnisuhan alaiseksi, eikä sosiaidemokratian vähemmistö muulla sosialidemokratian periaatteisiin soveltuvalla tavalla voisi moisia katalia suuunitelmia tyhjäksi tehdä kuin äänestämällä omaa jäsentään puhemieheksi, tulisi sosialidemokratisella ryhmällä tällainen tavallisesti noudatettavasta säännöstä poikkeamisen oikeus olla. Näin voisi sosialidemokraatti tulla valituksi puhemieheksi. Mutta kun puhemiespaikan omistaminen ei kuulu sosialidemokratiselle vähemmistölle, ja kun sen paikan jatkuvasta pitämisestä ei ole mitään todellista hyötyä, päin vastoin vahinkoa ja haittaa, tulisi sosialidemokratisen vähemmistön heti, kun on poistunut se hätätila, jonka vallitessa ja pakottamana se puhemieheksi äänesti ja siksi sai ryhmän jäsenen, koettaa pyrkiä takaisin luonnolliseen ja säännölliseen tilaan, yrittämällä vapauttaa jäsenensä puhemiehen toimesta, tarjoamalla paikkaa porvarillisen enemmistön täytettäväksi.

Kokemus on osoittanut, että eduskunnan puhemieheksi voi tulla valituksi jonkun vähemmistön ehdokas vähemmistön äänillä. Tuo vähemmistön valitsema puhemies saattaa haluta esittää puhemiehen pidettäväksi määrättyssä puheessa pelkän vähemmistön mielipiteitä tai yksityisiä mielipiteitään ja siten tehdä mainituissa tilaisuuksissa eduskunnan nimessä valtiollisia tekoja, joita eduskunnan enemmistö ei hyväksy. Valtiopäiväjärjestyksen sanamuoto kuitenkin edellyttää, että puheenaolevissa tilaisuuksissa pidetyt puheet ovat eduskunnan puheita puhemiehen kautta. Kansanvaltaisten periaatteitten mukaista on niinkään, että puhemies esittää eduskunnan mielipiteitä eikä omia yksityisiä tai jonkun vähemmistön mielipiteitä. Tästä huolimatta on kuitenkin ollut eri mielipiteitä sosialidemokratienkin keskuudessa eduskunnassa, siitä, onko puhemiehen noin pidettäväksi määrätty puhe oleva sisällöltään ja sanamuodoltaan hänen itsensä tai hänen takanaan olevan vähemmistön vai eduskunnan määrättävä. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon valtiopäiväjärjestyksen sanamuodon sekä kansanvaltaiset periaatteet, olisi ryhmän noudatettavaksi määrättävä, että sen tulee vastustaa personapolitiikan ja

värtemmistöpolitiikan harjottamista eduskunnan nimessä ja vaatia, että eduskunta itse määrää mitä ja miten puhemiehen on puhuttava.

Puhemiehen puheoikeutta on tahdottu kieltää. Mutta aikaisempi käytäntö ja eduskunnalle kuuluva valta antavat oikeuden olla sitä mieltä, että eduskunta saa vapaasti määrätä, mitä sen puhemiehen pitää valtiopäiväjärjestyksessä erityisesti hänen sanottavakseen säädetyin ohella ja lisäksi sanoa valtiopäivien avajaisissa ja lopettajaisissa. Kun kuitenkin hallituksen tapana ei ole esittää valtiopäivien avajaisissa eikä lopettajaisissa mitään selostusta maan asiain hoidosta eikä ohjelmaa siitä ja kun tuo avajais- ja lopettajaisilaisuus on muodollisesti niin järjestetty, että perusteltu ja riittävä mielipiteiden vaihto mainituista asioista on siinä mahdoton sekä kun noiden tilaisuuksien valtiollista merkitystä ei kansanvaltaiselta kannalta katsoen tarvitse, pyrkii kohottamaan, niin olisi tarkoituksenmukaista, ettei noissa tilaisuuksissa lausuttaisi muuta kuin mitä valtiopäiväjärjestys nimenomaan käskää. Eräät porvarilliset ovat halunneet käyttää tätä tilaisuutta seikkailupolitiikkaansa, ja sosialidemokratisessa ryhmässäkin on aina jonkun verran erimielisyyttä ilmennyt tässäkin suhteessa. Olisi sen tähden vastaisen torhien kinailujenkin välttämiseksi velvotettava ryhmä vaatimaan edellä tarkoituksenmukaiseksi sanottua menettelyä eduskunnassa noudatettavaksi.

Valtaistuinsalissa tapahtuviksi määrätyillä valtiopäiväin avajaisilla ja lopettajaisilla ei siis ole sanottavaa valtiollista eikä Suomen kansaa hyödyttävää merkitystä. Niiden merkityksen lisääminen ei myöskään ole tarpeellista. Lisäksi voidaan istutokauden avaaminen ja lopettaminen järjestää muulla tavoin sopivammaksi ja käytännöllisemmäksi. Tämän kaiken vuoksi olisi hyvä, että nuo toimitukset nykyisessä muodossaan saataisiin pois käytännöstä sekä valtiopäivien avaaminen ja lopettaminen suoritettaviksi eduskunnan istuntosaliin. Tämä uudistus edellyttää kuitenkin valtiopäiväjärjestyksen muutoksia. Niitä on vaikea nykyoloissa saada aikaan, mutta mikään ei estä puoluekokousta tässä kohti määrittelemästä kantaansa ja siten antamasta sosialidemokratillemme eduskuntaryhmälle ohjeita tulevaisuuden varalle, kun nyt kerran tämä puhemiehen puhe-asia on laajemman ja seikkaperäisemmän käsittelyn alaisena.

Edellä jo sanottiin, ettei avajaisissa eikä lopettajaisissa nykyisin voi tulla kysymykseen perusteltu ja riittävä mielipiteiden vaihto hallituksen entisestä ja tulevasta toiminnasta. Sellainen olisi kuitenkin varsin tärkeää. Sekä eduskuntatyön menestymiselle että yleensä maan asiain hoidolle olisi välttämätöntä että kotimainen hallitus saataisiin toimimaan niin kuin eduskunta ja sen kautta valitsijain enemmistö tahtoo. Se valitsijain enemmistön tahto olisi ilmaistava hallitukselle varsinkin jokaisen lainsäädäntökauden alussa. Tuo tehtävä ei kävisi kyllin sopivasti päinsä, ellei hallitus antaisi sellaiseen aihetta, esimerkiksi siten, että eduskunnan edessä pidettäisiin hallituksen puolesta entistä toimintaa ja uusia suunnitelmia selosteleva alkajais- tai ohjelmapuhe, jota eduskunta sitten saisi käsitellä ja laatia siihen oman vastauksensa, missä arvosteltaisiin hallituksen toimintaa ja esiteltäisiin eduskunnan toiveet ja vaatimukset. Tällainen hallituksen ohjelman esittäminen ja sen johdosta eduskunnan laatima vastaus jäivät kuitenkin merkityksettömiksi, ellei hallitus samalla ole velvotettu noudattamaan eduskunnan vaatimuksia.

Edelläkerrotunlaisen menetelmän aikaansaanti on tosin nykyoloissa vaikeaa. Valiokunnan mielestä kuitenkin on syytä käskää ryhmää tässäkin suhteessa toimimaan, varsinkin kun tästä asiasta päätöksen teko on johdonmukainen seurauksena siitä, että valtaistuinsalissa tapahtuviksi määrättyjen avajaisen ja lopettajaisen poistamiseksi kehoitetaan vaikuttamaan.

Valiokunta ehdottaa, että puoluekokous, yhtyen pääasiassa edellä lausuttuihin käsityksiin, päättäisi niitten perusteella eduskuntaryhmän noudatettavaksi hyväksyä näin kuuluvan päätöslauselman:

1. Puhemiehen paikkaa porvarillisessa eduskunnassa älköön sosialidemokratinen ryhmä jäsenelleen tavotello; jos kuitenkin erinäisissä tapauksissa näyttää ilmeiseltä että porvarien taholla on kysymyksessä eduskunnan vahingoittaminen tai sen kokonaan tuhoaminen, olkoon sosialidemokratismilla ryhmällä sellaisessa hätätilassa oikeus asettaa oma ehdokas ja sitä äänestää, kun vaan on todennäköisiä takeita siitä, että täten menetellen voidaan ehkäistä eduskuntaa vahingoittavat pyyteet; mutta jos sosialidemokratisen ryhmän jäsen tulisi valituksi puhemieheksi, koettakoon ryhmä vapauttaa jäsenensä tuosta luonnottomasta ja sopimattomasta asemasta heti, kun se tilanne on poistunut, jonka vuoksi ryhmä oli omaa ehdokasta äänestänyt.

2. Sosialidemokratisen ryhmän on vastustettava persoonapolitiikan ja vähemmistöpolitiikan harjoittamista eduskunnan nimessä puhemiehen pidettäväksi määrätyn puheen pitämisessä, ellei eduskunta ole antanut sellaiseen suostumustaan, sekä tämän mukaisesti vaadittava, että eduskunnan puhemies ilmoitua valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa ainoastaan sen, mitä eduskunta on määrännyt hänen ilmoittamaan.

3. Sosialidemokratisen ryhmän on vaadittava, että eduskunnan puhemiehen olisi sanottava valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa ainoastaan se, minkä valtiopäiväjärjestys nimenomaan velvottaa hänen ilmoittamaan.

4. Sosialidemokratinen ryhmä esittääkään, kun tulee tilaisuus tarkistaa valtiopäiväjärjestystä, tehtäväksi valtiopäiväjärjestykseen sellaiset muutokset, että valtaistuinsalissa tapahtuvaksi säädetty valtiopäiväin avaaminen ja lopettaminen jäisi pois ja että eduskunnan kukin istuntokausi olisi avattava ja lopetettava istuntosalissa.

5. Sosialidemokratinen ryhmä vaatii, että kotimainen hallitus velvotettaisiin antamaan eduskunnalle sen kunkin vakinaisen istuntokauden alussa selityksen, miten hallitus on hoitanut maan asioita ja miten se aikoo niitä hoitaa sekä varsinkin mitä asioita se on valmistanut ja aikoo valmistaa eduskunnan käsiteltäväksi;

että eduskunta velvotettaisiin selityksen kuultuaan antamaan arvostelunsa hallituksen toimista ja aikeista ynnä tuomaan julki toiveensa ja vaatimuksensa; ja

että kotimainen hallitus velvotettaisiin täyttämään eduskunnan vaatimukset.

Tampereella 31 p:nä lokak. 1913.

N. Valavaara. J. Vatanen. K. Hämäläinen. E. Huttunen.
K. Lehtimäki. E. Murto. T. Hiekkaranta. J. V. Häkkinen.

K- Ahmala."

Mietintöä seurasi näin kuuluva

vastalause:

»Koska en voi yhtyä kaikissa kohdissa valiokunnan mietintöön, niin olen pakotettu siihen liittämään vastalauseeni. Eroavaisuus koskee mie-

tinnön neljännessä kappaleessa ja ponsien l:ssä kohdassa esitettyä sitä mieltä, että sosialidemokratisen puhemiehen, sittenkun syyt hänen valitsemiseensa ovat ohi menneet, olisi toimestaan erottava. Käsitykseni on, samoin kuin valiokunnan enemmistönkin, se, että puhemiehen toimi on kokonaan käytännöllinen toimi, eikä siis ole pidettävä periaatteellisena kysymyksenä. Niinikään on kokonaan käytännölliseltä kannalta arvosteltava, onko puhemiehen heti toimestaan erottava, vai ei, kun se syy, mikä hänen valitsemisensa aiheutti, on jo ohi. Mielestäni ei voida osoittaa enempää puolueelle kuin eduskuntaryhmällekään olevan mitään vahinkoa siitä, jos puhemiehen paikalla on sosialidemokrati. Mutta myönnän senkin, ettei toiselta puolen voida mainita erinäisiä etujakaan, joita siinä toimessa sosialidemokratian olemisesta koituisi. On siis jotenkin samantekevää, eroaako puhemies heti tahi ei. Viimemainitun mielipiteen kannalle, siis sille kannalle, ettei puhemiehen ole heti erottava, asetun siitä syystä, että puhemiehen ei olisi toimestaan luovuttava ilman erikoista syytä. Niin pian kuin sellaisia ilmenee, olisi hänen jätettävä paikkansa.

On luonnollistakin ettei ennakolta tietenkään voida sen paremmin sanoa, mitkä ja minkälaiset ne eron aiheuttavat syyt saattavat olla, samoin kuin ei voida ennakolta vastaisuuteen nähden ratkaisevasti sanoa, minkälaisen syyten vallitessa oman puhemiesehdokkaan asettaminen voi tulla kysymykseen. Tämä riippuu kokonaan kulloinkin vallitsevasta tilanteesta, jonka arvostelu täytyy jättää ryhmän harkintaan.

Näihin näkökohtiin katsoen ehdotan, että valiokunnan mietinnön neljännen kohdan loppuosa muutetaan seuraavaksi:

»Mutta kun puhemiespaikan omistaminen ei kuulu sosialidemokratiaselle vähemmistölle, niin puhemiehen on tuosta toimestaan erottava niin pian kuin ilmenee sellaisia painavia syitä, jotka ryhmän harkinnan mukaan siihen antavat aiheita.»

Niinikään ehdotan vastaavan l:sen ponnen loppuosan hyväksyttäväksi seuraavassa muutetussa muodossa:

»Mutta jos sosialidemokratisen ryhmän jäsen tulisi valituksi puhemieheksi, niin on hänen siitä toimesta luovuttava, niin pian kuin ryhmän mielestä tällaisen eron aiheuttavia syitä ilmenee.

Tampereella 31 päivänä lokakuuta 1913.

E. Huttunen.

Tähän vastalauseeseen yhtyvät

J. V. Häkkinen.

Emil Murto.

K. Ahmala."

Mietinnön johdosta syntyi seuraava keskustelu:

K- *Hämäläinen*: Se mitä lähetyskeskustelussa lausuin Suomen Panhista ja sen voittovarojen käytöstä, oli totta. Ja yksinpä viime valtiopäiviltäkin on esimerkki siitä, että Suomen Pankin voittovarain jakamista koskevat eduskunnan päätökset eivät kaipa vahvistamista. Osuuskassojen keskuslainarahastolle näet myönnettiin 1 milj. markan laina Suomen Pankin voittovaroista, eikä tästä päätöksestä lähetetty kirjelmää hallitsijalle. Toimitus- ja tarkastusvaliokunnat käyttivät asiantuntijoina professoreita Hermanssonia ja Erichiä. Hekin lausunnoissaan osottivat edellämäinintun käsityksen oikeaksi. Aivan perusteeton oli siis Paasivuoren muka »oikaisu» edellisen lausuntoni johdosta, mutta sen »oikaisun» pohjalla täällä kuitenkin Murros teki hyökkäyksen minua vastaan.

Mietintöön liitetty vastalause on perusteiltaan löyhä ja tulisi sen hyväksyminen johtamaan selkkauksiin. Se antaisi porvarisryhmille asean kesytämispoliitikkaan. Suositteli mietintöä hyväksyttäväksi.

E. Huttunen: Vähemmistö oli lähtenyt siitä käsityksestä, että sos.-dem. eduskuntaryhmän ei ole säännöllisissä oloissa asetettava omaa puhemiestä. Siitä oliiin enemmistön kanssa yksimielisiä. Eriävä mielipide koskee vain oman puhemiehen toimestaan eroamista. Vähemmistö katsoo, että puhemiehen ei ole ihan ilman syytä erottava, vaan vasta sitten kun sellaisia ilmenee. Minkälaiten syitten vallitessa eroaminen voisi tapahtua, jääköön ryhmän harkintaan. Mitään varmaa ohjetta ei edeltäpäin tässä suhteessa voida antaa, kun ei tunneta tilannetta minkä vallitessa oma puhemies joutuu työskentelemään. Mitä oman puhemiehen pitempiäaikaiseen olemiseen tuossa toimessa tulee, niin jo evästyskeskustelussa toveri Tokoi viittasi muutamiin sitä puolustaviin seikkoihin viime istuntokaudelta. Esim. Markoffin kirjelmään jäsenten valitsemisesta valtakunnan duumaan, sekä sittemmin vielä erääseen toiseen kirjelmään koskeva Venäjän rikoslain ulottamista Suomeen. Käsitykseni mukaan jo nuo asiat puolustivat puhemiehen pysymistä paikoillaan ainakin siksi, kunnes ne tulivat ratkaistua. Samanluontoisia ja yhtä painavia seikkoja saattaa vastakin ilmetä, joten olisi epäviisasta nyt ennakolta päättää, että puhemiehen tulee jättää paikkansa valiokunnan enemmistön mielestä niinpian kuin valtaistuinsalissa tapahtuneet seremoniat ovat suoritettut. Mitä Hämäläiseen mainitsemaan seikkaan tulee, että vähemmistön kannan hyväksyminen antaisi muka tukea seikkailupoliitikalle, niin on sellainen pelko aiheeton, sillä valiokunnan vähemmistön kanta antaa siihen yhtävähän aihetta kuin valiokunnan enemmistönkään kanta, jolla Hämäläinen on. Toivon siis että kokous hyökkäys vastalauseen.

S. Saarikivi ehdotti ensimmäisen ponnen loppuosan poistettavaksi, niin *että* se tulisi kuulumaan:

«Puhemiehen paikkaa porvarillisessa eduskunnassa älköön sosialidemokraattinen ryhmä jäsenelleen tavotelko.»

Perusteluisia myös vastaavat kohdat poistettava. Siten ratkaistaan tämä kysymys pitkiksi ajoiksi.

V. Kainlauri: Jos tahdotaan jyrkkää ja selvää suuntaa seurata, on paras joka tapauksessa pidättäytyä puhemiestä valitsemasta. Yhtyi Saarikiven ehdotukseen.

K. Nordlund ehdotti piirikokouksensa päätökseen nojaten vastalauseeseen, jonka muuten hyväksyy, seuraavan lisäyksen: Kuitenkaan ei saa ryhmä puhemiespaikkansa säilyttämiseksi pidättäytyä arvostelemasta omaa puhemiestä, jos menettelynsä jyrkän luokkataistelun kannalta ei ole suotava.

F. Rantanen: Valiokunnan mietintö on tavallaan köyhyden todistus. Siinä on käytetty saksia ja laina-ajatuksia. Ei ole onnistuttu antamaan selviä ohjeita. Ei selitetty onko puhemieskysymys periaatteellinen vaiko vain käytännöllinen. Porvarit saisivat sen mukaan valita mieleisensä puhemiehen. Se merkitsee sitä, että sos. dem. edustajain pitäisi saapua eduskuntaan vasta sitten kun puhemies on valittu Toivomukset pois. — Palautettava valiokuntaan, jotta siitä kävisi selväksi, miten eduskuntaryhmän on suhtauduttava varapuhemiesten vaaliin ja mitä on pidettävä riittävinä todisteina siitä, että oman puhemiehen valitsemisen kautta on voitu estää eduskuntaa vahingoittavat pyyteet.

F. Koskinen: Minusta mietinnössä on sanoja paljon, vähän ajatusta. Tahtoisin lisätä sen ajatusta hiukan. On puhutta mietinnössä yksinomaan valtiollisista tilanteista, joissa puhemieskysymys voi tärkeänä esiin tulla.